

F. II

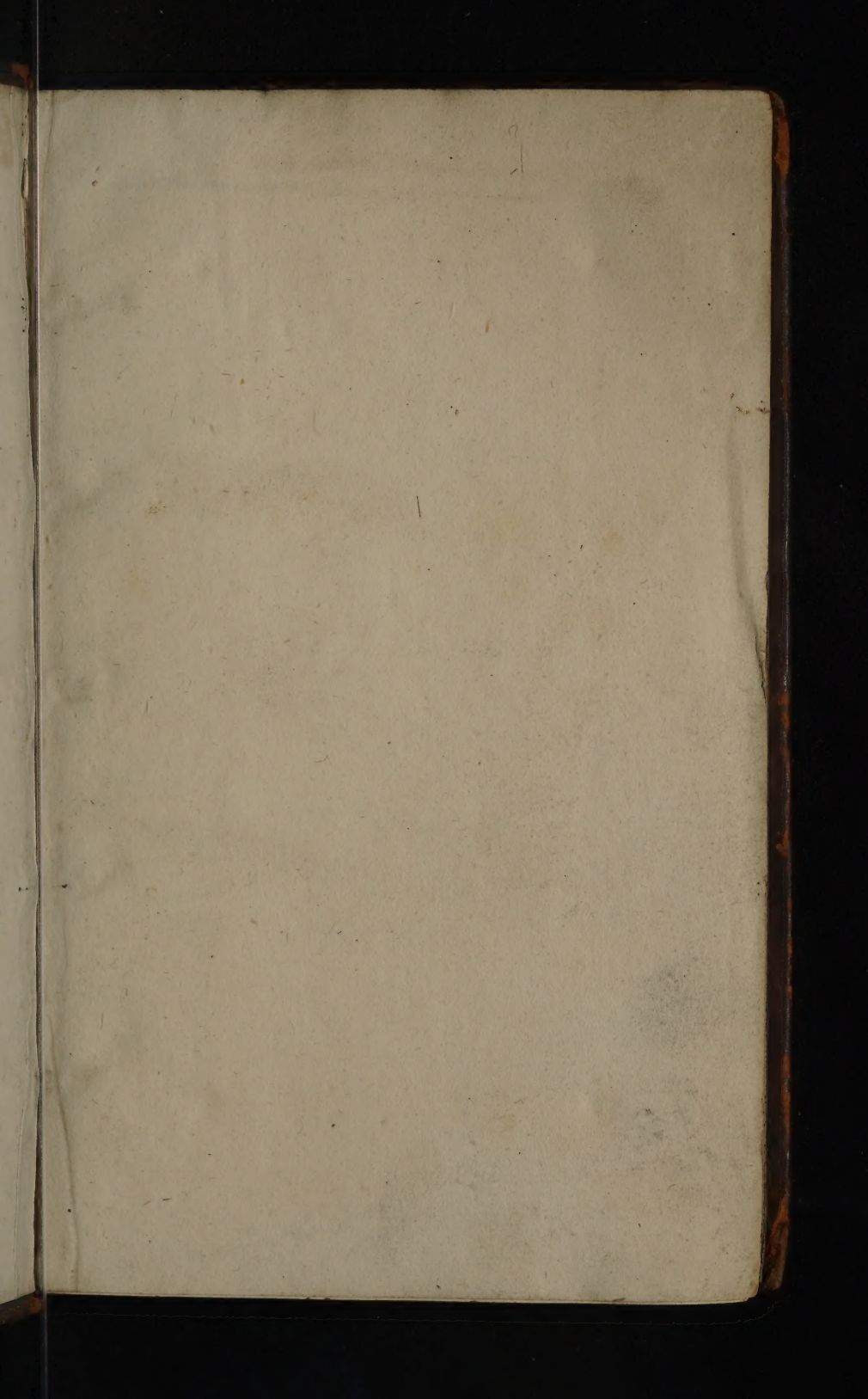
17/c

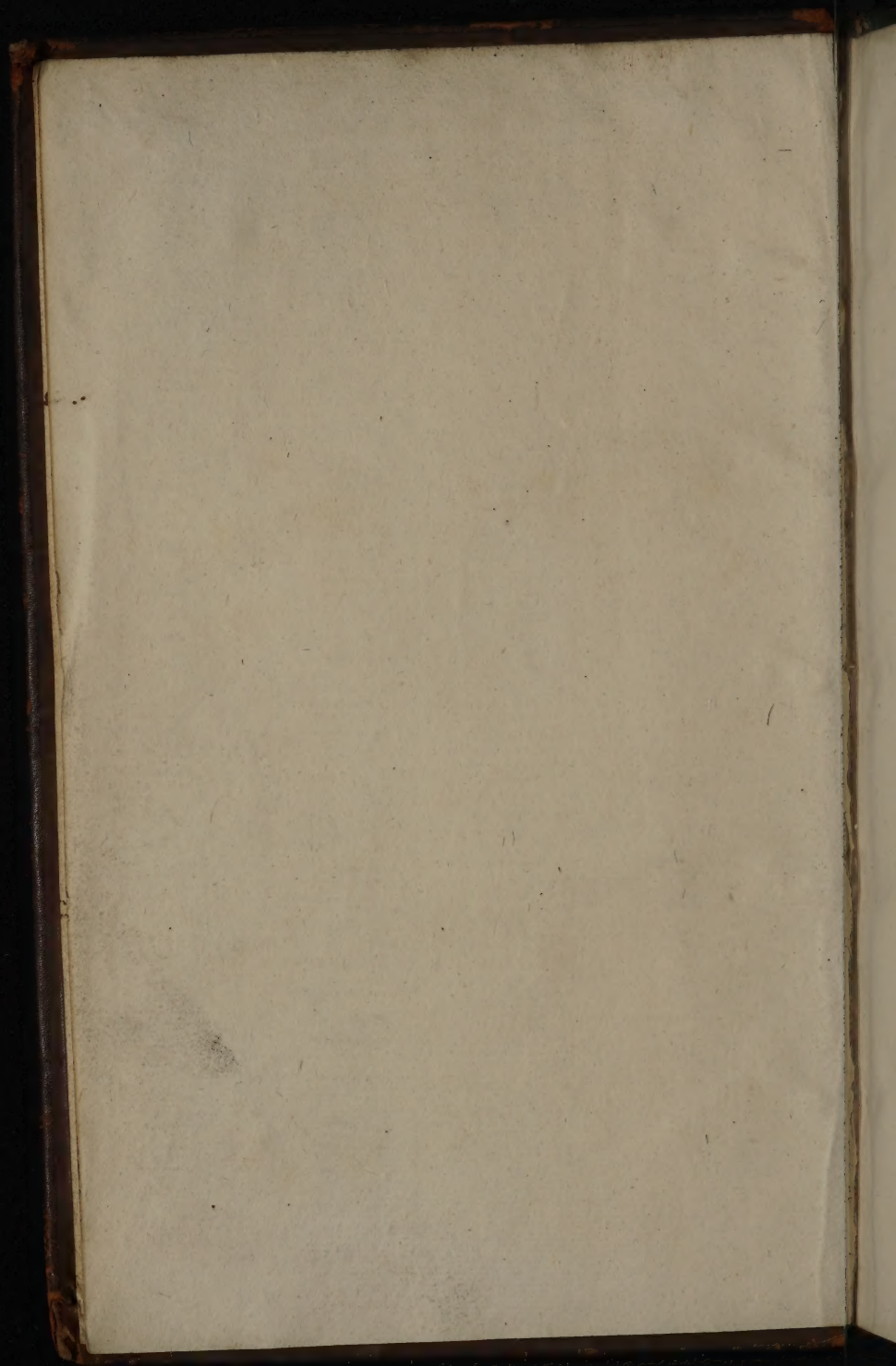
33794/A

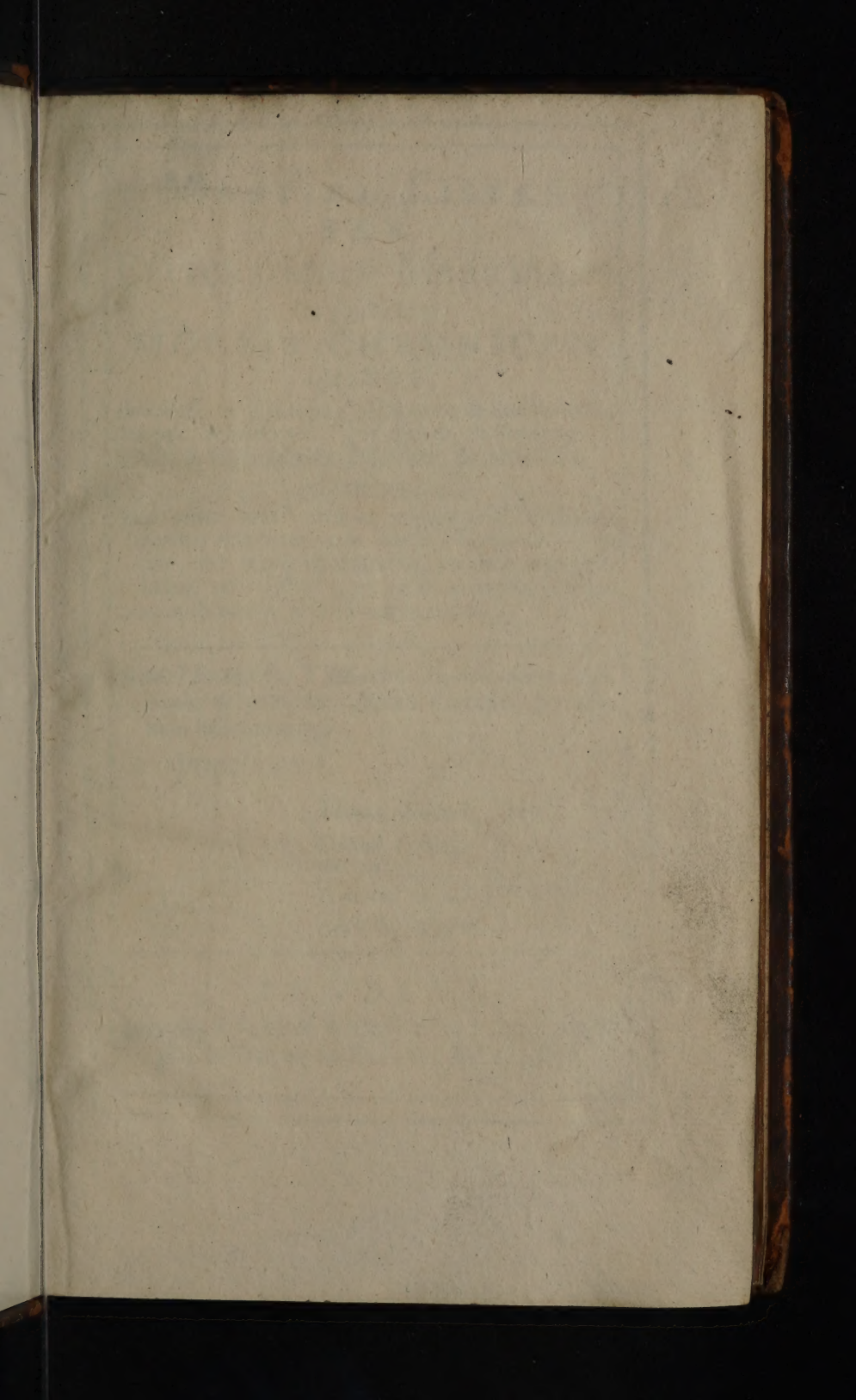
Alt. II.

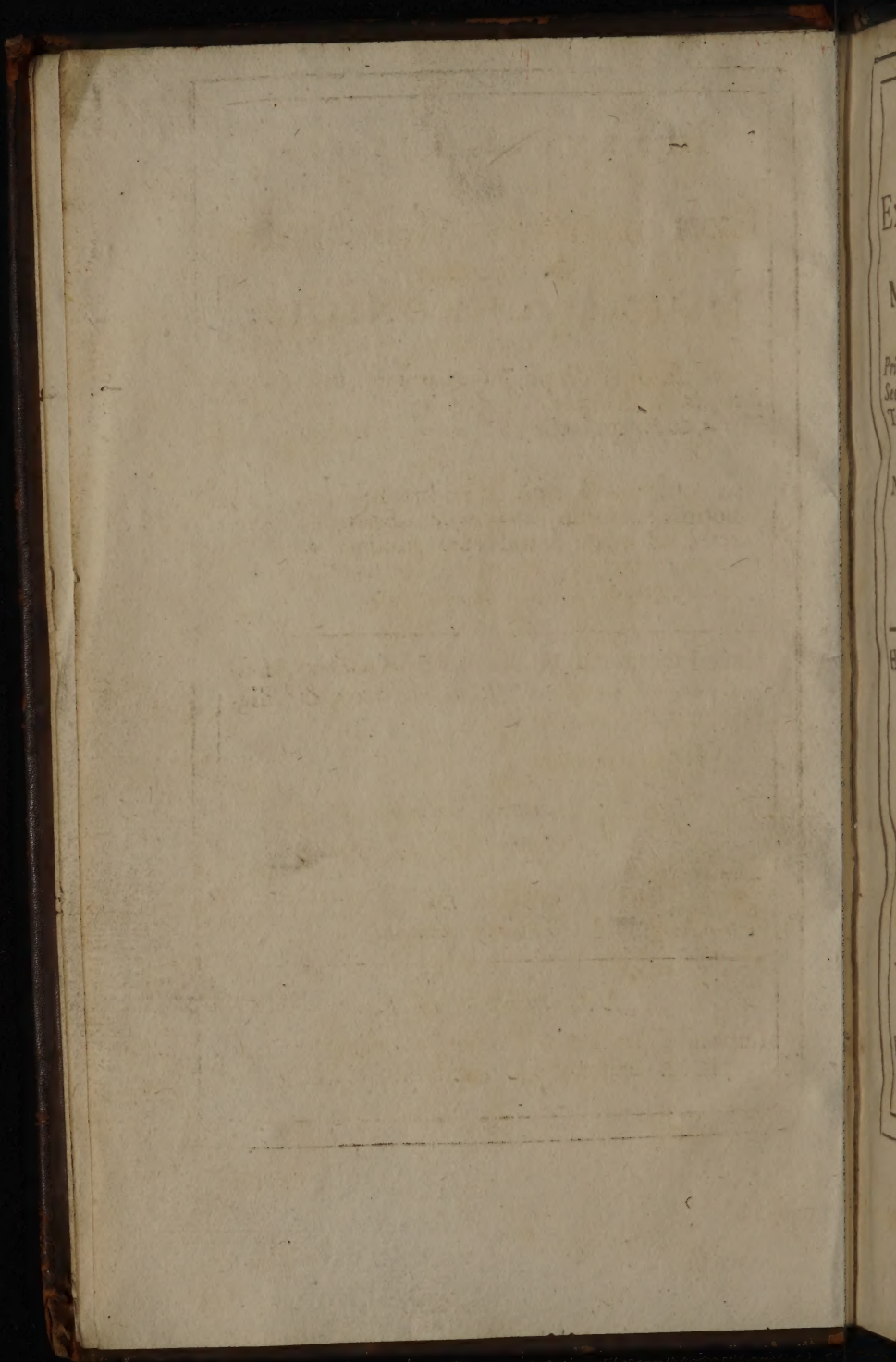
285.

117

MARTINI LISTER
SEX
Exercitationes Medicinales
De Quibusdam
MORBIS CHRONICIS:
QUARUM.

Prima est, de Hydropse; } *Quarta*, de Lue Venerea;
Secunda, de Diabete; } *Quinta*, de Scorbuto;
Tertia, de Hydrophobia; } *Sexta*, de Arthritide.

In quibus singulis

Non solum *morbi* ratio ex nuperis ferè anatomicis
notitiis exhibetur, cum ampla *Agrotorum* varie-
tate; sed etiam remedium, maximè appropria-
torum, *natura & usus*, ex veterum medicorum fide
ac autoritate, breviter explicantur.

Hunc Librum cui Titulus *Sex Exercitationes Medi-
cinales de quibusdam Morbis Chronicis, &c.* dig-
num judicamus qui

Imprimatur.

Thomas Burwell, Præf.

Samuel. Collins,

Fr. Slare,

Wilhelm. Dawes,

Tancred Robinson,

Censores.

Datum in Comitibus
Censoriis, ex Aedi-
bus Collegii nostri,
1 Junii, 1694.

L O N D I N I,

Impensis S. Smith & B. Walford, ad Insignia Princi-
pis, in Cæmeterio D. Pauli, MDCXCIV.

304916

A D

LECTOREM.

DVO sunt, Lector, de quibus te paucis monere volo. Unum, si quæras, quorsum ipse hosce Tractatus scripserim, hujus rei rationem, ut opinor, satis bonam in ipsa præfatione illorum primi exhibui; nempe exercitii causa, & quod fere emeritus sim. Alterum, cur illos, me vivo, prodire in lucem sinere velim: hujus sane rei aliqua excusatio texenda esse videtur, ne vel vanus esse, applausumque captare, vel ægrotorum copiam sollicitare, credar. At neutrum horum est; nam diu me tædet pigetque optimæ artis præ infirma valetudine. Quid ergo est, si neque questus causa, nec spe gloriæ hæc scripserim; solo veritatis amore ductus,

A 2

si

Ad Lectorem.

si responderem, an non hoc sufficeret, ut vel illo nomine *scriptionis* veniam merear? At *præsentis* editionis alia, ingenue fateor, ratio est; nam, cum ex multis annis nihil equidem edere, præter *Historiam naturalem* meditatus fuerim; id ab aliquibus *severioribus*, etiam nostræ facultatis hominibus, mihi vitio versum fuisse tandem intellexi. At sciant velim, me ab illorum invidia minime moveri. Sit hæc vanitas nostra, (cum doctissimo Peiero loqui lubet) qui ex rerum natura ipsum naturæ ordinem intueri ac asserere studemus. Scrutentur demum alii quicquid velint, studium tamen istud, etiamsi tanquam vanum inique traducatur, mihi semper potius erit, quàm nugax futilisquæ multorum loquacitas. Verum cum innuere volunt, me medicinam perfunctorie tantum facere, nec artem præcipuam coluisse; ex his paucis tractatibus discant, me medi-

Ad Lectorem.

medicam artem ex ipsis fontibus curasse, illamque totam ex Adversariis propriis eadem ratione, qua hic fecerim, si opus esset, adornare potuisse.

Hinc insuper satis, ut opinor, liquet, me, etiamsi improbo labore novas semper res in Historia naturali molitus sim, veterem tamen medicinam precipue instituisse. Ut autem ita facerem, hæ precipue causæ me moverunt.

Imprimis, quod animadverti ipsos morbos non multum mutatos fuisse ab antiquis seculis ad hunc usque diem, si victus & cæli ratio habeatur. Imo hætenus nullum novum morbum (de Acutis loquor) qui non facillime ad Antiquorum classes referri, eorumque descriptionibus concludi potuerit, didici, aut observavi: quæ tamen quorundam nostrorum hominum frivola jactantia ac vana credulitas est!

Ad Lectorem.

Ad medicamenta vero quod attinet, quatenus illi veteres exhibuerunt, ex propria praxi & usu confirmare diligenter studui. In hoc itaque Specimine non alienum a rebus medicis fore credidi, si illorum virtutes privatum ab ipsis fontibus deducerem; nempe a notissimis ac indubitatis illorum effectibus Chirurgicis; ut sciant nostri homines quantum debemus antiquæ Chirurgiæ, præ nova Chymia, aut ulla hypothetica doctrina, in medicamentorum facultatibus cognoscendis.

Quod autem ad novos morbos Chronicos, qui tamen pauci sunt, pertinet; remedia quoque sua similiter explicui.

*Ufus vetusto genere, sed rebus
novis.*

Unum illud addam, Medicamentum me sine invidia primum, quantum
tum

Ad Lectorem.

tum scio, hic edidisse ad comprimendam Gonorrhæam; ne aliquis agyrta audax simili secreto amplius æstimetur, &

Verbosis adquirat sibi famam
strophis.

Illo certe a multis annis cum successu usus sum; at methodus, (idque sedulo moneo) temeraria est, nisi infinita cura, & appropriatis catharticis, aliisque antidotis illam persequamur, ut venenum in vasis excretoriis restitans, alio revulsus, diligenter expellatur.

Hos Itaque paucos representatos Tractatus Medicinales, utpote imperfectiores, & raptim scriptos, pene invitus edidi, ut severitatem frontis aliquorum nostrorum hominum aliquantulum placarem, cum quæ de rerum natura scripserim, nasute distrinxerint. At hæc quoque nimis insulsa esse, forte

Ad Lectorem.

iidem dicent, quod novos homines nostros veteribus postposuerim.

Quid ergo possum facere tibi, lector Cato,
Si nec Fabellæ te juvent, nec Fabulæ ?

Redde itaque mihi vices reprehendendi, o antiquarum rerum fastidiose !

Imprimis illud tibi notari volo, in Morbis Acutis, ubi auxilia non multa, eaque caute admodum adhibenda sunt, citra modum finemque præscribere solemus ; omnemque adeo crisin subinde turbamus ; unde Prognostica (in quibus tamen summus honor & securitas medici est) e re medica exulent, necesse est. Contra vero in morbis Chronicis, ubi id licitum est, & valentissima medicamenta dare oportuit, ibi nihil agendo, aut inutilibus, nescio quibus, remediis, Hypothesi alicui hodiernæ insitivis (nam quo speciosior ali-

Ad Lectorem.

alicujus Hypothesis, eo formularum, ut video, remediorumque feracior esse solet) tempus trabendo, in perniciem tandem agrotos præcipitamus.

Quod autem ad remedia nostrorum hominum attinet, & quæ nunquam, & quæ intempestive in lucem veniunt, ex æquo respuo. Etenim, ut arcana Adeptorum nigro prorsus puerperio nascuntur, lucemque abhorrent; ita hypotheticorum hominum abortiva remedia fere tanquam inutilia cassaque, si non utique noxia, habenda sunt. Utrique sane homines monstra quædam, scilicet in authorum suorum duntaxat cerebro nata, pro remediis nobis passim venditare solent.

A priori quidem & morbos, eorumque curationes expediri posse, votum est; at donec illud fiat, liceat mihi ex posteriori, nempe ex chirurgicis medicamentorum notitiis, cum veteribus, tuto medicinam facere.

At

Ad Lectorem.

At non is sum, qui veterum adeo de re medica doctrinam pertinaciter amplectar, ac si nulla ei accessio nova fieri potuerit: aut qui speculationum commenta, sive ea antiqua, sive hodierna fuerint, tanquam vana rejiciam. Etenim in utrisque insignem utilitatem esse libenter agnosco: in illis, certe ut medicamenta ab iis inventa, suis morbis recte adhibeantur; in his vero, ut cum morborum, tum remediorum rationes ex novis inventis anatomicis, chymicisve, pro summa felicitate atque indefessa hujus seculi industria, profectusq; in rebus naturalibus indagandis expediantur.

Cum vero ex novis nostris medicinae Scriptoribus alii sint, qui dum Philosophiam magni faciunt, rerum interim naturalium diligens scrutinium, ac si supervacua disciplina esset, despiciunt; hos vel eo nomine pessime de medicina meruisse affirmo,

Ad Lectorem.

• affirmo, quod cum eorum jejuna philosophia sit, nihilque fere in rerum natura præter meras fictiones aut (quod ad idem redit) chymica, nescio quæ, commenta jactitet ; tam paucis tamen macrisque rerum naturæ imagunculis instructi, contra veterum dogmata, multiplici experientia ac certitudine stabilita, de novo rem medicam interpretari atque exhibere ausi sunt.

Alii autem ex iis quoque vituperandi sunt, qui veteribus modernisque prorsus inconsultis, spretisque, suam in morbis expiscandis facultatem, sua remedia, suam Philosophiam ; quæ tamen, ut illi volunt, minime pro dignitate acquiri potest ; at

Qui facere quæ non possunt, verbis elevant ;

Suam insuper in medicina facienda prudentiam, methodumque ; suam denique

Ad Lectorem.

nique experientiam, trito, si diis placet, & naturali cogitandi modo (ipsissima eorum verba pono) innixam, vehementer extollunt, omnemque præterea scientiam medicam, artem studiumque dialectices, susque deque habent. Atque hæc hæctenus; ipsas Exercitationes aggre-
diantur.

Elenchus

Elenchus rerum maximè Memorabilium
in unaquaque Exercitatione.

De HYDROPE.

Pag.

P Ræfatio de Hydrope,	1, &c.
De Potionibus, & earum variis generibus,	4
Hujus Morbi descriptio brevis,	8, &c.
Casus nonnulli varii cum remediis,	11, &c.
Causa sive origo hujus Mali,	41, 42
Methodus Medendi,	42, &c.
De Elaterio, & ejus virtutibus in hoc morbo,	43, &c.
Succi radices Ebuli descriptio & virtus,	53
Subtercus & Ascites quomodo differunt,	54, 55
Croci metallorum quales effectus,	55
Iridis Succi usus & effectus,	57
Euphorbii natura & Dosis,	58, 59
Bryoniæ albæ ad hoc malum virtus,	59
Gambogium, quæ confert ad hujus morbi curationem	60
De Hydragogis metallicis, & imprimis de Squamæ æris virtutibus & variis dosibus.	61
De Flore æris,	62
De Ærugine æris,	ibid. & 63
De Atramenti futorii virtute,	63
De Chalciti & Myfy Sory,	ibid.
Magisterium Veneris unde confici potest,	ibid.
De Lapide Cœruleo & Armenio,	ibid.
De Lapide Lazuli,	64
Artificium Authoris in conficiendo Ens Veneris, sive Flores Salis Armeniaci eleganter cœruleos,	64, 65
Animadversiones quedam non inutiles, à pag. 65, ad fin. Tract.	De

De DIABETE.

	Pag.
D ifferentia inter Hydropem & Diabetem,	71
Diabetes descriptio,	71, &c.
Casus varii hujus Mali, & eorum Curatio,	77, &c.
De hujus morbi Causis,	84
Varie præscriptiones ad hoc Malum,	85, &c.
Digressio de Fontibus Medicatis,	89
Fontis Novi Hoxdonensis aquæ Judicium,	90
Fontis Streethamensis aqua describitur,	92
Rationes præcipuorum in Diabete Symptomatum exponuntur,	96
De hujus morbi Remedio,	99
Lac, Fructus omnigeni, & vinum Meracius ad hunc morbum debellandum valent,	ibid.
Hieræ descriptio, & ejus efficacia contra hoc malum,	100, 101

De HYDROPHOBIA.

H ydrophobia quare sic dicta,	105
Unde hic morus ortum habet, & modus infligendi,	105, &c.
Casus nonnulli verè mirifici,	113, &c.
Hujus mali ratio,	128, &c.
Remedia in hunc morbum varia sunt,	136, &c.
Mantissa de Corticis Peruviani exhibendi Tempore,	147
Animadversiones in Salium,	150

De

De LUE VENEREA.

L uis succincta at non inelegans descriptio,	Pag. 157, &c.
Conjectura probabilis de hujus morbi Origine	158 &c.
Hujus Mali causa Efficiens,	162, &c.
Casus nonnulli, cum eorum remediis & præscriptionibus,	165
Methodus Medendi,	à pag. 181, ad fin. Tract.

De SCORBUTO.

S corbuti Descriptio,	193, &c.
Quibus differt à Lue,	ibid.
Ejus Causa efficiens,	195, &c.
Historiolæ quædam cum præscriptionibus,	203, &c.
Hujus Morbi Remedia,	215, &c.

De ARTHRITIDE.

U T distat Rheumatismus ab Arthritide,	1
Arthritidis Descriptio,	ibid. & seq.
Hujus Doloris Causa conjuncta & antecedens,	7
Quæstiones quædam de Podagricis respondentur,	10
Historiolæ quædam cum præscriptionibus propriis,	12
Prognostici illius, De hujus morbi insanabilitate, discussio,	30, &c.
Varia remedia contra hoc malum exhibita,	36, &c.
Juxta finem uniuscujusque Exercitationis dissertatur de Remediis ad Morbum propriis, & eorum Natura & Usu.	Plura

Pura sunt, ut video, menda quam quæ facile corrigi possint, quæ propter festinationem, ex adversariis dum observationes raptim excerpserim, easque vix relegerim, irrepserunt; Multo tamen eorum maximam partem hic notavi; cetera (quæ forte pauca non sunt) tue fidei, lector, & cura committo.

ERRATA.

P 2. l. 1. silentio tacere. p. 13. l. 17. & quæ. p. 15. l. 26. solent. p. 28. l. 21. nato. p. 31. l. 16, 17. vir multatus. p. 36. l. 11. prohibitio. p. 41. l. 4. senferunt. l. 21. tue antur. p. 44. l. 1. Dioscoride, l. 17. Scribonius Largus, & ipso paulo antiquior, Dioscorides. p. 46. l. 1. sagam. p. 48. l. 8. propter. p. 54. l. 9. dele apud. l. 11. veratro. p. 61. l. 21. Victoriati. p. 66. l. 19. aut Hybrida, quoddamve iners medicamentum. p. 67. l. 19. hic. p. 74. l. 24. hoc morbo. p. 84. l. 5. tinctura. p. 85. l. 27. Septicam. p. 90. l. 11. agroti ipsi. p. 91. l. 7. Uncias. p. 93. l. 15. negari. l. 17. suis conjecturis. p. 101. l. 9. posuit, inque. p. 161. l. 3. voracitas. p. 183. l. 16. potius a. p. 173. l. 15. quaque. p. 198. l. 10. maculas purpureas. p. 207. l. 20. dele id.

De ARTHRITIDE.

P 7. l. 15. Tubercula. p. 16. l. 13. nulli. p. 20. l. 14. agarici. p. 24. l. 17. superbitas. ibid. l. 22. nmo. p. 31. l. 8. uspiam. p. 34. l. ult. rusticaretur.

Exercitatio Medicinalis

DE

HYDROPE.

P R Æ F A T I O.

CUM propter adversam Valetudinem, quâ, ingravescentibus Annis, magis magisque affligor, vitam mihi minus laboriosam & Domi, quantum ferant negotia, sedentariam, viribus restituendis; libens Amplector, quæ 26 annis & amplius, quibus Medicinam feci, occurrerunt memoriâ digna, ea jam in lucem edere mihi haud injucundum est.

Veterum autem Doctrinam libenter sequor, quorum labores non negligendi sunt, ut moris est, nuperis quibusdam scriptoribus nostris. Addant per me licet, emendent, illustrent, suisque quæque hypothesebus novis facta interpretentur; at vanum est, & levis & mali instituti ingenij indicium, *Authores multis seculis*

B approbatos,

approbato, vel alto silentio, vel perfunctorie, memorare. Imò verò, si eorum definitionibus & morborum descriptionibus non adhærebimus, *inutilis* erit omnis *Institutio*. Hinc in quotidianis consiliis nostris tanta discordia est, quasi Doctrina omnis Medica de lana caprina, aut de lacte gallinaceo esset; scilicet de rebus nusquam existentibus: Adeo, singuli videmur *autodidacti*, & minimè in Doctrinam aliquam *communem* consentimus.

At *nova* (inquires) morborum genera, & Epidemica *quotannis* oriuntur: Illa autem annua proles, ut opinor, cerebri vacui imaginatio & mera figmenta sunt. Veteribus attendant velim, ubi ea mala multò accuratius depicta & in species diducta habebunt; ut eorum vana & supervacua diligentia sit. Atq; hæc satis dicta sint de vaga, & instabili quorundam Medicinæ Theoria.

Alii autem sunt, qui *Medicamentorum* etiam *Pauca* jactitant; & de Ruina Scientiarum sese magni faciunt. At non credendum est his hominibus; meram ignorantiam, aut, ut mitius dicam, studiorum ignaviam, sive desuetudinem, & oblivionem prodentibus. Sed de his plus satis: ad ipsos morbos accedo.

Cum *Hydrope* autem incipiam: Ex tribus verò Hydropicorum generibus, *Asciten*

ten maximè intelligo. Nam, cæteri rariores sunt; omnium autem rarissima Leucophlegmatia; si fortè in *Anglia* contingat, scilicet ex veterum descriptione & notitia. Is autem morbus è Popularibus hujus magnæ urbis præ cæteris impræsentiarum grassari videtur. Quodd autem res ita sit, appello *Rationes Publicas mortuorum, hebdomatim editas*. Cùm verò is morbus longus sit, ejus increscendi rationes à victu mutato quarendæ sunt: Nam Morbi Chronici ferè à nobismet ipsis, aut certe à causis quibusdam evidentibus, oriuntur. At inquires, Hydrops Ascites, ut per se incipit, ita sæpè alteri vetusto morbo, maximèq; Quartanæ, supervenit; imò *omnium* morborum *vitium* veteribus dictum est. Respondeo, Morbos jam paucos esse, qui Chronici & Populares sunt, præter Luem Veneream, & Phthisin, de quibus infra plura dicere meditator. Febres verò Intermittentes minùs ex decennio grassatæ sunt; & ubi iis jam Homines afficiuntur, citò & tutò jam curari solent notissimo remedio ex Cortice Peruviano, sine metu alicujus Hydropis supervenientis; aliæ itaq; causæ, quàm quæ olim assignari consueverunt, investigandæ sunt. At in multis victus hodiernus hujus urbis salubrior est, quàm olim fuit; jam enim olerum plurimo-

rum generum largior proventus; jam fructuum optimorum copia incredibilis est, quæ quidem olim huic urbi multum defuerunt, &, ad maximam vicinarum gentium admirationem, tota ferè *carnivora* fuit. Atque hæc dicta sint de cibo.

De *Portionibus* autem alia res est; siquidem multo deteriores sunt. Etenim portiones *Cerevisiæ* dictæ summa diligentia & arte olim confectæ sunt, & sine fraude ad maturitatem quandam coctæ, sive ex meræ hordeaceæ, sive cum lupulo conservatæ; jam verò falsi sumus, cerevisiæq; omnigenæ *fucata*, &, minùs quàm par est, coctæ sunt. Fucum autem in coquendis cerevisiis faciunt plurimis modis, vel ipsius salis culinarii, quæ una ex Hydropis causis; (huic fidem facit auctoritas Cæl. Aureliani, ex coadcervata bibentium transvoratione, & magis si *salsa* fuerit aqua) vel calcis vivæ, vel sacchari fœcum (in quibus omnibus mira est vis caustica) admistione. Non opus est plura memorare. Aliam tamen *novam* causam intactam non relinquam superiori, nempe cerevisiarum sale confectarum valde affinem; scilicet illa annua, & solennis Aquarum Mineralium, *sale calcario* ex abundanti saturatarum, ingurgitatio. Etenim hæ jure merito & supra modum falsis

falsis aquis, iisdemq; insuper purgantibus, annumerandæ sunt; adeoque duplici nomine illarum helluones male mulctari possint. Profecto apud eundem antiquum authorem & frequentata medicaminum potio, ac falsi alicujus liquoris potus, æque perniciosi habentur.

Adhæc, *Pomatia* & *Vina* quomodo adulterentur, extant *Tractatus*, ab ipsis rerum maleficarum authoribus publicati. At hæc Potiones usitatæ, & semper Angliæ notæ fuerunt; in his adeo vitium, si quod sit, bibendi excessus est; una quidem è causis Hydropicorum notissima, & tamen pauci apud nos Hydropici, nisi his *superis* annis.

Amplius itaq; de Potionum generibus, quæ nobis restant, inquirendum est. En autem *nova* earum *progenies*, à *Vino*, & cerevisiis uctis, sive igne tostis, *Spiritus vini dicti*! Hæc fundi nostri calamitas est; hinc illæ lacrymæ! Etenim hi *Spiritus*, sive meri, sive multo lenocinio medicati, si assidue & multum bibantur, plurimos in Hydopen præcipitant. Atque utriusq; ferè sexus deliciæ sunt; & privatim apud mulieres varia arte certatim confici solent: imò verò nos ipsi medici culpandi sumus, adeo omnia alexipharmaca apud nos vilescunt præ istiusmodi spiritibus medicatis: illorum tamen usum

B 3 laudo;

laudo; abulum tantum & excessum jam vehementer reprehendo.

Ut autem rem planè conficiamus, scire oportet Spiritum vini dictum esse ex *Sarcoticis*, quæ scilicet carnem exedunt: idq; certo constat ex lotione vulnerum, gingivarum, & ubi faciei, fuci loco, adhibetur; nimirum vehementer abstergit, non sine levi aliqua unctione;isque, si assidue utatur, exedit, inflamat. Atque idem est is Spiritus vini in Stomacho, qui fuit extra illum, nempe ad alias exteriores corporis partes admotus: imò verò inassuetis non aliter gulam afficit, quàm si quis vivum carbonem devorâset.

Qui autem hujus potione se ingurgitant, & Hydropici futuri sunt, primum stomacho laborant, dolent præcordia, ad frigidas & leniores potiones ferè nauseant, & non merentem stomachum accusant, quasi is naturaliter infirmus esset; cum revera nihil aliud est, quàm ut ipsi suis deliciis lenocinentur. Nam ita quidem est, Spiritu vini dicto nihil *plenius* est; adeo ut his hominibus, vel ipsum venenum ad vitam eorum conservandam necessarium esse videatur. Tandem ipse Stomachus corrumpitur, à cujus vitio digestio ciborum integra non fit, adeoque noxius humor in perniciem corporis paratur, tumoremq; inferre consuevit; unde paulatim aqua in Uterum contrahitur.

Cujus

Cujus rei rationes ita deducam : in pri-
 mis illud è cadaverum Hydropicorum dis-
 sectionibus abundè constat, stomachum
 eorum admodum extenuari, & rubore suf-
 fundi ; nimirum ejus internas fibras, sive
 villos à Spiritu vini exedi, ipsumq; viscus
 inflammari, unde chylus crudus & len-
 tus conficitur : à chylo autem lento ferè
 pedum tumor, à quibus paulatim in ven-
 trem ascendit aqua.

Ut autem clariùs intelligatur, quomodo à
 stomacho corrupto chylus viscidus fiat, sic
 calculum ponamus ; nempè, concoctionem
 fieri ab humore aliquo *intus* perspirato, qui
 subitam putredinem in stomacho & intesti-
 nis conciliet. Istiusmodi autem putredinis
 concoctricis unica ratio est, ut dissolvatur
 & diffuat cibus : unde ciborum putrescen-
 tium summa teneritudo est ; imò verò vel
 ipsius Icthyocollæ, quæ lentissima res est,
 dissolutio & aquatio est : illud autem supe-
 riore aliqua exercitatione satis, ut opinor,
 probavimus. Contrà verò, ubi stomachus te-
 nuis & inflammatus est, cibum potionemq;
 protinus vel vomit, vel deorsum in intesti-
 na festinanter illum detrudit, certe crudum
 minùsq; coctum, *i. e.* lentum viscidumq;.
 Nam ut chyli *aquatio* digestionis ratio est ;
 ita ejus *lentor* cruditatis sola notitia est.

Chylus autem crudus sive lentus sangui-
 ni non ita facile permiscetur : hinc ferè

intestinatorum lævitas ; & cùm intra venas semel receptus est, admodum difficilè per communes cloacas rursus ejicitur ; sanguinîsq; adeo circuitum per venas capillares tardat, impeditq;. Atque hinc omnium malorum in Hydropè facilis intelligentia est. Nempè, stomachum diximus, ut viscus primum officio suo potissimùm labefactari, totumq; hominem in malum habitum converti à chylo crudo, lento & crasso. Princeps itaque causa hujus mali stomachus vitiatum est ; unde inter præcipuas Hydropis notas à *cibo alienatio* stomachi est ; item difficilis *spiritus* ; scilicet à pigritia sanguinis motûs ; item propter eandem sanguinis ad movendum ineptitudinem ; facies, *brachia*, & reliqua corporis *superiora* admodum *gracilia* fiunt : ad hæc quoque ipse corporis *situs* plurimùm facit, ut humores crassi & frigidi in locum *declivem* deorsum maximè defluant ; *Pedum tumor* cedematosus, interdum magnus, nocturnior ; nempè, in arteriis & venis quodammodo stagnat lentus sanguis, & propter situm eorum pendulum interdum ægrè sursum promovetur ; atque ob eandem rationem situs in decubitu contrarius aliquantulum sursum sanguinem propellit ; à digito impacto *in cruribus* locus *cavus* & diu perseverans antequam restitatur : nimirum, ipsa vasa sanguinea assidue præter modum

modum distenta, tandem emolliuntur, resolvunturque, unde partium vigor & restitutio ex toto perit: stagnationem verò temporis processu ipsa *extravasatio* excipit, & vel per se, vel levi de causâ crurum exulceratio, & aquæ spontanea eruptio fit: ad hæc, tumor & sonitus liquoris *fluctuantis* in utero; ubi scilicet extra venas aqua liberè inter Peritonæum & intestina infusa est. *Ingens sitis & lingue ariditas* scilicet, cum pituita oris & faucium ex propria sua natura lenta sit, à viscida & crassa lymphâ minimè suppleri potest. *Urinæ pauca, crassæ & rubræ.* Sudor nullus; nec enim in ipsis balneis sudare apti sunt; scilicet propter defectum stimuli, id est, salis Urinosi: nam in chylo crudo & lento sal urinosus non extricatur; renésq; adeo, cæteri; cutanei ductus, nec urinam, nec sudorem conficiunt, quòd sal deficit, qui excoquatur. *Tussis sicca*, nempe in arido pulmone pituita ex toto deficit.

At non ignoro præter cruditatem, alias Hydropis causas, etiam cum per se incipit, à veteribus expositas esse; ut copiosus frigida potus, cibus flatulentus, & Buprestes: id autem animalculum facit stomachi infinitum dolorem, totumq; corpus in speciem Hydropici inflat. At, cum hæc inter rarò contingentia, maxime nostra Insula frigidiore, numerari debent, eas nominâsse satis esse videtur.

Ultimo

Ultimo verò loco ad Hydropicos *Curandi rationem* & remedia ventum est. Una autem & præcipua medendi intentio est; nimirum, stomacho pristinum suum vigorem restituendi, chylumque crudum lentumque; incidendi, æq; corpore illum amovendi: primum lenioribus, mox, si vehementius malum est, valentissimis medicamentis, cujuscunque demum generis ea sint.

Cum autem *remedia*, quæ nos experti sumus, sparsim in *Adversariis* nostris literis mandavimus, ut eorum supervacaneam repetitionem vitem, ipsos Ægrotos cum remediis, prout raptim à me, sed *fidelissima* narratione olim exarata sunt, transcribere bono publico non gravabor.

Illud autem te monere volui, me nihil præterquam meras Historiolas dare statuisse; sed cum aliquot conjecturæ nostræ, & annotatiunculæ passim, ut video in his schedis, occurrant, cumque eas olim exercitii causa, commentatus sum, eas jam cum remediis communicare cogito, quodd opinioni nostræ suffragia satis benè commodabunt.

Item illud alterum Lectorem scire volo, me in aliquibus Ægrotis remedia omisisse, in aliis verò plerisque; adjecisse; vel quodd frustra fuere, vel quodd à me omnino nulla adhibita sunt. Ubi autem profuere, ea omnino fideliter narravi.

ÆGRQ.

ÆGROTUS I.

Ex Ebrietate.

§. Quidam (*Browning*) mediæ ætatis vir, strenuus, assiduus, infinitus Potator, omnium Potionum & hominum homo, at tenuis, pusillus, facie subflammeâ, ex catarrho tunc temporis epidemico, aquâ inter cutem vehementer affectus est; ei pedes & femora & imus venter mirum in modum intumescere, urinae rubrae & crassae vix uncias aliquot 24 horarum spatio reddidit, quamvis præ ingenti siti aliquot congia quotidie sicca-
vit.

Hunc autem sic ad pristinam sanitatem restitui intra 14 dies. Femur utrumq; ex interna parte incidere jussi longa & profundiore plagâ, cui injectum est lineamentum tortile, penicilli instar, unguento Apostolorum dicto illitum.

Potionis tantum libram, pro suâ optione ex quo genere illam habere voluit, diei noctisq; unius spatio, permisi; idq; religiose observavit, non sine maximo tormento & inquietudine. Singulis autem quibusq; tertiis diebus hominem sic purgavi: [*R Succi Ireos ʒiiii. Mecoacan gr. x. Jalap. ʒj. m. f. Potio*] quo vehementer alvus
mota

mota est. Etiam si verò (N. B.) vigesies minimum deiecit, tamen Potionis modum quotidianum ne hilum quidem auxi.

Post decem autem dies Tumor ex bonâ parte desiit; & jam sitis fit tolerabilis.

Postremò Hydrope siccata, aquâ absinthii stillatitiâ usus est, in qua rhabarbarum maceratum est: idq; ad confirmanda viscera. Convaluit, at Fonticulos in utroq; femore cautè nutrit, & à potione abstinentiam ad plures menses observavit.

ÆGROTUS II.

Ex Sanguinis sputo.

§. **D**omina Woodburne de Skipwith, minimùm quinquagenaria, incautè vere, ex gravi tussi Sanguinem Sputosum copiosè excreavit; ad Sanguinem autem comprimendum, is quinquies è brachio missus est hebdomadæ spatio; nam toties malum recrudit.

Ipse autem Sanguinem, è brachio eductum, maximè refrigeratum, quotidie diligenter inspexi, eumq; magis magisq; ex parte rubra, concreta, diminui notavi; adeo ut ultimâ phlebotomiâ in 10 circiter Sanguinis unciiis, concretum rubrum

brum in medio Sero innatans vix latitudinem sesquiuncialem & crassitudinem octavæ partis digiti æquabat, ut qui Sanguis jam videbatur, mox totum ferè Serum fiebat. Post aliquot autem hebdomadas eadem mulier Ascite vehementer affecta est, ventre admodum ex aquæ abundantia intumescente. Plurima verò frustra data sunt; tandem in hoc medicamento convenimus ego & alii duo mecum medici seniores Eboracenses, *Wittie & Tailor*, quos honoris & meritorum causa posteris commendo, [*& Succo Ireos ʒi. Elaterii gr. iiij. Jalapii, Mecoacan an. gr. xv. m. f. Potio:*] eo autem vehementer purgata est: atq; aqua magnâ copiâ ex abdomineeducta est: ut quæ antea fere semper ob ventris pondus in lecto decubuit, domo exiit, & per viciniam ambulavit: ob sævitiam tamen medicamenti medicos omnes dimisit. At post 6 menses eo ipso morbo ruri mortua est.

Annotat.] Hæc autem faciunt ad intelligentiam morbi; Venis aliquibus majoribus intra abdomen ligatis in vivo aliquo animali ex fero alvus brevi repletur ut Anatomici perhibent. Item si venæ Renales ligentur, & aliquis liquor Syphone in arteriam injiciatur, exiit per ureteres, ut Bartholinus filius author est; item ipsam vesicam

ficam felleam Phthificis interdum refertam
fuisse sero planè insipido, albo, pellucido,
& igne in mucaginem albicantem coagu-
lato, uti perhibet *Benedictus noster*. The-
atro Tabidor.

Venæ igitur pulmonis utriusq; generis
primum infarctæ sunt lento sero: à quo
impedimento sanguinis serum ab arterio-
lis Asperæ Arteriæ effunditur in vasa
glandularum excretoria; imo hoc non
raro accidit etiam arteriis & venis inte-
gris & non erosis, sed per se apertis; & in
hoc casu multò serosior factus est sanguis
ab ipsis remediis.

Etenim detur sanguinem ipsum sangui-
ficare, sequetur, quò pauperior & debilior
is est, eò difficilius chylum in sanguinem
converti; at is sanguis debilis est, qui crassa-
mento sanguineo (qui in nobis vere san-
guis & solus putandus est) ex magna par-
te exhaustus est, novus quidem chylus in
venas indies recipitur, & sanguini com-
miscetur; sed fere crudus is permanet,
adeòq; serum quidem, non autem sangui-
nem proprie sic dictum, is auget: illud
autem serum crudum, ubi ad plenitudinem
assurgit, sanguinem aggravat, ejusq; motum
impedit, & quia per excretionum officina-
nas, pulmones puta, renes, cutisq; poros,
satis copiose amandari nequit, ipsis extre-
mis tibiæ venulis hæret; & in ipsum
abdomen

abdomen tandem transfunditur mediantibus arteriis, excretoriis glandularum vasis per anastomoses commissis.

Jure autem hic quæritur, Mulieri hæmoptoicæ cur Ascites superveniat; cum alias gravidæ mulieres, etiam non rarò vetulæ, sterilesq; ingentem sanguinis vim ex utero profundunt, at rarò aut nunquam idcirco Hydropicæ fiunt? Respondeo, Mulierum uterum posse ex toto tolli, sine corporis damno, quasi extra corpus positus esset: item illius partis venas admodum increfcere solere, adeóq; sanguinem in se multum continere posse: ex quibus colligo multum sanguinis ex utero posse profundi de suo penu, reliquo corpore fere integro, aut certe parum pro ratione sanguinis exhausto. Atq; idem cogitare debemus de differentia inter narium assiduam hæmorrhagiam, à qua non rarò Hydrops, in viris, & eorundem hæmorrhoidalium venarum vastam profusionem; nam hæ quoq; venæ tam in viris quàm in sceminis ob magnum sui incrementum & tumorem, sanguinis copiam præter fidem in se continere solere, quasi extra corporis œconomiam deponeretur. His adde, *Simplicem* sanguinis, quamvis maximam, profusionem, sive à vulnere, sive aliàs in corpore sano, Hydrops rarò excipit,

ÆGRO-

ÆGROTUS III.

Dominus *G. Blacket*, miles, sexagenarius minimum, diu valetudinarius, ex vehementi equitatione, & quod jecur glande plumbea è sclopeto minore transfixum aliquando habuit; item quòd, nescio qua febre intermittente, ut videbatur, diu languit: huic autem sanandæ fontes medicatos atramentosos sive ferrugineos agri Eboracensis diu & multum hausit. Exeunte autem æstate, Febris Cortice Peruviano ex toto depulsa est: hinc narium hæmorrhagia fere quotidiana; eo autem tempore huic corpus plenius, alvûsq; ex multis annis liquida, scilicet ter quaterve quotidie, respondet.

Ineunte verò mense *Octobri*, venter paulatim intumuit, sudorésq; nocturni ex Febre orti, jam ex toto desierunt, & sub hoc tempus planè Asciticus fit cum tussi gravi & vomendi cupiditate.

Mæ autem Curæ jam primum sese commisit; quòd verò eo tempore forte *D. L. Rigley*, senex medicus *Londinensis*, Eboraco commorabat, mihi socius datus est, is autem chymix valde addictus est, & in ea arte admodum peritus: Per trinos autem

autem menses ipse adhibuit remedia sua, me quidem consentiente, & eorum effectus, cum necessariis ægri, expectante; sed frustra data sunt.

Inter Diuretica illa sumpsit, viz.

Liquamen Lumbricorum terrestrium cum sale Absinthii ex Vino albo, aut Rhenano.

Item, Balsamum Judaicum verum circiter 3j. quotidie ad 3iij.

Item, Semen Genistæ contritum ad 3j. ex Vino albo.

Item, Allii Jusculum supra fidem sapidum & valens.

Item, Cataplasmata ventri admota sunt ex ruta, cochleis contusis, sulphure, radice Brioniæ, &c.

Item, Empl. Sycyonium.

Inter Chimica verò hæc data sunt, viz:

Bezoar Joviale ad gr. vij. bis quotidie. N. B. Ab hoc medicamento alvus vehementer conturbata est cum importunâ deijciendi cupiditate.

Item, Flores Antimonii, fixi dicti, ad gr. x. cum Diagridio: hæc autem medicamenta ultimò memorata ipse D. L. R. confecit. N. B. Ab hoc medicamento
C vomuit

vomuit & dejecit non sine infinitis torminibus.

Item, Postridiè viridem bilem vomuit, & inhorruit, quam ardor vehemens excipit, & madore quodam subobscurò desit: & ex hoc medicamento diarrhæâ molestâ affectus est.

Ipsè jam ex febre putridâ decubui, & ferè per integrum mensem foras non exii: ipsè autem recuperatus hæc porrò præscripta inveni à D. L. R.

Rhabarbari cum Absinthio ex aqua frigida ter quotidie ad Diarrhæam comprimendam: *Item Terra, Japonica* dict. ex aq. Cerasorum ad viscera firmanda.

Deinde ad 14 dies hoc Diuretico usus est, [*& Vini Rhenani lb iij. Cinerum Rad. Bryoniae, Absinth. Juniper. Persicariae an. 3j.*] Hujus Lixivii ad 3iij. aliquoties in die sumpsit, interdum Seminibus Genistæ, & Urticæ Romanæ additis.

At hæc omnia frustra fuere: nam aqua magis magisq; abundavit, sitis intolerabilis, nec ulla Urinæ quantitas supra consuetam mensuram.

Jam in lectum amplius decumbere non potest, sed in sella pensili apertis, fœminarum more vestimentis indutus residere solet; item tussis multò molestior ob pituitæ vitreæ lentorem. His adde, dorsum etiam ad spinam digito prementi cedens, virēsque admodum labefactatæ. His

His visis, humanissimè rogavi ut vices mihi quoque daret præscribendi, neque id tamen obtinere potui sine multo jurgio : ad hydragoga tandem venimus.

Medio itaque Januario sic præscriptum est, [*R. Succi Hepatices ʒj. R. Succi Rad. Ebuli ʒj. Elaterii gr. ij. Vitelli Ovi n. 1. Sacchar. Cand. ʒj. m. f. Potio.*] N.B. Ex hac Potione sumptâ xvj minimum libras aquæ citrinæ dejecit. Quamvis primis horis frigidè sudavit, & pulsus exilis fuit, tamen restitutus est, & placidè eâ nocte decubuit, ac in lecto dormivit : item toto postridie aquas dejecit magnis, at raris sedibus.

Post Triduum verò vires supra spem redièrè, quamvis interim parùm aut nihil nutrimenti sumpserat, sc. à solis aquis ejectis levatus est : venter autem liño metitus ad tres digitos detumuit & crura pro ratione. Stomachum verò adeo non læsit id medicamentum ut jam cibum gustare potuit, quod antea ex multis septimanis non fecerat.

Intermissis autem aliquot diebus Elaterii granum dimidium tantum, ex succi Ebuli ʒvj. sumpsit, cum Euphoria. Atque iterum Jalapii gr. xv. ex succo rad. Ebuli ʒj. Jam magna spes convalescentiæ affulsit, ac cibi appetentia admodum rediit : & vehementi pruritu affectus est, quod non

inter mala signa numerari solet. Denique Cortic. Peruv. ʒj. in pilulis præscripsimus, quod ante faciendum erat: at nec de eo remedio, nec de Elaterio convenire potuimus: adeoq; nobis valedixit æger, & iter plurium dierum in vehiculo ingressus est, quod strenuè & fœliciter confecit; ipso tamen eodem morbo, æstate exeunte, mortuus est.

Aqua venis concepta faciliè effundi potest, at quæ natat inter peritonæum & intestina solo *Elaterio* aut *Euphorbio* educitur. *J. Hearnius ad Aphorism.* Quod *Parmica* faciunt in naribus, idem hæc medicamenta in intestinis efficere videntur; i. e. pituitam vehementer movent, scilicet è glandularum ductibus excretoriis, quibus infinitis intestina scatent, aquam validè exprimunt.

ÆGROTUS IV.

§. **D.** R. B. Miles, de M——quadragenarius, ex gravi & diuturno Ictero sanguinem copiosè semel atque iterum vomuit, item frequenti sanguinis è naribus hæmorrhagiâ affectus est: tandem gravi Ascite correptus est. Ejus venter adeo distendebatur, ut sedere vix

vix potuit propter tumorem rigidum; tantum supra dorsum decumbere potuit recta protensis pedibus: è rure in oppidum R — transferri se iussit, ut *paracethesi* aqua educeretur; nam reliqua remedia vana credita sunt. Me vocavit: sic morbo supra modum vehementi occurrendum censui, [*R Decoliti Epithymi* ℥iij. *Syrup. è Spina Cervin.* ℥iij. *Elaterii* gr. v. *m. f. Potio.*] Eodem die ad tria minimum congia aqua purgata est: idem autem medicamentum ad intervalla aliquot dierum bis amplius sumpsit & convaluit, & jam post 12 annos superstes & sanus est.

ÆGROTUS V.

§. **D**. *Blace de Dinsdale*, sexagenarius & tres annos amplius, ineunte Junio, Ascite vehementer affectus est: huic autem malo initium dederunt vigilæ hybernæ spontaneæ ad multam noctem, item victus & potio liberalis sine ullo exercitio. Hæc primum cruditates movebant facilius in sene. Ejus autem morbi ad meum adventum hæc erat conditio; Modica sitis, at ciborum fastidium, anhelus, & ad omnem corporis motum, propter spiritus angustiam, piger; in lecto decumbere vix

amplius potuit, propter nescio quem stomachi morum, ut aiebat, convulsivum, tantum non exanimantem, vomitumq; & tussim graviter excitantem, omnium maxime affligens symptoma; pulsus debilis & admodum citatus, urina pauca & biliosa, pars ventris inferior rigida & ad umbilicum usque distenta, digito tamen prementi cavitatem cedens & diu retinens; item tibiæ similiter & femora valde tumefactæ: in his verò à vesiculis quibusdam per se ortis & disruptis tenuis humor assidue ferebatur, item in tibiis ingens inflammatio indies aucta; in decubitu & aliàs, murmur & fluctuatio aquæ in ventre clarè audiebatur, alvus liquida bis terve quotidie per se respondens.

Huic protinus hujusmodi Hydragogon propinavi, [℞ *Elaterii* gr. iij. *Jalapii* gr. xx. *Syrup. Violar.* ℥j. *Aq. Mirab.* ℥℞. m. f. *Potio.*] 18 libras aquæ eo die sine magno languore, nisi in prioribus sedibus, deiecit.

N. B. Eo die Spiritus multò facilior redditus est, placidèque in lecto quievit, quod ante ex multis septimanis facere non potuit; tussis & vomendi desiderium ex toto desierunt; ex parte quoque venter & tibiæ detumuerunt.

Tertio verò die ab eo medicamento sumpto alvus non amplius per se respondit;

dit; atque adeo idem medicamentum iterum datum est, à quo cum minore languore aqua copiosissimè dejecta est: jam abdomen fere & tibiæ aqua ex toto exhaustæ sunt.

N. B. Quamvis secundâ hac purgatione aquæ adeo copiosè motæ sunt, tamen tibiæ detumescentia non ante nocturnum decubitus apparuit; unde liquet venas sive aquæductus intestinis propiores primùm exhausti vi medicamenti; quibus exinanitis, prono corporis positu, illi tibiæ alteri humorem suum refundunt.

Post Triduum verò, aëre admodum æstuante, tertium idem medicamentum purgans sumpsit cum optimo, ut ante, effectu; nam, non solum aqua jam ex omni parte exhausta est, sed & tibiæ inflammatio atque ulcera ex toto sanata sunt: viro generoso & optimè merito valedixi. Quartum, medicamentum sumpsit, & nescio quo pulvere diuretico ab Agyrta quodam post meum discessum usus est. Ineunte autumno Hydropicus mortuus est.

[Illud notandum est, Elaterium, quæ istius medicamenti summa commendatio est, dejectiones movere, authore Dioscoride, citra stomachi injuriam.

Illud insuper quæro, cùm in Hydropes ruffis vehemens moveri solet, & Elaterio sedari, an non eadem in Phthificis Tabidisq; etiam Elaterio parçè dato, tollatur?

ÆGROTUS VI.

§. **S**Exagenarius quidam Pauper diu miseram vitam Hydropicus traxit: huic vehemens sitis, tibiæ, abdomen, scrotum, & ipse penis admodum, vesicæ instar, tumefactus, urina rufa & pauca, è tibiis altera per se ulcerata, valdè suspiriosus cum assidua Tussi; ciborum nulla appetentia.

Mense autem Decembri in intenso Gelu sic hominem purgavi, [℞. *Elaterii* gr. iiij. *Jalapii* ℥j. m. f. *Pulvis*, è cochleari *lactis cocti* dand.] Eo modicè alvus mota est: post biduum verò idem medicamentum sumpsit; jam vehementer dejecit; detumuit abdomen, scrotumque. Ad idem intervallum tertio datum est; modice, ut primo, dejecit. Ad idem intervallum sic amplius præscripsi, [℞ *Elaterii* gr. x. *Salis Gemmei* ℥j. *Mivæ Cydoniorum* q. s. f. *Bolus*.] Benefecit; semel in principio vomuit, decies dejecit; jam non amplius cibum fastidivit, atque Ulcus in Tibia per

per se sanatum est. Ad idem intervallum sic quartò præscripsi, [℞ *Cortic. Peruv.* ʒj ℞. *Elaterii* gr. v. *Salis Absinthii* ʒss. *Syrup. Cydon.* q. s. f. *Bolus.*] Summo mane datum est, hominem autem non ante horam tertiam movere cœpit; eo autem modicè dejecit: idem postea medicamentum singulis septimanis cum Euphorîâ cepit. Idem medicamentum, jam aquâ sublatâ ex bona parte, etiam ex Vino emetico dedi, at semel tantum post tres horas vomuit, & modicè dejecit.

Cum autem hic vir subito recidivam pati consuevit, ei *Elaterii* gr. x. cum Sale Gemmeo singulis septimanis ad tres menses dedi, quod toties facillè tulit.

N. B. Deinceps ad viscera confirmanda *Agarici* ʒj. ex sero lactis, ad plures dies sumpsit; neque ab eo alvus mota est: id verò medicamentum, ut superiorum remedium antidotus est, ita & ipsius morbi.

Cum sit virosissimum medicamentum *Agaricus*, tamen supra omnium opinionem est, quod ad stomachicos evidenter convenit, ex veterum fide & nostra experientia.

Item, Lapidis Armenii ʒj. processu temporis sumpsit, à quo admodum levatus est.

Item, Magisterii Veneris, modò ex squamâ æris, modò ex Vitriolo Romano confecti ʒj. data est: ab eo autem vomuit & vehementer dejecit.

Is autem senex medicamentorum ope (nam Elaterium ad gr. x. vigesies minimum sumpsit, & magisterium æris sive vitrioli sæpius ad 3j. præter alia multa hydragoga, ex mea largitione dono data) vitam ad 16 menses ab incepta nostra curatione protraxit: tandem ex toto corpore subito adeo intumuit cum vehementi spiritûs angustia, ut ferè à vicinis tanquam mortuus existimatus est. Cui tunc temporis sic præscripti, [& *Succi Ebuli* 3j. *Iridis* 3ss. *Elaterii* gr. x. m. f. *Potio*.] Ab hoc medicamento vix credibile est quantum humoris aquei & pessimè foetentis & vomitu & secessu excrevit. Deinceps per aliquot septimanas Magisterii Veneris ad ʒij. aliquoties cepit magno commodo: & ad octo amplius menses satis benè se habuit. At tandem mediâ brumâ mortuus Hydropicus est.

Ita desperatus Hydropicus Senex ad biennium vi medicamentorum valentissimorum in vivis conservatus est.

ÆGRO-

ÆGROTUS VII.

§. **C**olonus *D. Harrison*, incipiente autumno, febre intermittente, Tertianâ puta, affectus est : is diu eâ ad brumam usque laboravit : tandem Cortice Peruviano parcè dato ob hominis paupertatem (quod eo quidem tempore Cort. Peruv. libram 12 aureis nummis nostris, *Guineas* dictis, redemimus) ex febre convaleuit : at subito Ascite correptus est cum vehementi siti ; inter alias corporis partes Scrotum & ipsæ scapulæ immane quantum intumuerunt !

Sic verò hominem recuperavi, [& *Cortic. Peruv.* ℞. *Salis Gemmei* ℞. *Elaterii* gr. ij. ℞.] Vomuit aliquoties, & semel tantum deiecit. Postridie idem medicamentum datum est, sed aucto Elaterio ad gr. x. & sale ad duplum Elaterii : attamen intra dimidium horæ vomuit, & tẽr tantum deiecit : tamen multum levatus est. Post biddum autem sic præscripsi, [& *Cortic. Peruv.* ℞j. *Sal Absinth.* ℞j. *Elaterii* gr. x. *m.f. Bolus.*] Quod medicamentum ex maximâ parte retinuit, tẽrq; tantum deiecit : supra fidem restitutus est. Porro singulis septimanis ad ℞. *Elaterii* similiter compositi, dedimus, ferè aliquoties vomuit,

vomuit, & post aliquot horas ter aquam copiosè deiecit, & jam febris intermittens leves aliquot accessiones redierunt. Convaluit.

N. B. Illud præcipuè notandum, Elaterium magni æstimatum esse apud Antiquissimos Medicos, ut hæc vox quandòq; omne purgans denotet, ut Commentatores Medici rectè observârunt ad Theophrast. Histor. 6. Illud verò ad *magnum mortalium usum* confectum esse Plinius affirmat. Sed ab iis simplex & per se exhibitum est: nec equidem laudo conjuncta cathartica aut correctiva dicta præter unum Salem Gemmeum, ob nimiam stomachi nauseam, ne citius vomatur, quàm vim suam exerat. Atq; hoc, nisi aliud suadeat morbus aliquis, cui Hydrops supervenerit.

ÆGROTUS VIII.

§. **P**Uero cuidam (*Bathe de Holden*) quatuor annos natus, ex multis mensibus abdomen valdè distendebatur; at ex sinistro latere multo magis: item totis noctibus vehementer sudavit; faciei insignis pallor, item narium hæmorrhagia penè quotidiana.

Huic

Huic autem malo sic occurrendum putavi, viz. [℞ *Elaterii* gr. j. *Sacchar. Cand.* ℥j. *misce, detur è cochleari cerevisia.*] Septies vomuit, térq; dejecit : non sudavit, nec ea, nec altera ab ea, nocte ; non amplius sanguis è naribus destillavit. Postridie sic præscripsi, [℞ *Syrup. de Epithymo comp.* ℥j. ℞. *detur ex cerevisia.*] Ter alvus mota est ; etiamsi sudores redierunt, tamen convaluit.

ÆGROTUS IX.

§. Puer quidam (*Arnold*) undecem annos agens, ex longa Quartana admodum distento ventre & stomacho, laborabat ; sic autem præscripsi, [℞ *Lapidis Lazuli* ℥iiij. *Semin. Hyperici* ℥j. *Syrup. è Cortic. Citri* q. s. f. *Bolus pridie ante paroxysmum sumend.*] Id verò medicamentum nihil puerum movebat, nimirum ab eo nec vomuit, nec dejecit ; at multo alacrior se habuit : accessit die suo febris : die verò proximæ futuræ accessionis, quæ vesperi accidere consuevit, summo mane illud sumpsit, viz. [℞ *Sem. Hyperici* ℥j. *Magisterii Æruginis Rasa* ℥ij. *Conserv. Flor. Boraginis, Syrup. è Cortic. Citri* q. s. f. *Bolus in Obeliis Devorand.*] Ab eo autem

tem ter deiecit, & vigesies minimum vomuit, febris autem non amplius accessit: venter detumuit mirum in modum. Convaluit.

ÆGROTUS X.

§. **V**IR quidam mediæ ætatis Hydropicus ex diurnâ Quartanâ; is autem ex toto corpore, etiam ipso capite, mirum in modum intumuit cum vehementi siti. Huic, die altero integritatis, Magisterii Veneris 3j. ex Syrup. violarum propinavi, ferè nihil deiecit, quodd protinus vomitu rejectum est: postridie verò idem sumpsit, & ab eo primo die ter vomuit & per biduum vehementer deiecit; quarto verò die vix in ulla parte corporis præter naturam intumuit, nec febris amplius accessit, nisi admodum leviter circiter 15 diem.

ÆGRO-

ÆGROTUS XI.

§. **M**Ulieri cuidam gravidæ, 46 annos natæ, ad ultimos gestationis menses iatumuerunt supra modum tibiæ & abdomen; ipse venter impactis digitis cavus cedebat & diu permanebat cavitas: item huic difficilis spiritus, urina pauca, crassa & rubra; alvus fluebat; in superioribus summa macies: ad statum tempus vivum infantem peperit, ipsa autem puerperio mortua est.

Biduo ante puerperium vocatus, exceptâ Lapid. Lazuli 3j. à quo quater deiecit cum euphoria.

ÆGROTUS XII.

§. **M**Ediæ ætatis vir, olim Lue Veneræ male mulctatus, exeunte autumno febre correptus est cum gravi cordis palpitatione, & vehementi spiritûs angustia, & siti, item tussi purulentâ & sanguineis fibris intersperso pure; adeo à necessariis imbecillus visus est, ut nec sanguinis missionem, nec cathartica adhiberi voluerunt, tantum Diuretica nescio quæ pro-

propinârunt: cum res post mensem ad Hydropem Ascitem plane spectaret ex tibiis vehementer inflatis & ventre distento, me vocârunt: jam amplius in lecto decumbere non potuit: hujusmodi medicamentum propinavimus, [℞ *Succi Ireos vulgaris* ʒi. *Succi Radicis Ebuli* ʒj. *Elatertii* gr. vj. *m. f. Potio.*] A quo duodecies deiecit, eâ nocte optimè in lecto quievit, & placidè dormivit. Empl. Epispastic. tibiis admove-re jusseram, quod omnino necessarii fieri prohibuerunt: adeoq; postridie Agyrtæ cuidam traditus est, & brevi post Hydropicus mortuus est.

ÆGROTUS XIII.

§. **F**Aber quidam Ferrarius quinquagenarius, ex frigore gravi tussi affectus est: media autem bruma ciborum appetentia defuit, mox intumescere tibiæ, item ipse venter valde inflatus est. Huic sic præscripti, [℞ *Lap. Lazuli* ʒj. iʒ. *Elatertii* gr. j. *Confect. Hiera, Diacolocynth.* ʒj. *m. f. Bolus.*] Aliquoties vomuit, at alvus vigesies minimum mota est, non sine gravi lucta, quamvis vir fortis fuit; sed postridie vomitum & dejectiones compressi exhibito Methridatio ex aq. Menthæ:

thæ: die autem tertio vehementer lætatus est, quodd aquam sibi ex omni parte corporis exhaustam vidit. Convaluit.

ÆGROTUS XIV.

§. **M**ulier quædam 35 annos nata, primò in manibus, mox in ventre, & tum demùm in universo corpore, intumuit; ei ingens fitis, & aphtha in ore, assiduus singultus, spiritus admodum difficilis & anhelans: in hoc moribundo statu fœminam primùm vidi, at morbo ex 7 minimùm mensibus laboraverat, multa remedia, & ad urinam, & ad alvum movendam frustra data sunt; ab aliquot mensibus in lecto amplius decumbere non potuit: illicò autem ei Elaterii gr. v. ex Vini Hispanici haustu propinavi; multum & vomuit, & deiecit, & facile tulit remedium; eaq; ipsa nocte in lecto placidè decubuit: die autem tertio Elaterii gr. vj. cœrulei nativi optimi ℞j. ss. similiter sumpsit: & protinus, compressis naribus, non vomuit, sed plurimùm alvus mota est: levare visa est. Cum autem ex aphthis valdè ulceratis cum assidua Salivatione, forte ex Mercurio dulci ante dato, aut multo lixivio factis, ab aliis

D

medi^a

medicamentis dandis abstinere coactus sum.

Bis tamen postea medicamentum supra dictum datum est, cum Euphoria: detumuit venter, ceteræq; partes corporis pro ratione, ad 15 diem à meo adventu cum summo pedum frigore, inhorruit, & febris paroxysmo correpta est. Se olim eâ affectam esse jam primùm nimis tardè didici, sanguinis gravis Hæmorrhagia media accessione orta est, quam difficillimè comprimere licuit. Cortic. autem Peruv. ʒj. proximis 12 horis devoravit, at frustra; nam postridie, altero paroxysmo orto, mortua est.

ÆGROTUS XV.

§. **Q**uinquagenarius quidam dives *Sandyman de Mill-bank* Calcarius, tenuis & modicæ staturæ vir, ex Urinæ stillicidio gravi dysuria subitò correptus est: hic autem vir sua sponte aquas medicatas, ut memini *Strethamenses*, jamjam potaverat, ex quibus certè illius mali occasio orta est: Venter admodum distendebatur: ex dysuria vehemens dolor & vomitus. Alii duo mecum Medici consulti sunt: huic verò sanguis bis missus est, item Enemata
ex

ex vehementioribus medicamentis confecta; item cathartica magnæ efficaciz, Mercurius dulcis, &c. sed nihil effectum est; minus à cataplasmatibus, inunctionibusq; spinæ admotis. Tandem Urina cathetere moliebatur, at sine successu; nam vesica urinâ omnino vacua, à duobus peritis Chirurgis reperta est: jam aphthæ in ore & putrida ulcera orta sunt & molestissimus singultus. Quid fit? in ancipiti casu, & moribundo ex dysuria plurium dierum. Aliis Medicis dimissis, sic hominem restitui, [& *Succi Limonum recenter expressi* ℥vj. *Succi Cochleariæ Hortensis* ℥iiij. *Succi Hepaticæ Plantag. an.* ℥ij. *Syrup. Violar.* ℥ij. m.] Hujus ℥iiij. tertiis quibusq; horis siccavit: postridie verò Urinam copiosè reddidit; à ventre tamen præter modum rigido & tumido, ad mensem & amplius solo dorso decubuit, quodd nec sedere, nec rectà stare in pedibus potuit; reliquum verò morbi deinceps modicis hydragogis discussimus: & jam post septennium athleticæ se habet.

ÆGROTUS XVI.

§. **D.** J. H. de S. Miles, Juvenis robustus, ex nimia potatione Spiritus Vini, & præcipue Aquæ Mirabilis, quam dies noctesq; siccavit; tanta est fasciatio ex assiduo etiam rerum perniciosissimarum usu: huic verò cibi fastidium, vigilia, Urina rubra, crassa & pauca; tibiæ & manus tumore maxime inflatæ, venter plurimum distentus: ejus autem viri prima curatio Spiritus Vini prohibitio esse debuit; at eum secreto pitissando bibere consuevit, neque res nisi paucis domesticis ejus nota: serio tamen sese mihi obligavit non amplius istiusmodi potiones gustare velle. Huic autem malo hæc remedia adhibui, [& Decoct. Senna Gereon ℥iij. Syrup. è Spina Cervina ℥j. ℞. Succi Limon. ℥℞. Elaterii gr. iiij. m. f. Potio.] Benefecit, magnâ aquæ quantitate evacuatâ: ad aliquot autem dierum intervallum iterum atque iterum idem medicamentum sumpsit, donec ad optimam valetudinem restitutus est.

Domum rediit Londiniis: post annum verò ad me rediit anhelans, & ex toto corpore, vel ipsâ facie, monstri cujusdam instar,

instar, admodum distentus; & nisi ejus color qui satis bonus fuit, malum Leucophlegmatiam, aut Anasarcam esse diceremus: ex tanto autem itinere valdè imbecillus & languidus fuit; virum tamen juvenem iisdem medicamentis, quæ suprâ comprehensa sunt, sine mora purgavi, ipso eodèmq; successu; imò multo celeriori: nam intra septimanam bis purgavit, & postridiè ab ultimo remedio, ita aquâ ex toto liberatus est, ut mihi nolenti (nam ut viscera confirmarem remedia cogitabam) valedixit, & in *Hollandiam* peregrinatus est, ubi post aliquot menses tertio recidivam passus est, ex eâdem causâ suprâ memoratâ nullus dubito, & Hydropicus mortuus est.

ÆGROTUS XVII.

§. Q Uædam mulier mediæ ætatis ex puerperio in Hydropem gravissimum incidit: hujus tibiæ ad ingentem magnitudinem tumefactæ sunt cum insigni livore, item venter similiter, atque hæc omnia diu sic se habuerunt: ab omni verò portione ex toto abstinuit per integrum mensem; ad sitim autem sic fecit, tenuem & parvam particulam panis benè tosti & Spiritu Vini intincti, semel aut amplius in die super linguam detinuit ad salivam potentèr movendam; nec res fœminam fefellit. Ventre autem & tibiis per se exulceratis & humorem noxium, continuò effudentibus, cum superiore remedio penè convaluit. Equidem fœminam fortè vidi & gravissimo morbo decumbentem, atque iterùm tantùm non recuperatam; quamvis remedii ad sitim salendam ipse author non fui.

ÆGRO-

ÆGROTUS XVIII.

§ **H**. de K. W. F. quinquagenarius, strenuus & assiduus potator, semel à gravissimo Ascite convaluit, remediis suprà commemoratis: post annum autem iterum aquâ inter cutem laboravit; cum alibi opem jamdiu frustra quæreretur, & inter alia medicamenta, ut fassus est, tincturâ sacrâ * dictâ (remedium, ut fertur, nulli secundum) diu & multum usus est, ipse hominem non amplius vidi, quam Paracenthesin † fieri jussisset: me quoque vocari voluit, ut operationi adesset.

* *Hieram Picram valde commendat (quod aperit & corroborat simul) Tral- lianus in Leucophlegmatia, lib. 9.*

† *Soli Ascite perpanctio convenit. Ægineta.*

Chirurgus verò aquæ subcitrinæ ad libras ix. eduxit, postridiè paulo minus, tertio die mortuus est.

N. B. Hujus aquæ aliquot Cyathos super ignem imposui, & post casum tertiæ partis, ut conjecturam feci, instar lymphæ calefactæ, concrevit.

[Omnes, fateor (& non pauci fuerunt quos novimus) quibus venter pertusus est, proximè ab ipsa operatione mor-

* Inter communia Hydro-
pis signa vulnera difficilia,
& quæ in cicatricem ægrè
venire possint, Cæli Au-
relian.

Is tamen graviter incre-
pat illos, qui negant ullos
omnino sanatos fuisse à Pa-
racenthesi.

tui sunt *. Illud autem de
Paracenthesi notari velim,
eam tardè fieri solere, aliis
plerisq; remediis ante adhibi-
tis, viribusq; admodum pro-
stratis. Igitur suadeo, (at
votum id est, non consilium,
quia persuadere nemini licet)

ut id fiat inter initia confirmati Hydro-
pis, & protinus ab ipsa operatione hydra-
goga, non mediæ virtutis, dentur; nam
in superioribus casibus, ipsis tibiis exulce-
ratis, & interdum Scarificatione profun-
diore factâ, cathartorum tamen validis-
simorum usus etiam omne periculum pro-
hibuit, & ulcera per se sanata sunt; ad
eundem modum nullus dubito, quin ip-
sam Paracenthesin adjuvarent, tutio-
remq; & prosperam illam operationem ef-
ficerent.

Hos ego aliquam multos ægrotos præ-
cæteris, qui mihi in adversariis restant, le-
gendos dedi; & propter causarum multi-
plicem varietatem cum Hydrops Ascites
primarius, & per se incipiens, alius *secun-*
darius, & alteri morbo superveniens sit;
& quod *remediorum* vis & efficacia ex his
abundè innotesceret.

Quod autem pauci pristinam valetudi-
nem recuperârunt, scias velim (præter il-
lud tritum & peculiare huic morbo prog-
nosticon;

nosticon; nempè sola fœlicitate curari Hydropicos) pleròsq; necessariam medicamentorum vehementiam pati noluisse: alii, cùm ex parte aquis se liberari sentierunt, reliquam curam sibimet ipsis postularunt: omnes verò ex ipsâ morbi naturâ (quod rectè olim observavit vetustissimus Scriptor *Aretæus*) benè sperare, adeòq; morbum præter rationem tolerare; nec medicos igitur, nisi nimis tardè, accersi voluisse.

A me sanè absit vana illa quorundam Nuperorum Scriptorum jactantia, qui nihil exhibent, nisi quod bonum eventum habuit: errores & infortunia cautè abscondunt. Aliter autem nobis profuit magnus *Hippocrates*, apud quem ferè non nisi casus funesti occurrunt, ac si iidem *potioris doctrine* essent. At hi novi homines contrarium faciunt, vel ut vanam & futilem eorum loquacitatem ~~in illis~~, vel ut famam maximamq; ægrotorum copiam sollicitent: cùm tamen ex perpetuis successibus eorum facta & notanda & minùs credenda esse putamus.

Ad morbi rationem jam accedo; quam sic breviter intelligo: Chylus è cibo colligato, à *Septica* ventriculi digestionem, oritur: is verò à venis lacteis ad integritatem *restituatur*, intrâq; habitum jam corporis receptus, à perpetuo cordis motu, circum-

circumlatus, in statu liquido perfectus conservatur, donec novo & supervacaneo vegetigali propulsus, per vasa excretoria exulet, vel in varios partium usus ulterius extra habitum corporis denuò elaborandus, eadem partium *externarum Septicâ* qualitate, vel in auras, virtute aëris rarefacti, evaporandus; maxime si quod superfluum sit. Atque hæc ferè sanitatis conditio est.

* Prima generandi Hydro-
pis causa est, quæ ex san-
guificationis defectu proce-
dit. Simili modo atque ex
ciborum concoctionis defe-
ctu Diarrhæa. Galen. de
Nat. Facult. lib. 2.

Contrà, chylus à vitiato ven-
triculo *, ejusq; digestionem
crudâ & imperfectâ, *lentescit*:
unde à venis lacteis parum aut
nihil purgatur: cordis san-
guinisq; adeo motum impe-
dit: inq; venis, primùm lym-

phæ ductibus, ubi motus cruoris circum-
acti languere incipit, *segescit, accumu-
latur, corrumpitur*. Atque hæc origo, in-
crementum, & tandem Hydropis summa
malicia est.

Harum autem rerum diductiones alio
Tractatu de Humoribus, quem propediem
edere cogito, fusè exposui.

Interim *rationes curativas* ex ipsis me-
dicamentorum appropriatorum virtutibus,
discere libet, prout eas nobis exhibuerunt
Antiquissimi Medici.

Cum autem in Hydrope confirmato his
& similibus malis simul occurrendum sit;
nempe, aquæ abundantia, ejusdemq; len-
tori

tori & viscositati, corruptionique: item ipsis visceribus eorúmque; vasis, propter assiduam distentionem & infarctum, maxime vasis sanguiferis & lymphæ ductibus supra modum laxatis; insuper, ipsis vasis excretoriis obstructis, linguæque; adeo & gulæ, stomacho, ipsisque; intestinis, renibusque; immodicè siccis & *inflammatis*, item ulceribus ferè in tibiis, & Peritonæo tantum non canoso; vigiliæ, &c.

Igitur in quovis bono & commodo, id est *specifico*, medicamento in Hydropen hæc insint facultates, necesse est; ut largitèr aquam moveat, vasa excretoria referando stimulo proprio & valentissimo, ut ejusdem crassitiem potentèr incidat digerátque; ut viscera, eorúmque; vasa, ab inflammatione tueatur; id est, ut ea calefaciat citra inflammationem, astringat, corroboret, & ad antiquum tonum restituat; ut ulcera sanet, &c.

His autem positis, jam ipsa *Hydragoga* præcipua, eorúmque; virtutes & effectus in corporibus humanis, ex veterum fide & autoritate, breviter examinemus.

Cum *Elaterio* autem incipiam: ejus verò dandi modus & mensura apud veteres sic se habet. *Elaterii integer modus*, inquit *Dioscorides*, *Obelus* est; minimus, *Semiobelus*; Pueris *calci* duo. Siquidem copiosius datum, periculum affert. At *Ætius*,

tius, aliquot sæculis *Dioscoridi* inferior, & scriptis medicis longè omnium versatissimus, materiaq; medicæ diligens, & intelligens, si quis alius, & fidelissimus commentator, modum *triplo* augere non veretur; sine dubio ex usu medicorum seculi sui. Nam, Dato, inquit ille, obelos *tres* cum lactis recens mulcti heminâ.

Elaterio autem vis calefaciens, digrens, exedens, iisdem antiquis medicis autoribus, at citra *inflammationem & sitim*: propterea quòd efficacissimè Anginæ illinitur, id est, faucibus inflammatis, item Condylomatibus ani: item ulcera vel sordidissima, & ipsum Cancrum purgat citò & sine ullo morfu, ex oleo rosaceo illicitum. Atq; hæc omnia & *Dioscorides*, & ipso paulò antiquior, *Scribonius Largus*, affirmant. Obscuritates & vitia oculorum sanat, genarumq; ulcera, *Plin.* Itaq; de Elaterii vi Emplastica, id est, digerenti & lenitèr exedenti citra inflammationem, jam satis constat. Porro Elaterio vis incidendi & potentèr humores crassos movendi est; utpote naribus inditum Icterus solvit; vulvæ ex pello inditum, partum educit & enecat. Item Anhelosis optima purgatio est; atque aded Hydropicis præcipuum remedium. Imò verò ab Elaterio alia insignia commoda oriuntur, quippe quòd, aqua inanita, viscera tabida denuò calefacit

cit & instaurat. Unde præclare & eleganter admodum *Plinius* * de Elaterio, illud nempè confici ad *magnos mortalium usus*.

* N. H. L.
20. C. 1.

Igitur nequeo satis mirari nostrum *Willis*; ubi in hunc sensum, quantum intelligo, perhibet; *illos, qui Elateria aliqua Pharmacia utantur, cane pejus & angue vitandos esse*. At egregius Hypothesium artifex nimium inconsideratè hæc protulit, antiquis medicis, vel prorsus neglectis, aut certè inconsultis; à quibus tamen amplissimus nobis de re medica thesaurus summa fide verborumq; integritate traditus est: stet itaque honor suus Elaterio. Adeo nec ipsum sanguinem, nec partes organicas, ut voluit, corrumpit; sed potius reficit, restaurat, corroborat.

At quomodo hæc tanta commoda, inquires, faciat?

Quod autem *Galenus* summè amarum (*Plinius* veriùs lenitè amarum) prædicat, ac si ejus operandi modum specificum inde diducere vellet, mihi quidem non placet; cum nec Aloe, nec Colocynthide amarius est, & tamen hæc multo minoris efficacix sunt: imò absinthium & fel terræ dictum, &c. vehementer amara sunt, quæ tamen omnino non purgant.

Quid itaq; est? non ulli profectò Hypothesi tantum faveo, ut meipsum de his rebus

rebus ulteriùs explicandis satagem : utpote quæ è vaftris plerúmque & precariis notitiis instituuntur : imò otiofa ferè compendia sunt ad ostentationem potiùs, quam ad veritatem indagandam comparata ; certè omnis diligentia rebus naturæ accurate indagandis pestis & perniciës sunt. Proinde id solum negotiû credidi mihi dari, ut nudas rerum virtutes illarúmque expositiones è veteribus recenserem. At nostri homines, ut video, alia condimenta antiquis rebus digerendis desiderant ; utpote qui nasutiores sunt & delicatuli, nihilque sapiunt, nisi quæ *Chymicis* nescio quibus principiis excoquantur. At nobis non ita difertos esse licuit, qualitates rerum earúmque causas *apertas*, non occultas, quæro, aut curo, virtutisq; non infimæ semper esse credidimus, --- *stultitiâ caruisse*.

In quo sanè consistat vis purgans, maxime specifica, alicujus medicamenti, non valde torqueor ; an cum *Williso*, salem medicamenti certis modificationibus cum sulphure complicatum irritationis catharticæ præcipua instrumenta reputem ; an cum doctissimo *Pecklino* ex acrimoniæ aliquo gradu, potiùs quàm specificâ rei formâ, oriatur.

Illud extra dubium est Elaterium acre esse ac vehementer stimulans, quod, ut diximus *Errhinum* est, vel Naribus, vel
Vulvæ

Vulvæ inditum, aliisq; sexcentis exemplis compertum est.

Item illud alterum ex veterum doctrinâ verissimum est, duos tantum præcipuos humores, nempe *pituitam* sive aquam, & *bilem* posse moveri, evacuariq; quippe quod in ductibus intestinalibus excretoriis non alii humores evacuandi exprimendiq; existunt.

Hujusmodi autem *Dejectionis rationem*, ut aliquatenus expediam pro meo modulo, hæc mecum perpendas velim.

Magnæ sanguinis circulationi alios minores circuitus auxilio esse; ne cor nimio oneri succumbat.

Sanguinis massam in duos primarios humores naturaliter dividi, serum & sanguinis crassamentum.

Hæc duo humorum genera, unâ commista, à corde per arterias in omnes corporis partes propelluntur; at inæquali (duplâ puta) proportionem; nempe, ut crassamentum in arteriis multum dilutum minore cordis labore circumferatur.

At cum iidem humores in arteriis commisti, in venas transire debent, duo vasorum genera sunt, cordi insuper sublevando accommodata; nempe, venæ sanguiferæ & lymphæ ductus.

Lymphæ ductus verò soli fero superabundanti referendo ad cisternam cordis
nati

nati sunt : ut itaq; duo minores circuitus magnæ circulationi sublevandæ constituti sunt, ita lymphæ ductus universis circuitibus tam illi magno, quàm alteris parvis adjumento sunt, ne sanguinis crassamento unquam cor obruatur.

Difficilius verò propellitur sanguis in venis, quàm in arteriis, præter pulsûs languescens defectum, & levio rem venarum constrictionem ; ideòq; multis geniculis *tabulatis* sive *valvulis* in his opus est ad regressum ejus moliendum. At difficillimè movetur *solitarium* serum propter easdem rationes, & quòd multo angustiora vasa sunt ; item ob valvulas in his infinitè multiplicatas ; quæ summi moliminis documento claro sunt.

Præcipua autem hujus divortii ratio esse videtur, non aliqua naturalis (ut quidam volunt) difficultas in admodum veloci transitu per angustissima vasa, quo sanguis ab arteriis in venas effunditur ; sed ne serum semper crassamini commissum, tandem *lentescat*, eiq; *tenacitèr adhaereat* ; unde mille modis œconomia animalis vitiari solet.

Atque hæc hætenus de circuitu integræ sanguinis massæ *expediendo* diximus : aliud insuper restat, de illa massa supervacanea repurganda ; quæ æquè necessaria est, ac ejus perpetua redintegratio. Atque id fit per

per sola vasa excretoria, quæ infinita sunt, tam extra quàm citra habitum corporis per omnia viscera spissè disseminata.

Horum itaq; omnium vasorum cum arteriis commissionem per anastomoses esse, credibile est: ut itaq; valdè celeritèr movetur integra sanguinis massa, per arterias solas translata, ita cum triplici ductuum genere simul excipiat (quorum duo sanguinem refluum vehunt; tertium verò illum partim rarefactum evaporat in auras, partim in alios humores, animalis œconomix proficuos, conficit) si forè aliqua de causa lentescat, primùm venarum utrinq; genus obstruatur, necesse est: mox verò si excretoria quoque vasa perfunctoriè tantum officia sua agant, infiniti oriuntur morbi: inter quos Hydrops Ascites frequentissimus est.

Quæ itaque medicamenta vehementer stimulant istiusmodi vasa excretoria, suamque vim irritativam à stomacho concoquente diutius conservent*, maximam pituitæ copiam effundere solent.

* Medicamentorum vires non retundi, sed etiam vincere omnes colliones viscerum. Peckl. de Purg.

Cathartici energiam longè extra primas vias, viz. in massam sanguineam, extendi advertimus, quòd Hydropicorum aqua per sedem evacuantur, &c. extraq; dubium ponatur medicamenti purgantis quædam particula in sanguinem admitti. Willis.

Atque hic stimulus duplici nomine vim suam exerere existimandus est;
E verbi

verbi gratia, in intestinis dum ibi reſtet, & morulas quaſdam tantisper trahat; & poſtea longè potentiùs, ubi indomitum medicamentum à ſtomacho & lacteis labefactatis per habitum corporis circumvehitur, ſanguinis maſſæ commiſcetùr, adeòq; *univerſum vaſorum contextum* (qui *unicus* eſt per mutuas, ut diximus, cum arteriis anastoſes) irritat, maximèque arterias, quòd ad ſpiſſiorem conſtrictionem magis aptæ ſunt. Cùmq; iisdem arteriis ineſt maximus ſupervacanei feri cumulus, venarumq; utrùmq; genus velut obſtructum ſit à lento, & cumulato ſero, minùſq; adeo ſtimulo obediēti; quòd tonus earum ob nimiam diſtentionem admodum laxetur & infirmetur, ideo, quā datā portā, ruit citata pituita, nempe per vaſa excretoria, quòd jam vacua & reſerata fuerint à primis intra inteſtina ſtimuli cathartici inſultibus.

Stimulum autem & ſummam Elaterii acredinem ſatis oſtendunt ventris tormina; item quòd in extremis digitis pulſis impetum inuſitatum ſentire ſolent.

Huc faciunt vim elaticam & conſtrictivam, non cordi tantum & arteriis propriam & ſolam ineſſe, ſed etiam ipsis venis utriuſq; generis, etiamſi multo mitiori gradu, & ipsis vaſis excretoriis peculiari ratione donari: quod ab accuratiſſimo diſ-

dissectore *Stenone* observatum, & infinitis Bibl. Anatom. exemplis, summa fide exhibitis, confirmatum est.

Adde ductus excretorios intestinales, quò magis horrendo stimulo medicamento *crudi* adficiuntur, eò magis aperiri emulgiq; credibile est. Nam quòd se valdè contrahit, etiam reciproco motu, nisi rigat, ex eadem proportionè restitui & dilatari solet: quæ attractionis animalis unica ratio est: adeoque illi ductus excretorii dilatati arteriarum citato propulsui opportuniore sunt: unde multò copiosius per eas, quòd facilius ruat exeatq; extra habitum corporis, in intestina effunditur.

Non ignoro doctissimum *Schelhamerum* Bibl. Anatom. aliter sentire de lympha, quæ prodire solet vel ex ligata vena, vel à circulatione vel levitèr per eas præpedita; item quæ ex vesicatorio, ferròve candente, aut aquâ fervidâ excludi solet: nempe hæc omnia oriri, quod vasa lymphatica in ipsa carni interstitia, perinde ut venæ in ipsas fibras carneas desinere, credidit.

At hæc omnia mera commenta sunt: nam, concessis anastomosibus, (quas negare contra fidem sensus, microscopio adjuvati, pertinacis est) illa nullius momenti sunt.

Quod autem ad *nutritionem* attinet : perpetua arteriarum plenitudo rem totam facile expedit ; maximè si intra excretorios ductus humores superfluos posse aliquando concoqui & in pinguedinem, & in immensum accumulari, credatur : quod tamen abundè constat ex glandularum ubiq; corporis disseminatarum, tam naturali, quàm præternaturali augmento ; earundemq; interdum casu & diminutione emaciatis corporibus.

Quæ autem *Willis noster* de *effervescentia* nescio quâ *expurgativa* exhibet, gratis dicta sunt, cum omnino nulla humorum præcipitatio fusiõe sit : sed quæ per se naturalitèr foràs exire solent per vasa excretoria, nimirum pituita & bilis per intestina, eadem jam per medicamenta irritantia sine discrimine ejiciantur. Primò verò quæ ductibus excretoriis accumulatur, mox proximè ab arteriis, ab utroq; venarum genere quod refluxum sit, expellitur : idq; sine ulla fermentatione ; merâ & solâ cordis & arteriarum continuâ & violentâ constrictione secundum circulationis leges, & ex naturali necessitate virium impellentium, ductuumq; excretoriorum semper patentium.

Imò illud alterum minus verum est ab eodem scriptore exhibitum ; nempe Arteriarum intestinalium oscula à Pharma-
co

co velli & referari ; neque enim aliquid in illa deponunt, nisi mediantibus ductibus excretoriis, quibuscum arteriolæ committuntur.

Pergo in censu Hydragogorum : Alterum autem remedium ad *Afcitem*, *radicis Ebuli succus* est. At is proximè superiore remedio multo mitiùs aquam educit ; sed non sine aliquâ stomachi offensione, ut notat *Dioscorides* ; an fortè ob siccandi facultatem *Ætio* proditam, stomacho inutilior sit, eumq; idcirco incendat ?

Equidem succum per se nunquam propinavi, aliis Hydragogis utiliùs admisceri putavi. Sed ad ambusta egregiè facit ex oleo, & ad inflammationes mitigandas remedium nulli secundum est : huic itaque præcipuæ virtutes sunt, quæ ad Hydropicorum curam benè faciant ; nimirum aquas sat copiosè ducendi, & inflammationes prohibendi mitigandique.

Eadem autem, inquit *Dioscorides*, utriusq; vis est, & Ebuli & Sambuci : idem *Trallianus* affirmat, *lib. 9.* his verbis, *Pulchrè purgat Sambuci succus.* Unde miror quendam è nuperis scriptoribus nostris specificam virtutem ad Hydropem Sambuco denegâsse contra omnium seculorum fidem & experientiam.

Quod autem ad nobilissimum ejusdem viri inventum attinet de Croco metallo-

* De Hydr.
cap. 10.

rum in Ascite dando, vereor ne multum hallucinetur : à vomitorio sanè ex Stibio in Ascite dando omnino dissuadet nostri sæculi facilè princeps, & maximus medicamentorum Artifex & inventor, * *Mayer-nus* ; utpote qui in omni materia medica versatissimus & sagacissimus indagator fuit.

† Lib. 9.

Non autem ignoro apud Antiquos, olim vomitus ex *radicibus*, ex *squilla*, imò ex ipso *veretro albo*, certè ex ejus decocto, molitos fuisse ; at hæc omnia, ineunte Hydrope, aut certè in Leucophlegmatia, tantùm data sunt. Nam ubi aqua abundare cœpit, ad valentissima Hydragoga fugere consueverunt. At † *Trallianus* contrà, omnem omnino vomitum prohibet : omnium generum Hydropis curatio inquit ille à vacuatione incipienda est ; sed Ascitæ & Tympanitæ, à *sola* purgatione.

In Leucophlegmatia, inquit *Galenus*, primò per inferiorem ventrem, deinde per vomitum, medicamento, quod pituitam educat, egemus. At in Ascite Cathartici Hydragogi tantùm mentionem facit.

Idem sentit *Ætius* : Maximum, inquit ille, Hydropicis *sub cutem* auxilium vomitus præstant. At plurimùm distant *Subtercus* & Ascites ; nam in illo multò minus

minus periculi est, & facillimè Leucophlegmatici omnium Hydropicorum liberantur: adeoq; remediis emeticis scopus largior & tutior est: expedit tamen, ut dictum est, ut venter prius paululum certè exinaniretur.

Deinde detur (quod tamen non admodum probo) differentia, ex sententia *Tral- liani*, inter aquam Apsciticorum, & pituitam Leucophlegmaticorum. Hinc sequetur, cum pituita quidam faucium & pulmonis proprius humor fit, & *per se* sursum expurgari soleat, Emeticum aliquod remedium valdè idoneum esse, maximè cum per ventrem, prius exinanitum, commodè id facere licet.

In confirmato autem Apscite, de quo loquitur S--- si crocus metallorum, *i. e.* vini Emetici ad ʒj. ʒ. exhibeatur, ejus remedi- dii hi, ut opinor, erunt effectus: nimirum sitis immanè quantum augebitur ex istiusmodi Emetici vehementer siccantis naturâ? Deinde triplo plus minimùm Portionis ad languores & tormina ventriculi mitiganda, operationis tempore ex more bibatur, necesse est, quàm aqua è stoma- cho evacuabitur. Rursus, etiamsi ad finem operationis hujus Emetici pro more alvus semel atque iterum moveatur; at id plus quidem fiet ratione infinitæ portio- nis necessariò datæ, quàm in illius medi-

camenti ullâ vi purgativâ. Postremò vehementer anhelosis, quales Ascitici sunt, (non propter pulmonis saburram, & infarctum, sed propter pectoris angustiam à Septo Transverso sursùm impacto: adeoq; Ascitici confirmati non amplius decumbere possunt) Emetica data, quæ ad *duas horas* assidue & *necessariò* vim suam exerant, illos posse pati sine animi deliquio fatali, vix credibile est. At hæc fortasse vota tantum sunt alicujus inexpertis: neque à se aliòve quovis unquam, ut opinor, temerè usurpata fuerunt.

At esto! concedatur hujusmodi medicamentum posse exhiberi sine gravi aliquo periculo, quid inde, quæso, magni commodi expectabimus? Nam cum aqua ex habitu corporis expurganda est, id commodius posse fieri viis naturaliter amplissimis patentissimisq; verissimillimum est.

At hæc viâ, à stomacho sursùm ad fauces, ubi vis irritativa medicamenti Emetici maxima est, exiguæ admodum sunt; etiam si pulmonum quoque exspiratio adjiciatur. Contrà vasâ intestinorum excretoria, à pyloro deorsùm, & innumera, & facile omnium amplissima sunt; inter quæ ductus *Wirsungeanus* à Pancreate, & Bilaris ab Hepate, principem locum vendicant; quibus insuper renes addendi sunt; utpote qui à *dejectoriis* medicamentis privatim affici solent,

lent, & quòd ex infimis quoque excretoriis ductibus meritò censentur. Denique aqua Asciticorum ob lentorem, venarumque inferiorum intolerabile pondus, à stomacho ad anum deorsum, naturalitèr deijcitur; ut in venis infimis pedum primùm stagnare solet, ita educitur medio itinere faciliùs per intestina, quàm si per ventriculùm altiùs ascendendo effluat. Postremò, si consideretur dejectionem infinitis remediis facilè promoveri posse, hydragoga remedia ante omnia cujuscunq; naturæ, sive Emetica, sive sudorifera sint, utpotè multò majoris spei, longè præferenda esse existimamus: maxime si in memoriam revocare velimus, quod ante dictum est; nempe, Aquas ab Hydragogis à pulsu citato intra habitum corporis, & ab assidua irritatione citra illum & in intestinis duplici nomine & continuè illici, effundique.

Pergo autem, ejusdèmq; cum superioribus notæ est *Iridis succus*: scilicet aquas validissimè movet; imò sanguinem, inquit *Ruffus*, si præter modum dederis, trahit: quod tamen nondum expertus sum; etiamsi sæpiùs in hoc malo, æquè ac in aliis, quibus benè facit, ad tres quatuorve uncias dederim: an fortè quod *iridis succus*, apud nos nutritæ, mitior sit: illud certè verissimùm est, huic vim esse *cal-*
factoriam,

factoriam, humores crassos digerentem; item *somnium* conciliandi, & *torminibus* medendi; item ad *strumas* foëminarumq; locos *emolliendos* & ad *fistulas* utilis est. Atque hæ facultates insignè purgatoriæ adjunctæ, imprimis faciunt ad *Ascitem*, ut ex superioribus patet.

In eadem verò classe *hydragogorum* *Euphorbium* est: cujus siliquæ quinque ad *Hydropen* dantur, ut *Ægineta* testatur. Item ejusdem admiranda catapotia ex *Euphorbio* non obliviscenda sunt: imò si consulendi sunt Antiqui medici *Africani*; unde illud medicamentum & nunc, & ab omni tempore ad nos transferebatur; ad *Euphorbium* confugiunt, etq; principem locum dant inter omnia *hydragoga*, rebus scilicet *Hydropicorum* vehementer urgentibus, *i. e.* (ut verbis *Cal. Aureliani* utar, qui & *conterraneus* & *transcriptor Sorani* fuit) ubi plurimo humore laborant corpora, & ubi convenit curam habere, ne rursùm corpora impleantur. At modus ejus exhibitus admirandus est, eodem auctore, nempe *duorum vel trium Cochleariorum* quantitate, mulso commistum, in potu datum, vel ovis sorbilibus aspersum. Profectò id medicamentum *homini Africano* præcipuè cognitum fuisse oportuit. A me verò vel hoc, vel alio morbo nunquam expertum est. At non ignoro ejus vim

Em-

Emplasticam ; quippe quòd eximiam virtutem exerere solet in ossibus aut carne corruptis mundandis, integræq; sanitati restituendis, ex veterum & nostrorum quoque hominum fide : de qua re consulas velim *F. Hildanum*.

At potius in *Hypofarca* id dandum est, ut innuere videtur *Scribonius Largus* : ubi omnia viscera frigidiora esse videntur : ut autem ea fuit antiquorum sententia hæ autoritates satis testantur : nempè, in Leucophlegmatia fassamenta edat, & sinapi, & allium, & vino utatur, & mari mixto ; & aqua in totum prohibeatur : sic *Ægineta*. Item *Galenus* : fassæ aquæ, nitrosæ, sulphuræ, &c. Leucophlegmaticis utiles sunt, at non dulces : at quis, quæso, apud nos in aliquo Hydropico fassamentorum utilitates expertus est ?

Ad *Bryoniam albam* quarto loco accedimus. Quamvis ad Hydropas sanandos eximias virtutes, si veteribus aliqua fides danda sit, habeat ; nihil tamen affirmo propriâ experientiâ. Sic *Dioscorides* : Succus è radice vere exprimitur, qui pituitam trahit cum aqua mulsa potus : cit urinam ; acrem vim sortitur ; at ejus virtutes aliæ eximiæ sunt : inter quas, quæ maximè faciunt ad Hydropica symptomata levanda, hæ ab eodem *Dioscoride* numerantur : *inflammationes* discutit, *illita*

lita ex vino. Eclegma ex ea fit cum melle *difficilè spirantibus*, strangulatu oppressis, tussientibus, vulsis, *ruptis*, & laterum doloribus; Ulcerum phagedænis, *gangranis*, chironiis, *putrentium tibiæ* tædio efficaciter illinitur ex sale, item inter Antidotos posita est, &c. Ad novas verò res propero.

Quod autem ad *Gambogium*, novam Resinam, attinet; illud quidem medicamentum esse valdè utile fateor, eòq; aliquoties usus sum; neque me unquam illius remedii dandi adhuc pœnituit: imò hydropicam quandam vetulam *tibiis valde exulceratis*, me eo olim sanasse memini: ejus autem operandi incertitudo, quò humores trahat, ne dicam de torminibus ab eo excitatis, me ab eo ampliùs utendo deterruit.

Duos tamen illud præparandi modos excogitavi, quibus minori cum molestia vim suam exerat. Quorum unus est, ut benè ustuletur; deinde ex sacchari sexupla parte, s. a. *drachmales* pastilli conficiantur. Alter, ut idem linteo inclusus, ex succo limonum coquatur: deinde is succus citrinus similiter in pastillos ex saccharo ampliùs cocto redigitur, ut artis est. Hi autem pastilli egregiè purgant, & medicamento, per se haud miti, jucundè lenocinantur.

Cætera

Cætera autem plerâq; Hydragoga ex herbarum genere mitiora sunt, & minorum multò virium, quàm par est morbo tam atroci domando. Hujus itaque inferioris ordinis medicamenta nominare sufficiat, nempe jalapium, syrupum è spina cervina, &c. quòd *novæ* res medicæ sint, adeòq; earum facultates adhuc nobis non satis constare, ut de iis iudicium aliquod certum ferre possimus.

Ad metallica tandem Antiquorum Hydragoga procedo; in quibus sanè omnes characteres ad Hydropem curandum requisiti plane insunt.

Igitur imprimis *squamam æris* perpendamus: hujus autem facultates cum superioribus herbaceis hydragogis ad Hydropem expertis consentire ex veterum quoque autoritate videbimus.

Squama æris, inquit *Scribonius Largus*, pondo victiorati data, cum apii seminis pari pondere, ex aquæ mulsæ cyathis quatuor, Hydropicis *plurimum aquæ* deiecit.

Imò squama æris inter præcipua & quotidiani ferè usûs dejectoria ab antiquis numerata est, teste *C. Celso*, (*l. i. c. 12.*) dejectionem Antiqui variis medicamentis, in omnibus ferè morbis, moliebantur: dabântq; aut squamam æris, quam *λεπίδα γαλακῆ* Græci vocant, aut, &c.

Squama

Squama æris, inquit *Dioscorides*, ex aqua mulsa pota, aquam trahit; aliqui farinâ subactam dant in catapotio: item extenuat, erodit, adstringit, ulcera ad cicatricem perducit: addita ad oculorum medicamenta, fluxiones exiccat.

Squama æris excrecentes Ulcerum carnes astringit; assumpta verò per os universum corpus expurgat. *Galeno de Theriaca* auctore.

Squamam æris ad 3j. dat *Oribasius*.

Squama æris ad 3j. s. ex aqua mulsa aquam & pituitam subducit, item valde incidit, teste *Ætio*.

Pulchrè purgat squama æris. *Trallianus*.

At *Ægineta* aliter visum est, & modum non sufficere: apud quem squamæ æris 3ij. vel 3iij. in catapotia micis panis efformantur.

Æris autem *Flos* (ut cætera medicamenta cuprea breviter percurram) quaternam obolorum pondere datus, *crassum* humorem extrahit, ut *Dioscorides* perhibet; astringit, & excrementia coercet: offusam oculis caliginem emendat; sed magnoperè mordet carnosâ narium, & sedis vitia absumit; Uvam, tonsillâsq; repremit farina ejus cum melle admota.

Porro *Ærugo* rasilis astringit, extenuat, calefacit, *vulnera ab inflammatione* tuetur.
Ulcera

Ulcera ex oleo cerâq; ad cicatricem perducit, callos & fordida ulcera purgat, oculorum cicatrices emendat, magnopere extenuat genarum crassitiem cum melle illitâ; ex resina cum ære & nitro lepras abigit: authore *Dioscoride*. Mel *Ægyptiacum* ex ærugine rasili in aceto & melle coctum fit.

Ad eadem insuper *Atramentum sutorium*, quod nostris hominibus *Vitriolum cæruleum* audit: nam nondum mihi constat veteres uspiam vitrioli ferrei *viridisque* mentionem fecisse, illsq; adeo cognitum fuisse.

Ejusdem verò virtutis & originis sunt *Chalcitis*, & *Misy*, *Sory*: quorum vires eximias vide apud Antiquos rerum medicarum scriptores.

Atque ex his posterioribus medicamentis *magisterium quoddam veneris* conficere soleo, quod aquas Hydropicorum vehementer educit, somnum conciliat, & præter fidem anodynum est: de qua facultate in cupro vide plura apud *Hellmontium*.

Ultimo autem loco de Lapide Cæruleo & Armenio dicam: Armenius verò etiam Anglicanus æquè benè dici potest, cum apud nos infinita copia effoditur; nempe prope *Gordale* in *Craven*, Provincia *Eboracensi*, & alibi: hujus autem *Ælii*. dan-

tur:

tur: purgat quicquid crassi & viscosi humoris sanguini admixtum est; auctore *Ætio*.

Idem de Lapide Cœruleo sive Lazuli dictum puta ad 3j. vel ʒiiij. exhibitum: pulchrè purgat; at hoc intelligendum est de eo lapide purgatissimo, qui *Ultramarine* pictoribus nostris audit: imò quò colore intensior (unde *inebriatus* à *Dioscoride* appellatur) eò vehementiùs aquas movet.

Idem autem lapides nihil aliud sunt, quàm purum putum æris metallum.

Ex illis quidem Ens Veneris sive flores salis Armeniaci eleganter cœruleos, volatiles conficere solebam, hoc artificio; nempe, Cape lapidis armenii aut cujuslibet boni metalli cuprei, & Antimonii crudi, ana quantum vis: funde sale nitro, ut moris est: fit *Regulus Antimonii Venereus*: is jam in pollinem redigatur, salis armeniaci duplicem modum adjiciendo: deinde ad mensem plus minus in humido loco fervetur. Postremò ignis tortura avocentur flores, qui pulchrè cœrulei collo retortæ coalescunt.

Idem flores similiter cœrulei habentur ex butyro Antimonii eadem *Enchiresi*, si cum regulo Antimoniali Venereo conficiatur.

Horum

Horum autem florum, etiamſi medicamenti *Helmontiani* ſpeciem quandam præ ſe ferunt, uſum non admodum probō; ut nec illorum, qui ſub nomine *Ens Veneris* in officinis veniunt. Atque hæc obiter tantum dicere volui.

Lubet hic quoque *animadverſiones* quaſdam attexere. Lapis, inquit *Willis*, (*Pharmacop. rational. c. de Purgant.*) Lazulus & Armenius improprie Catharticis accenſentur, quòd operationis minùs fidæ & certæ ſunt: proinde minus per ſe in iſtum finem uſurpantur. At non audiendus eſt contra veterum fidem & recentiorum experientiam. Miſera ſanè doctrina, cujus ſolius gratia, tot & tanta medicamenta hydrogoga eximia è re medica exulent, quòd minimè in ejus hypotheſi comprehendipotuerunt; cum ſal hic & ſulphur, præcipua irritationis purgativæ instrumenta, ſecundum *Willis*, locum non habent.

Quòd autem idem vir jungit Mercurium dulcem (ut id hic obiter notem) cum lapide Lazulo & Armenio, non ferendum eſt; eandemq; ei incertitudinis & malefide cum cæteris *purgationis* notam adfigit: Cùm res aliter notiſſima eſt etiam Lippis & Tonſoribus. Etenim exhibeatur Mercurius dulcis ad ʒj. vel ʒj. ſſ. quem, quaſo, alvo tutò & certiſſimè movenda unquam decepit: à me certè ſex-

centies datum, semper alvum commodè purgavit divinum istud remedium.

Deinde, etiamsi in lapide Lazulo & Armenio, utpotè nativis & crudis metallis cupreis, ægrè, ut dictum est, sales & sulphura, solum vi stomachi concoquentis eliquata, exeri posse; at in Mercurio dulci abundant, certè sales *adjectivi*.

Quid ergo est? quid meruit paupertinus Mercurius dulcis, ut è classe purgantium expelli oportuit? Dicam; sales ejus *absorpti* sunt ab Hydrargyro metallo; perinde ut acidum quid ab Alkali, neutrumq; adeò nescio quid inde oriri existimandum est.

At noli timere, egregie vir; restituum tibi tuos sales & tuum sulphureum metallum: non prorsus periêre quidem: imò nec aliquid ignavum aut hybrida quoddam inersq; medicamentum ex coitione, utut strictissima, genitum est. Etenim in ventriculo receptum, plenam libertatem sensim adepti sales denuò dissolvuntur, divortiumq; cum Mercurio faciunt: & pro sua natura vires exerunt. Ita acetum quod oculiscancrorum adjectis insipidum fit dulcève, si mavis, redditum est, ventriculi beneficio statim in acetum reviviscit: siquidem infinita corpuscula salina aculeata, quæ integro aceto insunt, pulveribus testaceis minimè absorbentur miscenturve,
ut

ut falso hætenus creditum est, sed seorsim & inter se crystallos majusculas & paucas fingunt : ut quæ primùm infinitis stimulis linguam palatûmq; feriebant, jam ob eorum crassitiem paucitatêmq; vix gustum levitèr afficiunt. Veruntamen iidem sales crassiusculi in stomacho concoquente nullo ferè negotio eliquantur, nempe in infinita sua corpuscula primitiva & constituentia diffiliunt. Teste oculatissimo & fide dignissimo *Lewenhookio*. Sed de his rebus opportunior dicendi locus erit, cum de concoctione & humoribus agam.

Illud insuper silentio non prætereundum est : Nempè audacia *Zuelferi*, qui *Mysy*, *Sory*, & *Chalcitin*, è cuprea familia antidota egregia, contra fidem & auctoritatem Antiquorum, è Mithridatio expellere voluit. Eandem quoque, ut id hæc obiter notem, infamiam inferre conatus est Agarico, præstantissimo medicamento & eadem antidoto quoque Mithridaticâ. At hi insultus sunt ignari rei medicæ.

Multum profectò doleo compositionem Arabum eximiam, *Alkermes* dictam, à nostris hominibus publicè mutilatam, tantûmq; medicamentum Cardiacum, qualis est Lapis Lazulus, ejectum fuisse. Sericum verò ejusdem compositionis è vermiculo crudum (quicquid contrà alii innuere videntur) eximium spiritum (ut id hic

F 2 obiter

obiter notem) five oleum volatile urinosum dat, sp. C. C. æmulum, & multo minus in gratum illud empyreuma olens. At hæc ad concoctionem propriè pertinent, nec hujus loci sunt.

At quorsum, inquires, hæc tua diligentia in enumerandis iis medicamentorum facultatibus, quæ vulneribus aptæ sunt ; cum de eorum virtutibus internis tantum solliciti sumus. Respondeo : Vulnerum auxilia & chirurgiam antiquissimam medicinæ partem & primo excultam fuisse authore *C. Celfo*. Cum autem multo post, ut idem perhibet, morborum curatio & rerum naturæ contemplatio sub iisdem authoribus nata sit, scilicet his hanc maximè requirentibus ob infirmam valetudinem studiis labefactatam, Philosophos medicamentorum internas facultates ab eorum *usibus externis* jam satis cognitis, didicisse credibile est : siquidem sensus & experientia in chirurgia facienda multò facilius tutiùsq; in simplicium medicamentorum viribus cognoscendis instruuntur.

Atque hæc sanè vera *medicamentorum* apud Antiquos *Analysis* fuisse videtur, hæc eorum Chymia, quam admiramur, quamvis, ut video, ejus origo à paucis animadversa est : nimirum experimentorum fides à vulneribus excepta est : idem innuere videtur *Galenus* (*de simpl. medic. facultat.*

facultat. lib. 4. cap. 17.) Quod in vulneribus, inquit ille, nota sunt præstare medicamenta, id ipsum eadem assumpta intra corpus efficiunt: quæ abstergunt, verbi causa, & expurgant in vulneribus, eadem in venis recepta, crassitiem, si quæ sit, incidunt.

Neque adeo mirum nobis videbitur, si admittatur corporis habitum illum tantum esse, ubi integer sanguinis motus circumagitur; extrâq; eum esse & ventriculum, & intestina, totâq; vasa excretoria. Igitur eadem fere medicamentorum exhibitio utrobîq; est, sive ea diglutiantur, sive artubus certè vulneratis aut ulceratis admoveantur; resq; ita infinitis exemplis confirmari potuit, si quis hæreat; verbi causa, Aloes & Colocynthis umbilico adhibita alvum similiter movent ac si intra stomachum assumpta: idem de Anodynis, idem de Hydrargyro in saliva movenda, sive unctione, sive catapotis usurpetur.

At hæc viam sibi faciunt vulnuscula quædam excitando, atque inflammationes. Ipsa autem cute vulnerata aut ulcerata, medicamenta facultates suas faciliè exerere posse intelligimus; quòd venis sic apertis iter iis intrâ promovendis patet, non secus quàm si à viis chyliiferis admissa fuerint.

Vasa autem excretoria utrobîq; similiter afficiunt, & si quæ differentia sit, ea tota

in magnitudine illorum consistit, ut supra expositum est.

De hac autem re impræsentiarum satis, cum infra plura dicendi frequens occasio dabitur.

Iterum fortasse objicies, ex his medicamentis hydragogis pleraque deleteria & mali moris esse, adeoque minus tuta; imò istiusmodi pharmacorum symptomata ferè lethalia esse. Respondeo: In gravissimo morbo & casu desperato vehemens auxilium experiri melius, quàm nullum. *Deinde*, si quæ sint, rarò per se, sed antidotis commista, exhiberi solent; perinde ut in Alexipharmacis compositionibus fieri solenne est. Postremò, quæ propriè & peculiaritèr gravi alicui morbo accommodata sunt, facillè tolerantur, etiamsi eadem in integro corpore, sine summo vitæ periculo, dari non potuerunt: ita in Ascite ob aquæ abundantiam sævitia medicamenti ferocissimi parum sentitur.

D E

D I A B E T E,

Altera Exercitatio Medicinalis.

Proximum autem & vicinum malum *Diabetes* est. Etenim in Hydrope & Diabete superabundans aqua peccat, at in illo propter lentorem ægre movetur : in hoc vero ob tenuitatem mira copia effundi solet. Antiquis etiam hominibus adeo rarus, & inusitatus, ut miraculum quoddam esse videbatur, perinde ac nobis. Sed tamen in hâc Urbe, pro suo modulo jam cum Hydrope, cujus quædam species est, pari passu grassatur. Etiam si autem *Galenus* ejus varia nomina nobis tradidit, scilicet illum *Matellæ Hydopen*, *Urinæ profluvium*, *Diabeten*, *Dipsacon* appellando, eum tamen quàm rarissimè accidere affirmat : imò morbum nec *Galeno*, nec *Tral- liano*, nec *Ætio*, aliisve plerisq; è veteribus medicinæ principibus viris, sæpius visum fuisse, credibile est ; cum plerique omnes in illa nota consentiunt, ab *Aretæo* non memoratâ, cujus tamen enarratio &

omnium prima & accuratissima est; nimirum reddunt Diabète affecti totum id quod biberunt, minimè à sua qualitate mutatum; quod falsum est, cum eorum urina semper aquea & subpallida est; nec omnino coloratior, quamvis vinum rubrum potârunt.

Itaque unius *Aretæ descriptionem* attendere operæ pretium est, ut morbi natura nobis elucescat. Peritonæum, inquit ille, Ascitis conceptaculum est, nec defluvium habet, sed illic permanens exundat; in Diabete verò idem est humoris lapsus è venis, eadèmq; *colliquatio*, at per Renes & Vesicam indefinenter effunditur. Diuturna est hujus morbi creatio, & longo tempore parturit. In morbo autem *futuro*, os humore privatur, saliva albida est, & spumans, perinde atque in siti, nondum sitiunt, prout adventantis morbi processus est. Quinetiam paulò plus lotii, quàm moris erat, effunditur. Sitis adest; sed nondum vehemens. Quùmque amplius incrementum accipit, *calesfactio* parva quidem, sed *mordax* visceribus inherens exoritur. Abdomen habent rugosum, venas *extantes*, totùmq; habitum corporis gracilem: ipsi anxii, & animo dubii; atque hæc quidem quando, & urinae profluvium, & sitis jam aucta insigniter sunt. Quùmq; ad extremum *colem*
vitis

vitii consensus pervenerit, protinus *urinam* reddunt.

Ubi *Affectus perfectus* est, *velox* est *carnium* & membrorum in *Urinam colliquatio*, & festina mors advenit. Neque enim cum intermissione lotium reddunt, sed perinde atque canales laxati sunt, *indefinens* est *profusio*. Sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotii non respondens; copiosius enim lotium redditur, neque eos quisquam nec à mictu, nec à potu inhibere potest. Quod si vel punctum temporis inhibeantur, siquidem à potu os ficcatur, corpus arefcit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt: ardentissima sitis adest; sin autem vel parum temporis à meiando abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: cumq; remiserint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumescunt; in vesicam enim confluit exundatio. Durant sanè aliquod tempus, licet non admodum diu; nam cum dolore meiunt, atque atrox sit liquatio: neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carniū magna copia in *Urinam* eliquatur. Atque hæc hactenus de ipsius morbi accidentibus, ejus autem rationem reddere deinceps paucis aggrediar.

Multum

Multum quidem interest an Renes, ut Veteres crediderunt, an stomachus & intestina, maximè tenuia, primò afficiantur; frigida ejus causâ sit, an calida; nam parti maximè laboranti succurrendum est, idq; remediis causæ accommodatis, si quidem curationis rationem cum prospero eventu instituere velimus. Renes quidem & Vesica & ipse Coles afficiuntur, idq; non sine aliquo doloris sensu. At morbi tamen primaria sedes stomachus est & intestina tenuia: hujus autem rei indicia sunt; quòd hic primùm ægrotant; quòd iis pertinax & inextinguibilis sitis est, cujus fons stomachus est: quòd viscera ipsis uri videntur, igneq; amplius se ardere putant; item quòd facilis & *festinans ingressus* Potionis cujuslibet est in corporis habitum; etenim humoris exitus non ita subitaneus & perpetuus esset, nisi ejus ingressus par fuisset. Igitur veteres malè Renes accusâsse existimo, ac si eorum proprius affectus esset: imò interdum ~~hæc~~ morbo affectis Renes potioni exitum omnino non dant, cæteris interim symptomatis favientibus, auctore *Aretæo*: adeo festina mictio hujus morbi signum pathognomonicum, scilicet proprium & perpetuum non est. Ab intestinis autem calefactis & inflammatis subitò Potionem rapi & absorberi solere probandum

dum restat; nimirum quod in integro corpore & bene pasto venas lacteas potionem, certè coloratam *, non admodum ^{* Vide Phil. Transact. n. n.} admittere, cum aliàs jejuno, bidui aut tridui puta, quicquid assumitur, si crassius & crudum sit, multo magis tinctum, vel patulis oris hiare & festinanter ad se trahere, & ad ipsa vasa sanguinea ulterius propelli; à longo verò jejunio stomachi & intestinorum siccitatem, calorem & febriculam oriri, neminem latet. Rursus diuretica, etiam mediæ virtutis, ferè calefaciunt; at valida pleræque aut multum rubificant, aut verè epispastica sunt, ut allium, Sinapi, Cantharides & id genus plurimæ Insectæ Bestiolæ, ut formicæ, apes, multipedæ; item Scinci, &c.

Deinde visceribus semel inflammatis vitium per habitum corporis ad ipsos Renes, Vesicam, & Penem transfertur: imo meram aquam, & quæ inter diuretica ex sua natura mitissima sunt, ardorem intestinorum amplius incendere, propter characterem ab intestinis vitiatis subito iis impressum, credibile est.

His ita positis, nimirum Potionem omnem utut crudam & per se mitem subito vehementer diureticam & acrem fieri, scilicet à summo stomachi & intestinorum ardore: Potionis autem cujusvis cruditas in

eo

eo consistit, quodd ejus natura ex magna parte immutata sit, siquidem vinum non acefcit, nec alii liquores potati multum à suis facultatibus alienantur propter festinum, puta, ingressum in corporis habitum: ab hac tamen solâ Potionis contaminatione cruditati superinductâ non sequetur, ut cum ea intra habitum corporis recepta sit, ipsam lympham fundat, secumq; exitum admodum festinanter capessere cogat; scilicet ab arteriarum vehementi insultu. Aliud itaque requiri necesse est; id quod etiam ægroti anxietas, & ipsæ venæ plurimum intumescences satis indicant; nimirum facultas aliqua deleteria sive venenata, omni Potioni, præter naturam suam, impressa. Atque huic rei abundè quidem satisfaciatur, cum morbi causæ procatarticæ & efficientes infra enarrabuntur.

Paucæ autem Historiolæ à me expectandæ sunt, eadèmq; ferè mancæ propter hominum infortunium, qui de hac re novâ & improvisa dubii & incerti, nisi nimis tardè auxilium quærere non solent; imo *Willis* noster, hujus generis morbi exemplis, non abundat, cum unicam tantum Historiolam, eamq; valde imperfectam, illiq; reliquisq; medicis simul consultis, communem exhibet. Utinam tantò viro placuisset aliquot è crebris instantiis
tam

tam ignoti & rari morbi, quæ ei occurrere solebant, literis commisisse.

ÆGROTUS I.

Vide Casum 16. supra positum in Hydrope, huic morbo valdè affinem, utpote ex eâdem causâ procedentem.

ÆGROTUS II.

PUella quædam sexdecem annos nata, alvo admodum adstrictâ, aliàs firmâ valetudine gaudens, animi causâ, ad decem dies multum aquæ sulphurulentæ dictæ in vicinia *Knaresborough*, hausit. Quid sit, plurimum urinæ aqueæ & frequentissimæ minxit; item huic circa stomachum ingens ardor, sitis intolerabilis, nulli Potioni cedens, at hæc omnia citra linguæ ariditatem; Raucedo; vigilia perpetua: in Urbem verò *Eboracum* tandem rediit, & mictionem mox diarrhæa excepit, cæteris adhuc symptomatis eam gravissimè affligentibus: & ut mictio Vesicam, ita dejectiones ipsum anum dolore quodam ardente jam afficiunt. Amygdalaris potionibus

tionibus & lacticiniis vix foeminam post aliquot menses à siti & diarrhæa ex integro recuperare potui.

ÆGROTUS III.

D. *Sampson*, mediæ ætatis vir, Pharmacopola *Londinensis*, gravi Diabete correptus est, habitus corporis hebetioris, & obesi, & ut istiusmodi hominibus in hac urbe fieri solet, per hyemem plurimum anhelosus, catarrho insuper affectus: ex nescio verò cujus persuasione libenter opiata nocte sumpsit, idque frequenter & multum, quod mihi ingenuè affirmavit; ad sitim autem & linguæ ariditatem, opii genuinos effectus mitigandos, idem illi aquas *Epsomenses*, si benè memini, de die propinavit: ex horum autem usu gravis Diabetes ortus est; evasit tamen solâ remedium tam perniciosorum abstinentiâ. Anno verò proximè sequenti iisdem malis sed vehementius affectus, & jam Diabetes superioris anni oblitus, iisdem etiam usus est remediis. Quid sit? Diabetes iterum hominem gravissimè adortus est: ferè die nocteq; nulla mora minxit, idq; non ad modum stillicidii, sed ad aliquot uncias una vice: ut viginti aliquando vi-

trema pocula hujus Urinæ pallidæ & sub-
turbidæ plena ex ordine propè lectum
suum numeravi, velut ostentationis causa:
nam remedia nulla à me aliòve quovis
medico, quod scio, petebat, præter unum
opium varia arte & lenocinio paratum:
post mensem autem tanto malo succubuit
vir optimus, & meliori fato dignus.

ÆGROTUS IV.

Illustrissimus Comes — juvenis, o-
besus, ex potione matutinâ mellis
crudi ex vino Canarino (ut mihi scri-
ptum est à medico ejus sanè doctissimo vi-
ro D. *Musgrave*, cum consilium meum li-
teris postularet) gravissimo Diabete af-
fectus est: omnia autem remedia frustra
adhibita sunt. Ante quam verò meis usus
est, *Londinum* venit, & soli curæ R. se
commisit; is autem, ut ex necessariis ejus
didici, aquas medicatas *Epsomenses* ad x.
libras quotidie illi propinavit, & opium
nocte largâ dosi; funesto sanè eventu;
nam intra octiduum mortuus est.

ÆGRO-

ÆGROTUS V.

*Adoptivus ex F. Hildano, l. 5.
c. 53.*

Puer quidam 7 annorum usu acidularum *Greisbacensium*, in tantum Urinæ profluvium incidit, ut an unquam simile visum sit, valdè dubitem. Hinc fitis talis supervenit, ut singulis noctibus plusquam libras x. aquæ (quantitatem vini, quod admiscebatur, non observant adstantes) ebiberet, & eodem modo protinus, nihil alteratam, iterum emingeret.

Quibus medicamentis, scilicet lacte amygdalato, pullorum jusculis, &c. ad plenissimam sanitatem restitutum puerum fuisse; vide apud ipsum *Hildanum*. Tamen denuò in eundem morbum graviter incidit, quod vinum aquâ dilutum, à medicis denegatum, iterum sumpserat, & mortuus est.

ÆGROTUS VI.

Hortulanus quidam in Suburbiiis *Westmonasteriensibus* habitans, mediæ ætatis vir, olim multum Lue Veneræ afflictus, ab agyrta quodam Antimonium, nescio quod diaphoreticum, ad herpetem fœdum & valdè molestum tollendum, sanguiniqu; purificando datum, ad plures dies sumpsit; at id semper citra sudorem contigit. Quid fit? gravi Diabete correptus est: huic urina infinita, at aliquanto, ut memini, coloratior; sitis implacabilis, anxietas & jactitatio perpetua: me tandem accersivit; at nimis tardè; nam hominem morientem invenii.

ÆGROTUS VII.

D. *Wilson* ex Cohorte Pratoria Miles strenuus, mediæ ætatis vir, catarrho vehementi affectus est : cui malo medendo sic medicus quidam magni nominis præscripsit; nimirum Syrupum quendam è decocto Balsami *Capivi* dicti. ex aqua & saccharo confectum, liberaliter potandum iussit; item tam manè quàm vesperi ad duo grana Opii, in pilulis de styrace dictis, devorandas dedit : his autem remediis catarrhus quidem suppressus est : at matellæ Hydrops ortus est, & ad minimum bina congia Urinæ limpidæ minxit spacio 24 horarum : post decem dies aut circiter, vix eloqui potuit, ut à circumstantibus audiretur; sudore frigido ex toto maduit, manus lividæ, & jamjam moribundus à necessariis non sine ratione existimatus est. Me vocârunt : ipse verò tam ad præscripta quàm ad morbum bene attendi; nullôq; negotio hominem ex Orci faucibus eripui : vinum cum gingibere coctum illicò siccandum volui, & quantum & quoties pro viribus id facere potuit : cætera autem medicamenta omnia supra comprehensâ sequestravi : interim tenuem aliquem haustum ex aq. lact. pro more, ad

ad sitim leniter temperandam, propinavi; ea autem nocte & crastino die multò minus minxit; item incaluit, sudore siccato: altero die è pullo cocto comedit: post triduum amplius, præter omnem opinionem, convaluit & foras ambulavit, & jam à multis annis sanus in hac urbe vivit.

ÆGROTUS VIII.

HIC autem Casus, etiamsi propriè ad Diabetem non spectat; quia tamen remediorum suprà multum memoratorum naturam ulteriùs indicat & confirmat, ad hujus quoque morbi intelligentiam aliquo modo faciet. *D. Ch.* Quadragenarius, egregius vir & summus Mercator *Londinensis*, catarrhi fortuiti impatiens, aliàs robustus, & boni & plenioris corporis habitûs, pilulas *Matthæi* dictas, aut alias opio magis refertas, à quodam Chirurgo sumpsit, item aquas *Epsomenses* de die siccavit. Quid sit? tanto sudore affectus est, ut indusia ter quaterve indiès & sæpiùs nocte mutare coactus est: forte ejus filiolas, quas meæ curæ commisit, pro officio & ex more visitandas veni; & earum patrem, hominem satis carnosum, & florenti ætate & valitudine conspicuum,

inveni pallidum, languidum, emaciatum, & per ipsas vestes sudore vehementer madentem: hæc autem omnia ingenti admiratione spectabam attonitus. Spiritum Vini tincturæ ceraforum nigrorum confectum, quod domi præsto erat, ad aliquot uncias statim illi propinandum dedi; item vinum optimum rubrum merum ad duas minimùm libras prandio ficaret, & sic quotidie vel majori modo bibendum curavi: hinc sudor & languor disparuerunt: cito & optimè convaluit.

Historiolis autem hujus morbi sic breviter enarratis, proximum est, ut ejus causas efficientes, & procatarticas, & evidentes, quotquot hætenus extant, enumeremus. *Aretæus* verò *primò* morbum aliquem acutum hujus languoris causam esse posse existimat, qui in renes impetum fecerit, & in crisi aliquod malignum virus latentè reliquerit. *Deinde* haud incredibile est, etiam aliquod perniciosum venenum ex iis, quæ vesicam & renes infestant, huic effectui causam præbuisse. *Tertiò*, *Quinetiam* si quis à *Dipsade* morsus sit, talis effectus illum morsum sequitur: vulnus sitim non ferendam accendit, isque copiosè bibit, neque siti medetur, sed ventrem obruit humore; adeo inexplabilis est bibendi cupiditas.

Causæ

Causæ itaque hujus mali *veteribus* sola venena sunt, aut à morbo ex crisi, aut à malo medicamento, aut à quodam animali venenato. Atque ex hac nota sunt pleræq; causæ nostris ægrotis suprà comprehensis, assignatæ; nimirum mala aliqua medicamenta, primò stomachum & intestina, mox renes & vesicam maximè infestantia, ut Antimonium diaphoreticum, mel crudum & venenosum, Balsamum *Cappivi* dictum, Opium.

His adjicere licet *vina* vel arsenico vel sulphuris fumo nimium *medicata*, *Thee*, Terebinthinata medicamenta, Spiritus vini *medicati*, & id genus plurima alia præter modum assumpta. Aquæ denique muriaticæ sive sulphurulentæ, aut aliàs ex salibus & metallis terrenis medicatæ.

Cum autem colliquatio sanguinis ex *Aretæo* hujus morbi præcipua causa, & formalis ratio sit, sanguinisque serum prout renibus appellatur copiosè effundi. Causæ verò evidentes sint suprà enarratæ; quæ chylum primò, mox ipsum serum nimium colliquare aptæ natæ sunt ob vim quandam scepticam sive deleteriam: ideo, quo jure, quæve injuria illa vulgaria & trita medicamenta accusari possint, ut breviter ostendamus, operæ præteritum esse putavi.

Imprimis, Itaque rem cum Antimonio diaphoretico dicto privatim habemus. At *Tulpius* aliq; jamdudum vires ejus maleficas notârunt.

De venenoso melle satis constat ex Historia naturali.

De Balsamo Capivi, aliisq; Terebinthinatis cum excessu assumptis, nemini dubitare licet, cum vera *sarcotica* sint. Idem de opio perhibetur, nempe vesiculas excitare solere, cuti admotum.

Vina quidem per se ad quodvis venenum alexipharmaca sunt, nec ideo culpanda. Itaque non libenter assentior *Willis*, dicenti, "In nostro seculo computationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito; ideo affectus hujus exempla & instantias satis crebras, tantum non quotidianas, occurrere." Quodd tamen ex veterum historia, certè Græcorum, abundè constat, illos longè superâsse nostros homines vini meraci potu & enormi ebrietatè: Veruntamen ipsis ferè incognitus morbus Diabetes fuit. Illa itaque, quæ à nostris veneficis œnopolis vino adjici solent, sola condemnanda sunt, ut Arsenicum & Sulphur accensum, & infinita alia lenocinia damnosa; unde vina ob illorum medicationem summè nocua esse posse facile credimus.

Ultimo

Ultimo loco *aquas medicatas* suspicari fas est : Quòd autem vehementer diureticæ sunt, & ratio, & experientia, quæ in istiusmodi rebus ratione potentior est, nos abundè docet ex quotidiano infinitorum hominum usu. Quòd autem per se deleteriæ sunt, nondum ita perspicuum est. Aquæ quidem *Gersbecenses* transmarinæ Diabetes in puero solæ accusantur à *F. Hildano* ; at cujus classis illæ sint, nescio ; illud quidem benè scio, aquas Gallicas omnes medicatas à *D. de Clos* coram Collegio Naturalistarum *Parisiensium* examinatas cum nostris *Anglicanis* ad amussim convenire : nec aliud quid in se continere, quàm quod à me in nostris multa sedulitate inventum est : ideòq; si ad res, quæ à siccatis aquis in fundo ampullæ manent, paulò studiosius attendere velimus, lapidem Calcarium & Ocræ à qua ferratæ denominantur, non ullius mali, certè per se accusare licet : salia itaque perpendenda sunt ; atque ea ferè sunt, vel sal fossilis, vel sal calcarius ; nam quæ de nitro aëreo, alumine, vitriolo, certè maturo & perfecto, somniant aliqui, imò totus ferè bibentium grex, mera figmenta sunt. Igitur quod muria sulphurenta, nimirum liquamen salis fossilis, Pyritæ dissoluto adjunctum, deleterium esse possit aliquibus nullus dubito, quod huiusmodi aquæ sæpe-

numero stomachum vehementer nauseant cum gravissimo vomitu ; item plerisque ; finem haud mediocrem excitant & non raro diarrhæam plurium mensium : his adde, sædam scabiem cuti suffundere sæpè solent : quæ ita esse, multis experimentis plurium annorum, cum in vicinia *Knareborough* medicinam facerem, credo, testorque. Jam verò illo posito, quod nec vomitu nec diarrhæa, quibus viis facilius ejici possint, venenum in renes & vesicam deponant, quod in cute solebant, credibile est ; in corpore certè prius haud boni habitus.

Illud autem notandum est, veteres, à quibus medicamentorum facultates & usus nobis traditus est, salem & fossilem & vulgarem * exurere solebant, non aliter quam † Sandaracham : unde colligere nobis licet, eos salis crudo subesse nescio quid mali medicamenti suspicatos esse ; Sandaracham quidem crudam merum venenum esse prodidèrè ; at ustam, etiam Phthisicis aliisque imbecillis liberaliter dabant. Rursus inter salis fontium *uriaticorum* liquamen & salem aquâ dulci dissolutum plurimum interest. Etenim in Fontium muria naturali, aut in ipsa aqua marina (ut cuilibet conspiciendorum ope examinantem liquidò patebit) particulæ salinæ supra fidem minutissimæ sunt, cum in muria factitia salis particulæ

* Dioscor.

l. 5. c. 75.

† Ib. c. 71.

particulæ paucæ & crassæ sunt : ex quibus illud facile discimus, nimirum salis acumina infinita ab ejus liquamine naturali multò ferociùs in stomachum & intestina, renésq; adeo & vesicam, exeri posse, quàm cum velustum aut crudum coactum sit, & denuò dissolutum, vel siccum sumptum.

Pyritæ autem *ferrei*, quocum in istis aquis muriaticis associari solet, vim causticam discimus ex usu, ubi Emplastris vehementè adurentibus ad strumas inest, *C. Celso* authore ; at fontium muriaticorum, sale *Pyritarum*, vim multum acui credibile est ; siquidem in hujusmodi fontibus gravis sulphuris etiam odor sentitur ; adeòq; multo aliter in oram hisce fontibus dissolvuntur *Pyritæ*, quàm ubi cum sale calcario alicujus alterius fontis misceantur : imò non raro incalescit fons ab hac mistura, ut † alibi probavimus.

† De Fontibus Medic. Angliæ.

Digressio de Fontibus Medicatis Populo Londinenſi maxime usitatis.

Cum autem omnes aquæ muriaticæ, si-
ve cæcalidæ, siue frigidæ sunt, ultrà cen-
tesimum lapidem ab hâc urbe distant, de
iis impræsentiarum minùs solliciti sumus ;
de

de frigidis verò *ferratis*, & *calcaris*; sive
 ea ex utraq; mixta, sive puræ calcariæ,
 item de illa *anomala* ferrata, Naptha
 quadam plurimum imbuta, nuperrimæ
 quidem inventionis, amplius differere no-
 bis operæ pretium erit, quòd non solum
 huic morbo, sed aliis quàm plurimis in-
 frà tractandis adhiberi solent: imò tan-
 quam arcanum quoddam & consumma-
 tum aliquod remedium, & medici propi-
 nare, & ægroti ~~esse~~ capessere libenter
 consueverunt, casibus maximè deploratis.
 His adde non sanitatem tantum ab earum
 usu assiduo promitti; sed & homines tan-
 tum non præ ætate decrepitos juvenesce-
 re posse persuadent. Igitur è re nostra
 non ita multum erit, si ad Fontes medi-
 catos in vicinia hujus Urbis, aut certè quæ
 non nisi unius diei itinere ab ea distant,
 digrediamur: hi autem his nominibus &
 in Urbe passim veniunt & à suis locis ap-
 pellantur; nimirum *Hoxden*, *Streetham*,
Dullidge, *Barnet*, *Epsom*, *Sunning-hill*,
North-hall, *Tunbridge*.

† *Aqua*
Hoxdo-
nenses Fer-
rata &
Naptha
quadam
imbuta, si-
ve Bitumi-
nosa.

In vico itaque † *Hoxden*, ad regiones
Londini Suburbicarias spectante, aut cer-
 tè uno vix lapide ab ea distante, his nu-
 peris annis puteus effossus est aquarum
 medicatarum sanè anomalarum; nam e-
 tiam si ferratæ sunt, & subpurpureæ cum
 galla

galla sunt, scilicet à pyrite ex totâ substantiâ in ocrâ dissoluto; item salis calcarii modicum habent, præterea tamen Naptha aliqua subfulva, & specie quidem à quovis bitumine, quod scio, distincta, sat copiosè inest: hujus autem Napthæ aliquot unicas, quæ matutinis horis, cum puteus aquâ plenus est, supranatare solet, & à Puteario diligenter collectas, redemi. Vana est & temeraria quidem quorundam hominum assertio, hunc puteum contaminari nescio quo spiritu Terebinthinæ dicto, aliquâ negligentia Artificis olim perditæ & in terram effusæ, ubi jam Puteus effoditur: detur, quod ibidem ita contigit, spiritus tamen Terebinthinæ idem nunc erit, atque olim fuit; scilicet præter suum peculiarem odorem ingratum, & gustu ardentem, erit facile inflammabilis & aquæ haud facile miscibilis, minimèq; per se concrescens. At hæc Naptha gratissimi quidem odoris est, fœniculum aut anisum quodammodo spirans; item aquæ per minima miscetur, ut ab ea paululum sub turbida esse videatur; item cum per se aliquo tempore separetur, linguam minimè ferit, sed gustui admodum mitis & grata est; &, quod rem extra dubium ponit, in se facile concrescit: est autem novi generis bitumen aut Naptha quædam, ductilis sive lenta, mollis, subfulva.

Secundo

† *Aqua*
Streetha-
menfes cal-
cariz.

Secundo loco Fontis † *Streethamensis* aquæ hæc continent, atque sic se habent. Pagus, ubi fons est, altero aut tertio lapide *Londino* distat, ultra fluvium *Tamesis* in agro *Surrensi*.

Non nisi post longam macerationem cum galla ex viridi obfuscantur; adeo leviter tantum ferratæ sunt.

Ex hujus autem fontis aquæ duodecim libris, ineunte Junio coctis, talis calcarii drachmas duas & decem grana; lapidis verò calcarii quinque drachmas & grana viginti quatuor, habui.

Validissimè purgant, si quæ aliæ, & multis sæpè vomitum excitant.

Sed mihi tantisper reliquas aquas *Londinenses* comperendinare liceat.

Cl. autem *Boileus* noster, de his *Londinensibus* privatim scripsisse videtur; nempe Tractatu, biennio post meum Libellum *De fontibus medicatis Angliæ*, edito: is verò ex aquis medicatis Anglicanis nullam inveniri, quæ vitriolum det, audacter affirmat. Utinam ei placuisset nobis aquas nominasse, quas hujus assertio- nis causa examinaverat.

Illius verò egregii viri modi experimen- ta faciendi de aquis mineralibus, ferè iidem esse videntur, ac qui à Philosophis *Parisiensibus*, ex quadam aquæ paucitatis necessitate præscripti sunt.

At

At in hujus viri scriptis editis defunt, quod doleo, & aquæ & eorum examina; quæ tamen omnia à *Parisiensibus* summa fide & accuratone exhibita sunt: fortasse in *Schedis suis posthumis* inveniuntur.

Ego autem aquarum nostrarum medicatarum contenta *aliis* experimentis *luculentis* probavi; nec minore fide ac certitudine. At hæc nostra probandi genera, tædii, fateor, plena sunt, & aquarum copiam requirunt: adeoque *promptis* aliquibus ingeniis, & Historiæ Naturalis *ignaris*, placuit mihi, summa cura & industria, veritati litanti, rursus aquam *turbulentam* fecisse. At nugare nimium non licet. Et si nostra non dignentur experiri *meo modo*, suis conjecturâs, per me licet, gaudeant: profectò in re aquatica, ut video,

Quale caput est, talis præstatur sapor.

Istiusmodi homines discant velim ex nostra methodo & artificio, clarè admodum exposito, nostrarum rerum fidem certissimam: id quod iis & laudi & abundanti satisfactioni toti reipublicæ literariæ erit.

Sed quæ ad rem nostram præcipuè faciunt, ea paucis hic repetere lubet.

In *Cuniculis* quidem arte factis ad carbonum fodinas siccandas, inveniendâsve,
Vitrio-

Vitriolum perfectum passim observare licet. At hi fontes per accidens sunt; & *sentinae sive cloacae* potius quàm fontes medicati appellandi sunt. Imò cum Pyritum tanta copia sit ubiq; in *Anglia*, & quibus *solis* vitriolum oriatur, saepe miratus sum vitriolum integrum & maturum in fontibus naturalibus nuspiam inveniri.

Vehementèr tamen affirmo, jam ut olim, omnes aquas atramentosas ex solo Pyrite, quatenus tales, oriri; quòd in nullo alio lapide vitriolum apud nos temerè reperiatur. Rursus, omnis Pyrites vegetando naturalitèr resolvitur in ocram & vitriolum: halitumq; edit in istiusmodi germinatione Sulphureum. Si itaque Pyrites resolvatur ipso nascente vitriolo, & contingat (ut in plerisq; fontibus atramentosis fieri solet) perpetim macerari, decursu aquæ præterfluentis, tum istiusmodi aquæ tantum atramentosæ fiunt, ocræmq; dant, sed minimè vitriolum perfectum. Sin autem Pyritem humido loco germinare contingat, ejusq; germinatio non impediatur continuâ aquarum præterfluentium ablutione, illæ aquæ verè vitriolicæ fiunt: ut in Cuniculis fodinarum ubiq; ferè contingere solet.

Porrò eadem certitudine affirmo *nitrum calcarium* à me *primum figuratum* descriptumque, esse salem sui generis, & ferè omnibus

nibus fontibus nostris inesse, in aliis plus, in aliis minus; ut nec *Salem Petrae* esse, nec *Nitrum Antiquorum* audacter affirmo. Attende descriptiones & confer sales.

Præterea celeberrimas aquas Nitri *Ægyptiacas* salem tantum *urinosum* præbere, ut olim actis Philosophicis *Londinensibus*, exposui. At is sal, minimè sal calcarius est: ipsum autem veterum nitrum, ut ex *Dioscoride* abundè constat, sal *Armeniacus* est.

Urinosæ quidem aquæ in *Anglia* dantur, authore *D. Plot*: imò totæ rupes sunt agro *Eboracensi*, quæ urinam vehementer redolent: neque mirum cum *Belemnites*, & infiniti alii lapides perpetua figura donati, vel per se, vel levitèr fricati, odorem urinosum valdè spirant: narèsq; feriunt perinde ut *Spir. C. C.* dict.

Denique, & ex ipso fonte lapidescente juxta opidum *Knaresborough*, & à rupe cadente, eandem ipsissimam aquam esse, nec contentis ullatenus differre; quod repetitis experimentis de industria factis, credo: fabulæ itaque sunt & sine fundamento quas aliqui cum *Helmontio* exhibent de Fontium spiritu nescio quo esurino, acido & corrosivo.

Hæc autem obitèr posui, ne silentio assertiones antiquas nostras multa industria

stria & non contemnendis experimentis, confectas prodere viderer. Siquis tamen expectet, ut aliorum miseras ineptias contra arguerem, sciat velim,

Multo majoris alapas apud me venire.

Sed è diverticulo in viam : Symptomatum verò præcipuorum in Diabete rationes exponere restat.

Primum, cur urina adeo dulcescit, ut sacchari vel melleum saporem planè referat ? At illud quidem de dulcedine Urinæ mihi valdè suspectum est ; quod apud veteres, quantum scio, cum reliquas omnes circumstantias mira diligentia nobis tradiderunt, ejus tamen rei altum silentium est.

At esto ! cum tamen diversæ res huic malo originem dare solent, sic urina possit esse diversæ naturæ & consistentiæ. Alia ita si quando ab ipso melle, vinové venenato, Teëve nascatur ; nempe, instar sacchari possit dulcescere urina : at ab aliis causis ortum, ut sunt opium, aquæ medicatæ, Terebinthinata medicamenta, Antimonium, &c. Urinæ quidem gustus lenis, at minimè, quantum memini, dulcis : dulcescit aut urina, inquit *Willis*, quòd in ea combinantur sales diversæ naturæ : dulcescit verò ut mel, quod salibus

com-

combinatis adjiciuntur quædam particula sulphuræ ex partium solidarum absumptione. At hæ rationes nullius momenti sunt, quòd istiusmodi salium combinationes meræ fabulæ sunt, ut supra ostensum est; quippè acetum non dulcescit ob aliquam salium diversorum coitionem, perinde ut plurimi somniârunt, sed ob solas cryсталlos è sale acido formatas. Deinde quemadmodum nutritio in perpetua arteriarum plenitudine, ita & solidarum partium consumptio & macies extrema in iisdem arteriis inanitis consistit: ut eadem plane sit ratio solidarum partium sanguinisve massæ quoad succum aliquem nutritium.

Alitèr itaque rem exponere lubet: nimirum paulatim dulcescere urinam, quòd primùm aquosior feri pars effunditur, mox colliquatione procedente, ipsa quoque feri pars chylosior: huic autem rei illud fidem facit; nempè Phthysicorum plurimorum ultimis mensibus insignis sputi dulcedo, ad nauseam usque molesta.

Alterum Symptoma est Urinæ tanta effusio: quorsum id? fit, ut opinor, à nimium colliquato & attenuato chylo; à quo mox ipsum quoque serum sive chylus veteranus intra habitum corporis in quandam ichorem quasi corrumpitur: hanc autem opinionem firmant vehemens ardor

& anxietas circa præcordia ; item subitaneus potionis cujuslibet intra habitum corporis raptus & transmissio : deinde, eorundem concoctio potulentorum præter fidem celerrima ; ut vinum acidulum rubellum, verbi causa, contra quàm vulgò creditum est, omnem naturam suam, ipso per stomachum transitu, pèrq; venas lacteas exuat ; pèrq; renes tandem insipida, subdulcis, colorisq; expers Urina, momento temporis effunditur. Atque hic concoctionis *Septicæ* supra modum exertæ, à medicamentis deleteriis, admirandus effectus est.

Tertium Symptoma, omnium longè miserrimum, insatiabilis sitis est. At hoc ita intelligemus ; si inflammatis visceribus adjecta sit urinæ infinita effusio : nam etiam si tenuis ichor ubique facillimè possit erumpere, quà vasa excretoria sunt ; cùm tamen faucium, *intestinalisq; corporis habitus pars exterior* summè inflammata, adeoq; excretionibus inepta sit, ob tensionem istiusmodi ductuum, duritiemque ; cùmq; renibus naturalitèr patentibus, multum aquati feri exire solet, tantàq; per eos jam à reliquis corporis partibus derivatio fit ; non ampliùs mirum videbitur, si salivæ ductus siccentur ad hominis infinitam miseriam. Quale autem vitium sit in renibus non benè video ; nam *viscerum fermenta*
res

res vana & inutilis est : illud verò clarum est, eos multo & continuo effluvio posse labefactari, resolvi, ampliùsq; patere : item ob eandem rationem, insignem eorum fracedinem, quæ in nulla parte major est, quàm in renibus, posse ex toto ablui, ut serunt aquatum vehementer & assidue erumpens in Urinam minimè excoquatur.

Causis autem Diabetis sic positis, ad remedia jam tandem venimus : eadem verò sunt quæ ad Hydropa benè faciunt. *Aretæo* autore ; ut universa quoque victus vitæq; ratio eadem esse debet. At duæ præcipuè Curationis intentiones sunt ; videlicet, ut stomacho imprimis, sitis fonti, quæ omnium malorum etiam maxima est, opem feramus ; & quòd meiendi provocatio subinde ab eâ excitetur, & quòd effluens secum abducit ea quæ de corpore colliquat, & quòd frustra bibitur, cum nullus potus, quantus quantus is fuerit, siti medebitur. Altera intentio est ad sedandam colliquationem à veneno ortam.

Huic autem posteriori intentioni optimè faciunt, ut ad alià venena, *Lac* ; item *Poma*, (id est, fructus quilibet, ut poma granata, limones, fragæ, cerasa, &c.) aquæ, quæ potui dabitur, incoquantur ; item *Vinum* * *meracius* astringens, ad stomachum roborandum, idem quoque præstat ad evaporandos, & aliò dejiçendos

* *Vinum*
omnibus ve-
nenis con-
trarium est,
C. Celsi
autore.

H 2 humores ;

humores; ultimò Antidotus *Hiera*, quæ utriq; intentioni curativæ abundè satisfacit.

Primæ autem Intentioni, inquit *Aretæus*, *Hiera* medetur; at quæ illa *Hiera* est, nam innumera ferè *Hieræ* tempore *Galeni* fuerunt, ut ex *N. Myrepso* discimus: verum enimverò *Aretæo* una tantum *Hiera* cognita est; scilicet, quæ nullo alio nomine adjuncto tunc temporis distincta fuerat: sanè inter alia multa hoc egregium argumentum est de summa antiquitate *Aretæi*. At neque *Hiera picra* esse potuit, cum à *Galeno* sic primum appellata est; ipsum verò medicamentum sine nomine composuit *Musa Antonius*, Augusti medicus, ut disertè testatur *Scribonius Largus*, *Claudii Caesaris*, medicus aliquot seculis ante *Galenum*. Profectò operæ prætium esset omni diligentia tantum medicamentum investigare, scilicet quoddam fitim Diabete affectis, tremendum sanè symptomata, efficacitè tollat; nulli certè remedio, quod scio, cedens, post hujus seculi, multorum aliàs bonorum feracis, infinitam industriam. Hujus autem remedii notitiam eidem *Scribonio Largo* debemus; idque non perfunctoriè tradidit: Etenim non tantum ipsum remedium, sed ejus Historiam etiam, sine qua adhuc de tantæ rei veritate dubii essemus, curiosè quidem

dem literis mandavit. Hæc, inquit ille, Antidorus Hiera dicta (quibusdam *Picra*, aliis *Diacolocynthidos*) ab antiquioribus medicis (quo in numero *Aretæus* fuit) propter effectus ignorata non fuit: sed *Pacchius Antiochia* illam usu illustravit, & post mortem ejus, *Tiberio Cæsari* per libellum scriptam ad eum, Bibliothecis publicis ^{fuit} ~~posita~~, in manus nostras venit, quam antea nullo modo extrahere potuimus, quamvis omnia fecerimus, ut sciremus, quæ esset. Hanc postea nos scivimus, quæ, ut sanè, & libello ipse faretur, non à se inventa, sed usu exactiore comprobata, ad quæ vitia, & cum quibus, & quem ad modum data proficeret: antiquas ejus compositiones emendavit *Pacchius*; adeoque hæc mirificos effectus habet mirificâ temperaturâ composita; hinc Hiera *Pacchii* nostris hominibus inter alia nomina meritò appellatur. Habes itaque remedium à magno medico & bene instructo, *Cæsare* quidem dignum, etq; per testamentum legatum, usu & approbatione *Scribonii Largi* amplius nobilitatum, &, quod anxie quærivimus, ad sitim tollendam commendatum, idq; non simplicibus verbis & perfunctorie pro summa aliàs hominis modestia, sed ejus facultatem privatim ad hoc malum vehementer exaggerat.

Est stomachi vitium, inquit ille, quod cum siccitate & ardore ejus, & irrequeibili, ut ita dicam, & inextinguibili siti consistit; *ἄσυχον*, Græci vocant; *Marcellus* Ecceausin melius, sive ardorem, ut rectè observavit *Rhodius*, ab eo quod exiccat omnem stomachi humorem. Scimus quosdam *urnas aquæ* bibisse, neque ideo sitim aliquâ ex parte in præsentia compescuisse: ad hoc Antidoti Hieræ drachma vel ejus dimidium datum ex aquæ frigidæ cyathis duobus, ita prodest, ut faciliè abstinere ab aqua proximis diebus possunt: nec minùs Hydropicis prodest, quibus eadem ratione datur.

Illud verò, ut idem author perhibet, supra omnium opinionem est, quod ad stomachos evidentèr convenit, quum sit virosissimum medicamentum adversus *stomachum*, ne ad levia quidem, & simplicia medicamenta aptè *dispositum*, sed videlicet in ejusmodi rebus potentior usus ratione est: expertus enim unusquisque intelligit stomacho quoque hoc medicamentum eximè prodesse.

Remediat enim eos quibus frequenter inaccessit cibus, & eos qui assidue inflationibus urgentur, &c. Vide apud authorem. At hæc omnia quòd magnam partem ex antidotis constat.

En præclarum summæ antiquitatis monumentum, ad multos magnosq; hominum usus, & privatim ad Diabetem & Hydropa inventum!

Hujus autem Antidoti succedaneam malè quidem, mea sententia, supposuerunt inferioris seculi medici, *Archigenes* & *Ætius*, Theriacam *Andromachi*. Mithridatio quidem *Andromachus*, *Neronis* medicus, Squillam & Opium (quod obiter pono) infinita quantitate adjecit, qua in compositione ante omnino defuerunt, ut planè constat apud eundem Scribonium Largum ex Antidoto, *πλεῖα*, sive perfecta dicta, *Marciani* medici, & quæ *Augusto Casari* componi solebat.

At hæc *Andromachi* adjectiva medicamenta, utpote siccantia & vehementer diuretica Diabetæ minùs idonea esse videntur. Videant tamen nostri homines, quibus huic morbo medendo opportunum fuerit, si Diacodii paululum, ob mitem & temperatum effectum, aliquo modo cum utilitate exhiberi non posset.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

172

A

mi
te
Ju
rior
can
re
ce
ve
de
ille
ed
ce
ti
v
fr
ste

D E

HYDROPHOBIA,

Tertia Exercitatio Medicinalis.

AB inextinguibili autem siti, & bibendi assidua cupiditate, ad ipsius etiam aquæ, omnifq; adeo potionis timorem transire lubet: miserrimum genus morbi, inquit *C. Celsus*, in quo simul æger & siti & aquæ metu cruciatur. Græcis Hydrophobia audit; Latine, aquæ pavor.

Quemadmodum autem proximè superior morbus Diabetes, à morfu bestiolæ cujusdam venenatæ, ex serpentium genere, interdum nasci solet; ita hic, de quo tertio loco tractaturi sumus, Canis rabiosi venenato morfui primariò originem suam debet. Atque similiter quoque hic, atque ille, Dei Providentia, mortalibus raro accidit. Quod tamen vehementèr miror, cum nulla domus sine cane sit, ejusq; totiusq; familiæ non sine ratione præsidium vocetur; imò cum omnium gregum, bestiarumq; ruralium assiduus & fidelis custos sit. His adde, Canes venati ciplurium generum

generum apud nos infiniti sunt, & primarii viri eorum etiam greges nutriunt; imò mulieres, cuiusq; ferè fortis, solius voluptatis & animi causa, eos in sinibus suis gestare amant, & intra ipsos lectos admittere; adeo non satis est, eos esse domestica Animalia, nisi mensa & toro quoque accipiantur: item horum plurimos rabie perire, scilicet morbo Canibus, & id genus animalibus solis peculiari, teste *Galen.* Idcirco Providentiam divinam mag-nopere laudo, à morbo omnium longè sè-vissimo, humanum genus etiam invitum, tueri velle.

Non autem ignoro Hydrophobiam aliter, atque aliter in morborum classibus disponi. At tota illa contentio, an celebris tardisve passionibus annumeretur, pauci momenti est. Etenim cum rarò ante trigesimum quintum diem aquæ pavor à quo prima morbi cognitio est, incipiat; & quòd celerrimè deinceps hominem interficiat, acutus morbus dici potest. Veruntamen, quia post plurimum tempus morsu inflicti ægri morte afficiuntur, & quòd ab ipso ferè morfu diversimodè sese malè habeant, etiamsi morbi genus nondum percipitur, aut ne dum ille animadvertitur; ideo cum aliis antiquorum sectis (quales fuerunt Asclepiadis sectatores, auctore *C. Aureliano*)

Aureliano) hanc *tardam* passionem esse putare licet.

Ut autem hujus morbi descriptio perfectior sit, tam ipsius canis rabiosi, quàm hominis à morfu rabiosi conditiones exponendæ sunt.

Canis verò *insania* propriè *rabies* dicitur: huic tum ferè cauda demissa, oculi inflammati, lingua exerta, citra rationem currere, deinde rursus subito consistere. Siticulosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerumq; anhelant. Multi sunt & adeo deliri, ut ne familiarissimos cognoscunt, sed hos primùm attingunt. Segniùs ferè incedunt, & velut somnolentiores existunt; si verò etiam cucurrerint velociùs, subito currunt, at intempestiviùs & inordinatè. *Ruso* & *Posidonio* authoribus antiquis apud *Ætium*: non solum maximo æstu, sed etiam per maxima frigora canes in rabiem agi solent. Item potum & escam averfantur: largam spumantemq; pituitam naribus & ore projiciunt; torvè & solito tristiùs intuentur: in omnes passim sine latratu irruunt, æquè feras hominesq;: tam familiares, quàm ignotos mordent, nec protinùs infestum quidquam infligunt, nisi vulnus, dolorémque; exinde morbus ille contrahitur, qui *aqua metus* denominatur. Illudq; nosse convenit, pavorem aquæ non statò definitòq; tempore exoriri.

Quidam

Quidam post morsum celerius in passionem veniunt, quidam tardius: ideo etiam post annum, aut eo amplius afficiuntur; sed magis plures post quadraginta dies. *Cæl. Aurel.* Plurimum tamen ad quadragimum usque diem neglectis differri consuevit. Post semestre etiam nonnullos invadit. Quendam post annum aquam horuisse constat, quæ nobis visa & comperita fuere: narrant & post septennium aquæ metu fuisse tentatos.

Jumentorum Hydrophobia correptorum hæc ferè est conditio, *Vegetio* auctore.

Aliquando jumentum aquas timentis signa hæc sunt, venas omnes habebit extensas, sudabit, suffusus oculis tremorem frendorèmq; patietur; illidet se parietibus; ex qua passione converti consuevit in rabiem.

Homini autem evenit id malum cum distentione nervorum, totiusq; corporis rubore, præsertim faciei, cum sudore & languore quodam. Aliqui auræ splendorem fugiunt; alii sine ulla doloris intercapidine vexantur; sunt etiam qui canum more *latratus* edunt, & obviam factos, morfu adoriuntur, ac mordendo simili vitio labefactant.

Cæl. autem Aurelianus omnium Antiquorum diligentissimus fuit in colligendis nominibus & signis hujus morbi. Hydrophobiam,

phobiam, inquit ille, alii Phobodypson appellant, quòd cùm timore sitiatur aliquis; aliis *aquæfuga* audit: aliis *cynolysson*, veluti ex rabie canina morbum conceptum.

Antecedens certè causa passionis est canis rabidi morsus; at quidam in hanc passionem devenerunt solius aspirationis odore, ex rabido cane abducto: alii rabidi canis unguibus læsi: alii à catulo parvulo læsi Hydrophobici memorantur.

Sartrix quædam ex chlamyde scissa rabidis morsibus farcienda, futuris & filo linguam pro more sæpius admovendo.

Alia quoque animalia apud eundem *Cæl. Aurel.* numerantur simili rabie noxia, ut Lupi, Ursi, Leopardi, Equi, Asini, etiam Gallus Gallinaceus.

Imò apud illum possibile est sine manifesta causa hanc passionem corporibus innasce.

Hydrophobiam autem, secundum eundem *Cæl. Aurelianum* hæc ferè indicia circumscribunt: nempe, *præmonis* in illum, cùm jam prætangere cœperint. *Anxietas* quædam sine ulla ratione: Atque *iracundia*, & corporis difficultas: insolitus motus: *Somnus* etiam suspensus atque turbatus, vel vigilia: & simul cibi corruptio: stomachi gravedo: crurum atque brachiorum extensio, oscitatio jugis, & impigra levandi (an ad am-

ambulandum) voluntas: infueta etiam querela aëris, tanquam austrini, quamvis serena fuerit quies: item difficilis toleratio, atque tædium, & recusatio imbrum, *parva bibendi voluntas contra consuetudinem.*

Obtinente verò passione, appetentia bibendi atque timor primum ad ipsius aquæ visum, secundò etiam si ejus audierint sonitum vel nomen; dehinc timor fomentationis olei. Pulsus densus, parvus, inordinatus: quibusdam saltus stomachi, torpor atque stupor articulorum; subreptio atque extensio præcordiorum ad superiores partes, & officii ventris absentia. *Urina reddenda paulatim frequentatio, tremor atque conductio nervorum. Vox obtusa & velut latrabilis: corporis canina involutio, (sive decubitus caninus) spiratio difficilis: jactatio corporis omnis ad ingressum hominum, tanquam secum aquam afferentium: rubor vultus atque oculorum, & corporis tenuitas, attestante pallore cum sudore partium superiorum. Veretri frequens tensio cum seminis involuntario jactu: lingua prominens.*

In ultimo etiam singultus, & vomitus fellis, ac frequentius nigri: quibusdam etiam timor, manus oculis tenus admotæ vel circumtractæ.

Quidem

Quidem se agnoscere fatentur esse naturalem, vel consuetum aquæ liquorem, cum sibi monstratur; sed commoveri cum viderint.

Soranus ipse testatur se vidisse Hydrophobum sese hortantem, ut liquorem fumeret, nec tamen potuisse. Aiunt & militem quendam Hydrophobum, ut *Artorius* memorat, sibi indignatum, quod in bello nulla timuerit vice, sed nunc, aquam cum vidisset, quæ esse consuetudinis jucundæ solet, metu inenarrabili terreretur.

Eudemus, *Themisonis* sectator, memorat fuisse Hydrophobum medicum, qui cum prænosceret periculum, suppliciter ingredientes exoraret, & cum lachrymarum fluore guttis destillantibus tangeretur, exiliens vestem consciderit.

Soranus memorat se infantem Hydrophobum vidisse, Ubra matris expavescentem.

Atque hæc ex *Cælio Aureliano*, veterum medicorum nulli secundo, exscripta habui.

Unum autem morbi sævissimi prognosticon restat; nempe ex iis qui hoc vitium senserint, *neminem* servatum esse: nisi forsitan ex Historia unum aut alterum evasisse audimus, teste *Dioscoride*; & idem alibi; Hoc vitio tentatus nemo servari potest. Huic etiam prognostico consentiunt ferè omnes

omnes Antiqui Scriptores. Aquæ metu oppressis in angusto spes est : sic *C. Celsus*. Quum liquorem timent, & latratus edunt, spasmôq; vexantur, horum nemo ita correptus, quantum ego scio, inquit *Scribonius Largus*, expeditus est : ad idem redit sententia *Galen*i ; hoc autem morbo omnium pessimo correpti aquam timent ; ac propter multam ariditatem, humidi desiderio tenentur, cæterum à potu abstinent, *quia mente alienati*, id quod auxiliari potest, non considerant. Proinde fit, ut aquam fugientes inarescunt, & convelluntur ob febrem, quâ intus uruntur, miserrimôq; tandem mortis genere intereunt. Aquæ, id est, cujuslibet liquoris timor, ubi accedit, summo cruciatu ad mortem eos compellit : hæc etiam prodidit *Scribonius Largus*.

Ipsò autem morbo hætenus descripto, proximum est, ut aliquot Ægrotos, pro more nostro, exhibeamus ; nempè ad majorem morbi elucidationem. At rarissimi hi sunt : imò in tota Historia medica, quantum legi, tam antiqua, quam moderna, vix unum aut alterum ægrum *ex integro narratum* invenire licet ; quòd fortè ab istiusmodi ægrotis etiam medici abhorre consueverunt ; cum saliva non ipsius canis tantum, sed & hominis rabio-
fi inficere potis est : neque enim infectio-
nem

nem aliquibus affidentibus, maxime si vitiosi corporis habitus sint, mediante spiritu communi, communicari posse, non multum dubitare videtur *Dioscorides*.

ÆGROTUS I.

Jacobus Corton, juvenis procerus, atque admodum robustus: à Cane quodam rabioso dextra manu leviter morsus est; vulnusculum per se sanatum est; imò res ipsa & sibi & ejus uxori omnino oblita est; mihi tamen respondit (cùm Hydrophobia correptus est, & ea à me causa assignata est, cur aquam jam bibere non potuit) se uxori dixisse, illud sibi valde mirum visum fuit, quòd canis, antea sibi tam familiaris, ipsum tunc morderet: at è memoria id totum sibi excidit. Post quadraginta verò plus minus dies de dolore quodam totum quidem corpus, maximèq; dorsum & tota circumcirca præcordia, vehementer afficiente queritur; pallefcit, huic cavo cùli, &c. Die autem tertio à primo insultu ad vesperum, circiter medium Martium, Anno 1682. Spiritum Vini dictum meracum, & calefactum, petiit, potavit, lecto decubuit, vomuit, noctem inquietam

I

egit;

egit, & postridie manè valdè ægrotavit cum stomachi vehementi insultu; & quamvis *minimè sitiebat*, tamen omninò bibere non potuit; imò jam propriam salivam ægrè quidem deglutiebat, quod ipsi; ut nobis seridò multoties asseveravit, vel morte pejus erat: ejusdem autem diei manè, & Diascordii tantillum, & aquam Theriacalem ei obtulit quidam Pharmacopola. Diascordium quidem sumpsit, at aquam gustare non potuit. Atque hæc manè: Prima autem ejusdem diei pomeridiana hominem primùm vidi, lecto decumbentem; pulsus protinùs exploravi admodum tardum, & interdum inæqualem; at neque id, nisi ab aliquo stomachi gravi insultu; habitus corporis frigidus, lingua non sicca, sed flexilis & humida, subalbida. Hominem surgere jussi, & ante claram lucem eum posui; & quòd de nescio qua gravi ægritudine circa stomachum multum querebatur, aquam Theriacalem, quæ ad manus erat, propinavi: at cum ori ejus poculum appropinquarem, inhorruit quidem tremuitque: illud equidem infinita admiratione spectabam; adeòq; vinum aquamve petii; & aquam mihi ejus necessarii attulerunt, quam ei statim potandam dedi; sed vehementer ad eam resiliit, & ejus stomachus modo quodam insolito valdè intumuit, & tunc pulsus ei multum

multum tremulus & commotus est: amplius autem eum ad bibendum provocavi; sed ut ad ejus os aquam propius moverem, magis magisque; attonitus, caput retrò avertēbat, singultiens, & eam torvis oculis intuens, non sine dentium stridore tandem & vociferatione. Illud vehementer miratus sum, nec ejus symptomatis rationem ullo modo reddere potui; diu verò cogitabundus, feliciter mihi in mentem venit, hunc *Aqua metum* esse, mihi tantum ad hoc tempus ex libris cognitum, nondum tamen visum. Quo animadverso, iterum atque iterum hominem ad bibendum provocavi; & toties illum valde perturbatum expertus sum, maximè ad aquæ ap-
 pulsum: Tandem uxoris matrem & ancillam adstantes interrogavi, quâ corporis parte nuper vulneratus est; quâ quidem quæstione confusæ, responderunt, Quare id quærebam se velle scire: Illum à quodam cane morsum esse dixi. Id verum est, ipse ægrotus territus subito mihi respondit, à cane cujusdam *Sutton*, vicini mei, morsus sum; sed vulnus jamdiu sanatum est. Posthæc hominem rursus decumbere jussi, illumque reliqui. Uxorem autem & necessarios alibi domi conveni, & ejus mortem, ut rem certissimam prædixi; siquidem tardius esset, quàm ut opem aliquam ferre potuerim; item ne-

minem præter custodes, strenuos aliquot viros, illi adesse permittere volui.

Venam autem in brachio demorsæ manûs statim secandam curavi; vulnus scarificatione profundiore aperui & vesicatoria superinjeci, eadem regioni interscapulari, tibiis & brachiis ex internâ parte admovi; item Antidotos famosas & usitatas, ut Theriacam *Andromachi*, cinerem Cancrorum fluviatilium, Rutam, *Agaricum*, &c. formâ boli propinavi. Illud autem notandum est, *solida* quæq; cochleari assumere potuit, (quod ut jam video *C. Celsum* non latuit) sed id non sine multo tremore & metu; obnixè supplicans, ut cautè id fiat, neque aliquis ea subitò & improvisò afferret, & ut in ejus manus lenitèr deponerentur; quibus acceptis, manum suam suspensam paulatim versus os dirigens, subitò cochleare intra id, velut ejaculando, conjicere voluit, & dicto citius, velut *canis ad offam*, quicquid in cochleare contentum est, deglutire, idq; multo expeditius, voraciùsq; quàm est hominum aut consuetudo aut natura. Ex variis autem Antidotis aliquid singulis horis ad multam noctem sumpsit, & semper ad modum jam descriptum: item Portionem plurium generum subinde obtulerunt die noctèque, quam tamen nunquam sine horrore vidit, *gravi stomachi motu superveniente.*

veniente. At Salivam diglutire ei horrendum fuit ; perinde, acsi mortem ipso momento inferret. Nox illa ex toto in somnis fuit.

Postridiè verò ejus sanguinem, è venis missum, diligentèr inspexi ; optimè quidem se habentem, & colore, & consistentia, & proportionè utriusq; partis feri ac crassamenti rubri, & sanorum sanè quàm simillimum.

Febricitavit jam primum, & pulsus jam celerrimus, fortasse magis à calidis Antidotis, multotiès exhibitis, & vigiliâ perpetuâ & animi anxietate, quàm à morbo. Aqua denuò oblata est, sed frustra ; imò me magnopere rogavit, ut non amplius ei molestus esse velim, ut saltem quietè mori sinerem, adeo aqua ei terribilis, ut nihil suprà ; sed & omnia alia quæcunque illi jam terrorem incutere dixit ; ejus mortem jamjam instare sentit, quòd animo, inquit, penè defecturus sum ; & admodum quidem pallidus, & cavo & tenui vultu erat.

Multâ autem difficultate hominem vestitum persuasi, ut se in faciem inclinaret, lectoq; incumbentem, sese super ventrem prosterneret ; pectore tamen & vultu in terram ultra lectum liberè deorsum prospiciente : nam mihi verissimile esse videbatur, ut hoc corporis positu (scilicet *canino*, aut quadrupedum more, quàm erectiore,

humanóq;) faciliùs biberet. Itaque cerevisiæ tenuioris Urnam capacem ipsius ori placidè subjeci curavi; quam, protinùs ut aspiceret, infinito gaudio amplexus est; & ejus odore se admodum refici dixit; portionemq; jam cum insigni voluptate vidit; seque minime dubitare, quin totam Urnam siccare posset affirmavit; & qui jam tantum non moribundus videbatur, jocosè loquutus est, & cum uxore & necessariis ejus multa lepidè & jucundè confabulatus est; inventionem meam mirificè laudat, mihiq; gratias quàm maximas ex animo dedit, &c. Caput autem versus cerevisiam maximâ festinatione impetùq; movebat, sed frustra, nam, quoties labia aperuit, stomachus vehementè offensus est; linguam jam exeruit, ac si lamberet; sed cum vel summo ejus apice cerevisiam tangere contigit, territus resiliuit; bibendi tamen vana imagine usque delectatus est; amphoramque è conspectu ejus subducere ancillam sinere noluit, & quoties eam parùm & lenitè subtrahere conata est, odorem sequutus est naribus, canum more, follicans. Diu & multum sic frustrà fatigatus, se jam plurimum offendi dixit odore cerevisiæ tenuioris, scilicet nimium vapido & languido; idque sibi ne biberet impedimento esse; itaque *alam* (fortiorem cerevisiam

revisiā nostratibus dictam) petiit. Atq; illa ex voto dicto citius oblata est; sed post infinitos conatus, & linguam milliēs, canino more, exertam, neque ex ea vel primis labiis gustare potuit. Atque hāc positione modo ventri incumbens, modò manibus & genubus innixus, integrā minimum horā persistebat (*Tantalum agens*) at omnino citra potionem. Deinceps, tenuis fistulæ, è pennis coagmentatis confectæ, alterum caput ejus ori, atque alterum cerevisiæ, immittimus; sed illo Syphone uti non potuit; atque idem esse videbatur, ac si quis illum Canis ori intrusisset. Ita vexatus, me persuadente, tandem decubuit, & non multò post exitum meum nervorum contractione correptus est, ore spumavit, *latravit*, adstantes dentibus petiit.

Hoc autem paroxysmo finito *Elleborismum* in bolo propinavi, quod libenter avidèque, perinde ut cætera, sumpsit, ab eo ter quaterve copiosè vomuit, eòq; se multum levare dixit; tamen subinde convellebatur, & in accessionibus semper desipiebat. Post quatuor autem horas hominem rursus visitavi, & jam Sacerdos etiam accersitus est, quocum multa loquutus est sobriè & piè, præcèsq; publicas ab eo repetens, & sacramentum mensæ Dominicæ vehementer petiit; quod tamen

propter morbum dare non licuit ; Testamentum scribi iussit & rationum libros inspexit. Post hæc rursus hominem ad bibendum sollicitavi, & jam promptè seipsum in ventrem sua sponte vertebat, omnique artificio & ingenio usus est, ut de cerevisiâ capiti subjectâ biberet ; sed nunc ut olim frustra. Insuper poculum exiguum argenteum, Portionis plenum, in ejus manum tradidi ; quòd, cum propè os leniter & suspensâ admodum manu admovisset, subitò intra proprias fauces illud ejaculari voluit, ut de bolis facere consuevit, sed dentibus allisum, in amphoram subjectam cecidit.

Illum autem, cum non meminissem, toto decubitus tempore vel minxisse vel semel dejecisse ; idèò enema dari curavi, quod protinus rejecit & convulsus occubuit. At eum non minxisse, & satyriasi molestissima correptum fuisse, (de quâ plurimum questus est, maximè cum in genibus & manibus incumbibat lecto) à vesicatoriis potius, quàm à morbo oriri, verisimilius mihi esse videbatur ; at lecto postea *Calio Aureliano*, Antiquorum diligentissimo (si quis alius) scriptore, ipsius morbi unum *è propriis signis* esse cognovi.

Ne quid autem omitterem de iis, quæ aliquo modo ad morbi intelligentiam facere possint, insuper dicam, me quandam mulierem

mulierem è propinquis ejus fortè convenisse, cujus filia, ut mihi retulit, valde anxiosa erat, ne illa quoque periclitaretur, quòd hic vir à suâ domo redeuntem puellam nocte conducere ad aedes maternas voluit; seq; benè meminisse ejus manum, qua illum tenebat, totùmq; corpus tremuisse, & frigido sudore maduisse, multùmq; secum murmurâsse; ut illum rogaret, quomodo se haberet; respondit, post operam quotidianam, (nam supellecticarius erat) ita se malè habere nuper consuevit.

Neque illud silentio prætereundum est, ipsum canem, à quo morsus est, hominem ea nocte sequutum esse: imò ipse canis vivus & sanus esse videbatur, quo tempore homo mortuus est.

ÆGROTUS II.

AD hæc: D. *Widdow*, ipso authore, mihi hæc narravit; nempè ad illud tempus, quo *Corton* morsus est, ab eodem ipso cane nigro ejusdem *Sutton*, Catulus in ejus officina morsus est. Postridiè autem à morsu idem Catulus & Dominum & ancillam, illum in manu, hanc in tibia, & eo ipso die moriebatur. Post mensem verò malè

malè se habuit, & cordis dolore vexatus est, non sine aliquo tremore & metu, per triduum vix dormivit, sanguinem mitti curavit, & melius se habuit. Ancilla autem de nulla noxa adhuc querebatur.

ÆGROTUS III.

PUella quædam, duodecim annos nata, à cane rabioso morsa est ad Talum: cutis autem ejus non lacerata est aliquo vulnere; at penitus impressi sunt canis dentes, eorúmque vestigia ad aliquot dies manebant: huic autem in ea parte nescio quis *dolor Urens*, per intervalla accedens: à sexto verò, ut memini, die à morsu adeo intolerabilis fuit, ut præ dolore vehementer vociferavit; pungente, atque urente dolore, ac si carbone aliquo vivo afficeretur; is verò dolor usque ad genu ascendebat; imò eo tempore planè aliena loquuta est.

ÆGRO-

ÆGROTUS IV.

QUædam mulier, 6c annos nata, ex matre vehementer phrenetica; ab ipsis cunabulis (ut mihi à fide dignis relatum est) hujus mali materni quædam signa habuit: ex. gr. nunquam in vita nisi pitissando, & cum nescio quâ difficultate, bibere potuit; contra, cibum & multum & avidè sumebat: aquam semper vehementer inhorruit, ut naviculæ in flumine se nunquam committere persuaderi potuit; imò iter factura vehiculo, aquæ metu supra modum affecta est; item repentinos pavores sine causâ vehementer passa est: subitò & supra humanitatem, præterq; omnem rationem (aliàs mitissima Fœmina) irasci solebat.

ÆGRO-

ÆGROTUS V.

Quidam quinquagenarius, Mercatoribus notissimus institor, habitans in *Pyre-alley*, ad vicum vulgò dictum *Fenchurch-street*: morbo quodam valdè inusitato ex 25 annis graviter affectus est: me verbò per Pharmacopolam vicinum accersivit ejus uxor, ut de re, per neminem adhuc vel infinitis remediis levatâ, saltem judicium meum ferre velim: hominem vidi athleticum quidem & alias sanum, & dum ei adstabam, bis aut ter convulsus est ad hunc semper modum; nimirum, caput ejus *de humero ad humerum* admodum veloci vibratione concussus est, non sine dentium stridore; idq; si nocte in lecto contingat, quod tamen sapissimè fit, cum quodam horrendo murmure perpetrari solet; ut ejus uxor nobis author fuit: hæ autem *vibrationes* tanta pernecitate transactæ non diu durant; tamen cum frequentes sunt, hominem supra fidem fatigant; ad plures verbò menses in anno nihil istiusmodi mali patitur, sed integer est. Ego autem, cum is *caninus concussus* planè mihi visus fuit, hominem protinus interrogavi quoties (Pharmacopolâ præsentè) & quibus corporis membris

membris Cane morsus est? At mihi non sine gravi iracundia respondit, bis: sed utrumq; in tibia, & sibi vel puero vel adolescentulo contigisse. Cùm hæc mea interrogatio hominem valdè morosum reddiderat, parùm aut nihil amplius loquutus, ei valedixi.

Elapso autem anno, rursus, suâ jam sponte, eodem Pharmacopolâ nuncio, me rogavit ut ad se venirem; excusatione autem ab ipso præfatâ. Ejus malum à Canum morsibus, tibix olim inflictis, quorum cicatrices, nudatâ tibiâ, mihi libenter ostendit, posse oriri, verisimile est; maxime quod ejus Uxor, sæpius observaverit istum stridorem, & dentium concussionem & murmurem in nocturnis Paroxysmis usitatum, canem quendam latrantem valdè propè imitari; aliâq; non dicenda mihi narravit, quæ nobis fidem utiq; faciebant, me de morbi natura rectè conjecturam fecisse; opemq; meam supplexiter rogârunt, quòd quò vir senescat, eò etiam malum gravius inveterascere & multò pejus fieri. Pulverem autem *Antilyssum* diu sumendum præscripsi, &, ut memini, aliquoties in mense *Helleborismum*; de effectû autem medicamentorum, & an illa sumpserit, nunquam audiui; & istiusmodi homines citò remediis satiari credibile est: & si boni alicujus eventus fuerint,

fuerint, sanè præter expectationem meam id esse, propter diuturnum vehementis morbi malum habitum. At Ægrotus jam vivit, & mihi nuperrimè narravit ipse Pharmacopola, *vicinus ejus*.

✂ Ægroti quidam (*manuscripti ex minio*) ad marginem cujusdam libri *San. Ardoin de venenis*; ad medicum quendam eximium, *Herenhook*, olim pertinentis: hos autem mecum communicavit pro candore suo notissimo, Doctissimus vir D. D. *Franciscus Barnard*, illòsq; sanè publicà luce dignos existimavi.

VI.

NOtanda Historia cujusdam, qui tertio demum anno post morsum interiit: *Septimo* autem quoque die, eadem hora, qua demorsus fuerat, toto triennio in rabiem agebatur: an rabiei supervenit *septimana* febris?

VII.

VII.

Vidi in sene Septuagenario, qui post XL. dies Hydrophobia correptus, quinto ab ejus insultu die, me mordere appetens, & salivam plurimam ex ore profundens, interiit: demorsus autem fuerat ad auris pinnam.

VIII.

Memento Institoris *Parisiensis*, quem vidi: is à cane *non rabido* demorsus circa malleolum, sine vulnere, per septem annos integros, me spectatore, & si adhuc vivit, per decem, quotidie milliès in quacunque corporis parte, sævissimos percipiebat cruciatus, præsertim in *Pene*, quasi ab adactis vitri fragmentis: carnosus aliàs & boni habitus: nullum ipsi levamen nisi in *vino* generoso, & laudano, quo per plures menses sæpiùs in die usus est.

Atque hæc hæctenus de *Ægrotis*: deinceps verò hujus mali rationem explicare aggrediar.

At

At breviter videamus, quæ Antiquorum de hac re notitia fuit.

Igitur alii, referente *Cæl. Aurelianus*. Hydrophobicam passionem melancholiam esse voluerunt.

Ab *Hypocrate* verò *Βεραχινία*, i. e. parvi bibuli, appellantur Hydrophobi, quos brachypotos vocant, hoc est, quod modicum biberent, ob timorem liquoris.

Corporis passionem esse, i. e. omne corpus pati: plus tamen stomachus patitur, atque venter; siquidem in ipsis signa plura & manifestiora; ut *singultus*, egerendorum retentio.

At ex nostra observatione ipsam *Salivam* præcipue vitari; atque in ea unicum esse virus, experimentis credo. Etenim hæc ferè vulnera inficere solet: at sine vulnere, etiam vel ab ipsis labiis aut linguae ope communicata idem aliquando malum attulisse, ut ex sartrice *C. Aureliani* constat, idemq; attestante hujus seculi fide dignissimo *Fab. Hildano*.

Obs. 86.
cap. 1.

Huic accedit illud, nempe aliorum morsuum venenatorum non aliam causam esse; Viperæ puta, aut Dipsadis, &c. siquidem ab his Animalibus una evidens saliva vulnere infunditur; quam salivam per se quoque venenatam esse extra dubium ponitur, infinitis experimentis à *F. Redi* excogitatis.

Porro,

Porro, canem ore tenus plus imitantur hi ægroti, quàm ullis aliis corporis membris; ubi scilicèt Salivæ propria excretoria vasa sunt.

Postremò *hominis* & aliorum omnium quadrupedum rabiosorum, videlicèt ex canina rabie affectorum, *morsum* identidem *virosum* esse, aliàs innoxium; licèt id sæpius fiat ab ægrotis ex febribus putridis, aut aliàs vehementer insanientibus, notissimum est. Atque aded ipsa eorum saliva, æquè ac canum, contagiosa est.

Ad ejus verò rei explicationem hæc imprimis faciunt: nimirum à morsu canis rabiosi novam naturam caninam aliquatenus homini superinduei. Id quod liquiddò constat, ex ejus latratu verè canino; ex linguæ exertione, rapidòq; deglutiendi modo: ex potionis horrore in erectiore hominis positione; contrà, procumbenti, quadrupedum more, ejus delectabilis prospectus, spontanea & vehemens appetitio.

At bibere tamen non possunt, alterutro demùm modo iis offeratur aqua: adeòq; aliquid intus impeditenti; verbi causà, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod aliquibus, ut video, modernis placuit; vel quodd eadem contractæ & aridæ sint. At omninò nullum horum est: siquidem bolos dictos optimè & facillimè,

imò avidè, canum more, appetunt devorantque, cum ne linguæ quidem apice portionem ullius generis tetigisse valeant. Quid ergo est? planè *ipsa saliva* in causâ est: nam quotiès illam deglutire contingit, ut ex nostro primo ægroto centiès dictum audiui, stomachus tanquam contra rem maximè odiosam insurgere solet: nec aliud molestius, aut gravius symptoma, quàm quod ex mœta saliva oritur. Quæ itaque humida sunt, cum ex similitudine naturæ communis crassis & solidis cibis promptius salivam movere soleant, ideo multò magis abhorrerì credibile est. Portionem itaque hi miseri per se non recusant, sed quòd propriam salivam venenatam, à potulentis vehementius motam, amplius deglutire in stomachum non sustineant. *Galenum* itaque multùm errâsse à vero constat, dicentem hoc morbo malè affectos à potu abstinere, quia à mente alienati sunt: ut id, quod iis auxiliari potest, non considerent.

At noster Ægrotus, ut potionem primis paroxysmi diebus non magnoperè desiderabat; ita à calidis medicamentis cum sitis ei infinita excitata sit; tamen & potionum genera optimè cognovit, earumque usum, & necessitatem; at citra potentiam bibendi.

Alia

Alia autem dubia restant satisfacienda. *Primum*, cur sola saliva inficiatur, & non alii humores & ipse sanguis? Respondeo, ita quidem aliquatenus esse; quod liquet ex ægrotorum habitu, & conditione corporis ante paroxysmi adventum; siquidem tremunt frigentque; at ipse impetus morbosus in salivam maxime erumpit, utpotè *congenerem* humorem. Sanguinis autem massam esse duos distinctos humores alibi ostendi; aliúmque adeo posse infici, alio integro, credibile est. Cúmque è fero saliva proximè conficiatur, qui in sanguine caninæ salivæ magis affinis est, ex communi natura potius affici, verisimile est.

*Alter*a quæstio est, Cur canini generis saliva sola rabie afficiat, & non aliorum quorumvis quadrupedum insanientium? *Galeno* authore, (de locis affectis, *lib. 11. cap. 5.* item 6. de interioribus, *cap. 4.*) reliquorum animalium *nullum* rabie arripitur; solus canis eo affectu corripitur, tantâque sit in ipso humoris corruptio, ut vel solum ejus sputum, si humanum corpus contigerit, rabiem excitare sit potens. Proculdubio hoc exhibuit *Galenus* ex veterum naturalistarum fide & autoritate.

Non autem ignoro alios ex antiquis aliter sensitse: nam *C. Aurelianus* inter caninum genus, ut Vulpem, Lúpumque,

etiam Ursum, Leopardum, Equum, Asinum; imò ipsum Gallum Gallinaceum, numerat.

Hæc omnia & alia plurima animalium genera ex febribus, & ob alias causas, insanire non dubitandum; imò & *rabie* interdum affici, aliâq; quæ momorderint, in rabiem similiter adigere solere. At ex *rabie* caninâ hæc effecta esse, non ex seipsis illæsis, credibile est.

Morsus humanus, (etiam phrenitici aut aliter insanientis) nisi ex aliquo canino prævio infectus, nocivus non est. Si quidem nusquam, quòd scio, proditum est maniacum, mania aliquem ex vulnere aut morfu affecisse. Ità de aliorum animalium *furore naturali* cogitandum est. Soli itaque canes *rabie infectoria* noxii sunt, & qui ab iis rabiosis morfi insaniunt: quæ *Galeni* sententia fuit.

Et si contingat, inquit *S. Ardoynus*, aliud aliud animal rabiosum effici, illud accidit, quia à rabido cane, aut à *morso* ab ipso, *morsum* fuerit: & si absque hoc aliquod aliud animal videatur rabidum effici, erit *rabidum non vera rabie*, juxta *Galeni* mentem, sed dispositione quadam simili rabiei caninæ: vera itaque & propria rabies aliis animalibus non accidit: *cani* soli & id genus animalibus proprietas est, quatenus ita mirabilia & sæva symptomata communicari possunt.

Apud

Apud veteres tamen quosdam alia invaluit opinio; nempe esse possibile sine manifestâ causâ hanc passionem corporibus aliquando innasce. At hæc mera eorum conjectura est, & ob ignorantiam facti prodita.

Quid autem sit peculiare in genere canino, quod hanc infectoriam rabiem efficiat, difficile est dicere.

Illud interim notare lubet: Canes ferè omnium quadrupedum minimè sudare, etiam æstuantibus & ex vehementi & diuturno cursu fatigatos; sed linguis valdè exsternis, salivam magno & continuo anhelitu effundunt; quam ob rem eorum salivam magis salsam acremque esse verisimile est; maximèque si quando, more aliorum animalium, ægrotantes insaniant. Imò propter eandem fortassè rationem omnium *Serpentum*, id est, frigidorum, & non sudantium animalium, etiam omni tempore & sanitate integra, *saliva* virosa est, & in plerisque supra fidem *septica*; quod nempe nullibi corporis nisi in ore ventiletur, & ab acredine sua purgetur. De salivæ autem naturâ falsa & exedente alibi multa à me dicta sunt, scilicet in *Tractatu de Humoribus*, ubi de Concoctione agimus.

Amplius quæri potest, cur aliqui ex morfu canis rabiosi non Hydrophobici sunt! atque adeo de vita non multum

periclitantur; sed mitioribus quibusdam symptomatibus & citra aquæ pavorem certis anni temporibus, & certis hominum ætatibus ægrotant.

De hac autem quæstione veterum nonnulli cum nostris observationibus non conveniunt. *Democrito* (*Hippocrati* coætaneo, & naturæ rerum omnium longè sagacissimo) non danda fides est, inquit *Cæsar. Aurelianus*, dicenti, *Hydrophobas* quosdam *levi* (aquæ) timore affectos, *biennium* transegisse. At ipse *Hippocrates* idem cum *Democrito* videtur exhibuisse, cum *parvibibulos* *Hydrophobas* appellât, & *brachypotas*, ut suprà dictum est.

At ex nostris ægrotis, id esse verum abundè constat.

Quæstioni itaque benè fundatæ respondeo: *Canis* alicujus saliva possit interdum graviter esse virofa, & *Hydrophobiam* inducere interdum ex alio aliquo morbo, quo canis laborare possit, multò mitius inficere. *Rursus*, incipiente, aut declinante canis alicujus rabie, quos tunc is mordere contigerit, eos lenius infici, quàm alios in vigore accessionis morsos, verisimile est. *Deinde*, quodd aliquod extremum membrum, pes puta, morsum sit; cum labium aut manus istiusmodi infectioni opportunior esse videtur. *His adde*, remedia etiam prophylactica, vel minore

nore modo, quàm par erat, aut gravissimum malum futurum exigebat, data fuisset; adeoque hominibus morsis tantum ex morbi maligna certè parte, & non ex toto occursum est. *Postremò*, cum canibus hæc lues propria & peculiaris sit, iis tamen omnibus & singulis non tam funesta est; sed sæpè per se sanantur, ut qui venaticos canes nutriunt, benè nôrunt: imò & homines similiter, etiamsi à cane rabioso morfi sint; non semper tamen Hydrophobici moriuntur; sed à morbo tuti esse videntur; cum tamen vel iidem ipsi, vel eorum nati *insania peculiari & infectoriâ* vitientur in plures usque generationes.

Ex hac itaque & superiore Quæstione *triste corollarium* deducere licet: nimirum hinc familiarum plurimarum insignem calamitatem oriri posse verisimillimum est. Etenim si sola canina rabies ex omnibus animalibus communicari potest, scilicet de cane in hominem transferri, deq; homine similiter in hominem, & sic in infinitum; idq; à solo contactu salivæ absq; vulnere; quidni per semen genitale? Et si illa lues ad Hydrophobiam non semper attingat; sed, salvâ hominum vitâ, non dicendis symptomatibus, quòd adhuc plerisque nostris hominibus non animadversa fuerint, propagari possit; tot & tantarum

tarum maximè illustrium familiarum (quibus canes præ pauperibus in deliciis sunt) ubiq; terrarum melancholiam nescio quam & insaniam hæreditariam ex his ferè causis nasci non sine ratione vehementèr suspicari fas est.

Hæc autem non protuli insolentiæ aut animi causa; sed veras causas tanti mali indagando, quò nostri homines melius & majori cum effectu curas intendant: cum alia profectò sit vulgaris phrenitis mania-ve, atque alia rabies, & ab ea orta melancholia hæreditaria mille larvis simulata.

Reliquum est, ut rationes curativas & remedia huic morbo præcipuè accommodata expediam. Hæc autem ad duas præcipuè intentiones dirigi solent; nempe vel non permittunt homines morfos in aquæ timorem incidere; vel Hydrophobicos, quos ipse morbus aquæ timore occupavit, curant: at utriusq; intentionis plerq; remedia communia sunt.

At cum saliva venenata præcipuè noxia sit, illa imprimis evacuanda, temperandaque, ne stomachum amplius offendant.

In primo autem censu sunt chirurgica; ut cucurbitula, ignis, medicamenta exedentia vulneri admota, balneum, & vehementes sudationes, fricationes ex oleo, multum & meracum vinum, lac, pinguis juscula,

juscula, &c. At hæc omnibus venenis communia remedia sunt.

Item, Antidota: quorum præcipua Theriaca Mithridatica, secundum *Andromachum*, aut ipsum *Mithridatium*: hæc autem ideo benè faciunt quòd ex aromatis conficiantur, quæ medicamenta viribus & substantiis ægrè permutantur à stomacho visceribusve; cum itaque intra corporis habitum parùm mutata & tantum non integra admissa fuerint, qualitates alienas, si quæ occurrant, & naturæ inimicas, facilè vinct. Etenim quæ difficulter concoquantur, vix alibi corporis aboleri possint; itaque venenis rectè obijciuntur ad ejus acrimoniam obtundendam, *Dioscoride* aliisque veteribus authoribus: imò propter hanc rationem intinctibus & condimentis miscentur aromata, ut acida & salsa temperentur; sic vinum, ex. gr. ingratum, acidumque, absinthii tantillo fit jucundum & potabile: adeoque ad virosam Salivam corrigendam, ne stomachum nimium lædat, benè facere existimanda sunt. Atque hæc Antidotorum communis ratio est; ut quæ illis facultates naturæ, id est, communibus sensibus amicæ & gratissimæ insint, illas & ipso stomacho corporisque habitu, ad ipsa usque excretoria vasa fartas tectas conferrent.

In

In eodem autem censu Antidotorum à veteribus numerantur etiam simplicia quæque medicamenta : imò & interdum medicamenta *proprie & per se purgantia*, si *minori modo* dentur, quàm ut alvum movere possint ; ut *Hiera* in hoc morbo quotidie exhibita citra purgationem : & tunc *auxiliare* medicamentum, id est, Antidotum, apud eosdem audit.

Flin.

Pergo ad alia Antidota : illud autem è *nucibus juglandibus* per se quoque alvum, at leniter, movet ; sed ad venena mirifice apud antiquos * commendatur : siquidem in his nucibus insunt qualitates maximè desideratæ : earum oleum verè anodynum est, & privatim adhiberi solet ad inflammationes : idem de istiusmodi nucibus testatur *Ætius* supra hoc, quod affectioni rabiosæ resistit ; Somnum, inquit, conciliat, & febricitantibus convenit. At alia peculiaris qualitas his nucibus donatur, (quæ ei cum oleo ex semine lini & papaveris communis est) nimirum per se ficcari, pictoribus hodiernis notissima. Atque adeo hæ nuces propter hanc præcipuè rationem aptæ natæ sunt salivam acrem & venenosam obtundere. Etenim cum corporis humani omnia salia ferè urinosa sint, id est glabra & pingua, quòd digitorum attritione planè constat, huiusmodi olea ex similitudine & natura quadam communi propius affo-

affociari, & cum levi corporis calore quæ earum proprietas est, strictius uniri posse credibile est. Quemadmodum in saponis confectione, calcis vim *septicam* & salis lixivii pinguem acrimoniam, ob facilem coalitionem cum oleo olivarum pisciumve (etiamsi illa præ nostris oleis jam dictis minimè apta sint per se ficcari, qui ad strictiorem inter se unionem aliquis tamen defectus est) admodum retundi, & mitissimum medicamentum reddi videmus.

Procedo ad alia Antidota prophylactica, inter quæ numerantur *Cinis cancerorum fluviatilium*: *Hippocampus marinus*: item *Silvestris rosæ Tuberculum* ex *Plinio*. Hæc autem omnia quandam inter se affinitatem habent: nam & cancri, & animalcula rosæ silvestris exanguia sunt; *Hippocampus* verò marinus, etiamsi è piscium pinnatorum genere sit, cum tamen valdè osseus est, ideòq; & propter parvitatem suam veteribus exanguis quoque visus est: imò verò piscium ossa, crustæ testæq; exanguium eandem ferè naturam qualitátésq; analogas habent.

At cineres cancri usti in præcipuis medicaminibus sunt: ad magnum modum (ad 3j. puta minimùm, aut 3ij. si tardè dentur à morfu) & per se à veteribus multâ fiduciâ † ad hoc malum præcavendum

† *Cancris ustis nemo usus est, & mortuus est.*
Galen.

dum iidem dabantur : de pulverum verò testaceorum facultatibus, tam crudorum, quam ustorum, in Tractatu *de humoribus* fusiùs egimus. Interim illud scire licet, illos esse è mitissimis colliquantibus medicamentis, adeòq; apprimè utiles ad imbecillum stomachum salivâ venenosâ perperam offensum, ejusq; acrimoniam optimè iis temperari posse verisimile est ; multòq; magis, quòd is pulvis è cancris fluviatilibus confici debet ; utpotè marinis, quibus falsedo major, lenioribus ; item ob similem rationem ad serpentum morsus & ad tabem benè faciunt, authore *Dioscoride*.

Porro *Helleborus albus* apud antiquos laudatur, & sternutamentis, & clysteribus aut balanis podici supponendis inditus. De infinita autem efficacia hujus medicamenti ad insaniam curandam alibi erit disputandi locus, sed an ad Hydrophobiam privatim benè faciat, hæreo. Illud quidem verum est, hoc medicamentum pituitam vehementè movere, evacuarèque ; quæ cum salivæ venenatæ proxima materia sit, sic fortè adjuvare possit. At metuo ne nervorum contractiones acceleret. Idem de Diagridio & Elaterio dandò sentit *C. Aurelianus* ; nempe incongruè agitant atque gravant ægros, & non eo tempore, quo permitti potuit usus suprâ dictorum, præcautionis causa ac effu-

effugiendæ passionis. Hæc itaque & similia ante accessionem Hydrophobiæ, & proximè à morfu, si quid commodi inde expectare licet, exhibenda sunt. Siquidem incepto semel aquæ pavore nunquam puram & sinceram dimissionem habeat Hydrophobia, in qua sola dandum est Helleborum.

Proximo loco Antidoti *Apulei Celsi* exhibendi modum paucis perpendamus: illo verò in ipsa correptione uti oportet; ad 3j. dato cum *rosæ* cyathis tribus & exigua aqua? Hoc proficit ut aquam postea sine timore sumant, & minùs quidem liberati hac difficultate cruciantur. De Antidotis autem suprà satis diximus.

De oleo verò *rosato* mihi ampliùs disserere lubet. Non ita dissimile remedium & optimæ, ut mihi sanè videtur, spei. Cum *Aceto* jumentis Hydrophobicis adhibet *Vegetius*; at illo tantùm eorum nares & caput diligentissimè perungit, & sanitatem promittit. At summa difficultas est in exhibitione alicujus humoris, quod *Scribonio* tamen *Largo* satis benè provisum est; remedium ejus ipsa correptione *ineunte*, exhiberi debet: concedatur itaque id fieri posse; olei tamen rosati quantitas præscripta admiranda est, scilicet ad quinque ferè uncias: attamen salivæ veneralæ ore, faucibus, stomachoq; commissum,

mistum, ejus virus hebitare potest; maxime quod oleum ipsarum rosarum, rerum insigniter lenientium, ad satietatem usque particeps est; ita ut postea sine metu bibant, haud incredibile est. Ulterius videant, quibus opportunitas est id genus medicamenta experiundi.

Ultimo loco, Aquæ exhibitionem violentam consideremus. Nam sunt apud veteres qui nihil aliud, quam potum dare quoquo modo nituntur.

Nunc gelu, vel nivem offerentes ægrotis, nunc viridem ficum, vel pyrum, aut cucumerem, & his similia, referente *C. Aureliano*.

Antiqui autem Medici alios atque alios modos bibendi invenerunt.

Alii calami perforati initium ori ægrotantis immittunt; dehinc ex alia parte per aliam cavernam aquam infundunt.

Alii poculo, lineo panno subter imposito, vel belluæ pelle (hyenæ puta) potandum putant: scilicet superstitione traducti, quod naturalis autoritas belluarum, quæ canibus est contraria, timorem ægrotantium solvat.

Democritus autem ex antiquissimis medicis, & qui *Hippocrati* convixit, jubet organi decoctionem dari atque ipsum poculum, quo bibant, in sphaeræ rotunditatem formari.

Si

Si commoti aut irati fuerint audito potu, erit differenda oblatio: dandus interea potus in *Fictili vasculo subtili caverna perforato*, tanquam sunt papillæ Uberum, & dandus, projecto oculis obstaculo, vel temporaliter clausis fenestris.

At de his ex nostrâ observatione suprâ comprehensâ dicere licet cum *C. Aureliano*, nempe hæc quæ vulgus per experimenta probata putat, longè aliena ab arte monstrantur & frustrâ omnia excogitata fuisse.

Porro, *parum* olei, sive calidæ, ut poterit contineri per podicem, clystere injiciatur: Atque id ad minuendam sitim; nam non solum dysentericis injectum medicamen superiora invadens, sæpè stomachum atque caput vexare accepimus, siquidem eò necessario pervenit, sed etiam calidam & oleum pervenire posse concepimus, quò partibus iisdem irrigationis præbeat laxamentum.

Restat autem dimerfio involuntaria in frigidam, quod & nostris hominibus, ut video, placuit: de hoc verò remedio *C. Aurelianus* audiendus est. Quidam medici, inquit ille, ut *Artorius* memorat, alios in vasculum plenum frigidâ miserunt, alios in puteum posuerunt, saccis immisos, vel inclusos, ut necessitate bibere cogerentur. Alii in aquam calidam.

Quos

Quos optimè reprehendit idem anti-
quissimus scriptor, dicens illos nescios esse,
quòd passionis curationem illam esse, non
ut *bibant agrotantes*, sed ut *bibere velint* :
quod fit cum passio fuerit adjutoriis de-
structa.

Multi denique etiam bibentes *raptu* af-
fecti sunt graviore, & convulsi ex frigida
interficiuntur.

Strangulatio quoque ac mors quandoq;
ex sorbitione aquæ accidere solet, teste
Ardoyno.

Haud ita dissimile experimentum à do-
cto quodam medico *Nottinghamiensi*, *Thu-
rington*, mihi olim narratum est. Is Hy-
drophobici cujusdam oculis mappam cras-
sam superinjecit, manibûsq; ligatis, potio-
nem bibere invitum aliquoties coge-
bat ; at prorsus sinistro eventu, nam statim ve-
hementè convulsus obiit.

Nec opinantem in *Piscinam* projicere,
non ante ei provisam, inquit *C. Celsus*,
ut invitus aquâ satiatur, sic enim & sitis &
aquæ metus tollitur.

At hæc vana sunt, & sine fundamento :
illud sanè ex nostris ægris satis jam evidens
est, sitim non esse Hydrophobiæ perpe-
tuum symptoma ; adeóq; non de morbi
natura ægros sitire ; si tamen aliquando
per accidens id fiat ; scilicèt, in aliis vi-
tioso corporis habitu, aut æstivo tempore
maximè

maximè calidâ aliquâ & æstuosâ regione, à vigiliis & antidotis calidioribus nempe medicamentis multum exhibitis, si quid boni expectare liceat à tali demersione; id à vomitu plurimæ aquæ deglutitæ oriri debet; ita fauces & stomachus à saliva venenata abstergi possint: at quomodo causam tam altè radicatam tollat levis vomitus, non video: adeoque inter remedia contingentia, & non *privata* & specifica ponenda sunt.

Nostri autem Homines, certè maritimi, in altum mare ægrum demergunt: At aqua, inquires, marina sitim accendere quàm tollere aptior est, propter vehementem & peculiarem falsedinem ei naturalitè insitam. Aliter tamen de aqua salâ marinâq; cogitandum est, si quidem adversus omnigenum ferarum morsus sal privatim utilis est. Teste *Dioscoride*.

Inter prophylactica privata oblitus sum memorare *ipsius rabiosi canis Hepar coctum*: † *Catuli lactantis coagulum*. Hæc ^{† Gal. l. 11. de simpl. medic. c. de Hepate 3. lib. Passio naris.} autem nomino, quia remedia sunt ab antiquitate ad nos transmissa; & quod non rarò à nostris quoque hominibus adhibeantur; at, quantum intelligo, frustra. Mihi quidem videntur antiquitatis religiosâ quædam deliramenta: alia certè antidota supra comprehensa non negligant, si uideo.

Antequàm verò hanc dissertationem dimittam ; quæri potest, cur Hydrophobia morbus insanabilis sit ? Respondeo primò, ob causam fortasse adhuc ignoratam ; adeóq; remedia rectè adhiberi non potuerunt. Rursus, cùm duo præcipuè tempora medicamenta dandi in hoc morbo sint ; unum, ab ipso morbo ad præsertionem ab Hydrophobia ; alterum, ad ipsam Hydrophobiam initam curandam. Cùmq; plurimos à rabioso cane morsos ab antidotis appropriatis sanos evasisse ; imò *Galenus*, aliiq; affirmant, neminem, cui cinis cancrorum fluviatilium, ex. gr. ad 3ij. ex vino puro quotidie exhibitus est ad 40 dies, mortuum esse : contrà, Hydrophobicum aliquem rarissimè, si unquam, curatum fuisse. Hujus itaq; in successu medicamentorum differentie ratio esse videtur, quòd in ipso statu & paroxysmo pleriq; morbi medicinam ægrè admittunt ; at eadem medicamenta ante paroxysmum exhibita benè faciunt. Imò morborum initia maximè accommodata sunt medicinae faciendæ, quòd noxios humores reprimunt, forasq; eliminant, antequàm habitus corporis vitietur : à morbo itaque ipsòq; morbi initio medicandum est, si quid feliciter moliri velimus.

[Mantissa]

[*Mantissa ad dicta, de Corticis Peruviani exhibendi tempore.*]

Quod non alio quidem exemplo (ut id hic obiter notem) melius elucidatur quàm è varia *exhibitione Corticis Peruviani* in Febribus intermittentibus, aut in ipsis putridis febribus, ubi tantum remissiones eademq; statæ sunt. Nam si febris paroxysmo declinante is propinetur, & intermissione tota, remissionisve intercapedine aliquoties iteretur, ut *Sydenham*, ejusq; sectatores faciunt, magnis & multis modis ejus pulveris pugnandum est, & frustraneo sæpius eventu; certè ad infinitam nauseam & crapulam stomachi à morbo labefactati: contra, si è vino puro, per diem unum maceratus, propinetur; vel aliquot tantum paucis horis (unâ vel alterâ putâ) ante adventum paroxysmi, quando scilicet maxima corporis integritas est, *maximèq; si id fiat ipso ineunte morbo*, debellat plus una ejus *dosis*, quàm decem alias exhibitæ: loquor autem de morbis longis, quales intermittentes sunt; id quod *centies* felici eventu expertus sum.

Unde satis constat falsum esse, quod aliqui vehementer volunt; nempe *Anti-*

* *Aquis
medicat.
Angl.*

dotum illud mirabile (ipse autem inter primos, quantum scio, illud medicamentum olim in antidotis posui *) multò minoris efficaciam esse nunc, quàm aliquot viginti retrò annis, mercatorésque, ac Pharmacopolas nostros (ut quidam volunt) injuriæ fraudisq; insimulando; cùm tamen non in medicamento bonitate, sed in exhibitionis tempore & modo discrimen sit.

De hac autem re provoco ad *Badum*, qui elegantissimum ac doctissimum *Tractatum* ante triginta annos de *Cortice Peruviano* edidit, unde, S---alitiq; nuperi scriptores nostri, omnia sua habuerunt, præter unum illud, de corticis exhibendi modo inepto, ne pejùs dicam, & intempestivo, autore suo, misero illo agyrtà *Talbor*, dignum *inventum*.

Porro, si sit potior aliquis *dilectus in Cortice*, ipsi nos medici videmur culpandi, qui pessimum volumus ex inadvertentia. Nam is cortex, me judice, optimus est, qui è trunco arboris, mox qui è ramis majoribus; deindè qui è ramusculis habetur: at ex ipsis summis & tenuioribus surculis non nisi crudus & acerbus cortex detrahitur. Atque hoc satis constat ex analogia corticis *nostrarum* arborum, (quercûs putà) qui maturior, magis concoctus, majorumq; longè virium, quò crassior,

fior, vetustiorque, vel ipsis coriariis notissima res. Illud fortè nostris hominibus imposuit, cinnamomi ratio prætiũque, nempe in corticis illius quadam tenuitate parvitatẽque : at in illo medicamine quò acrior vehementiorq; gustus, eò gratius, acceptiusq; aroma : cùm tamen ex cortice majori camphir copiosius oleũmq; elici solent, clara maturitatis indicia.

Illud equidem propriã experienciã testor, me ante viginti annos cortice Trunci sæpè usum esse, ad crassitiem & latitudinem volæ manũs, magnis & profundis sulcis & fissuris conspicuo, velut in vetusta arbore. Imò eundem aliquando valdè cariosum putridũmq; ex necessitate, quòd melior nullo prætio tunc temporis haberi potuit, & olim & nunc me vix unquam frustravit eventu optimo & desiderato ; maximè si ejus *modus & tempus* exhibitionis ritè observentur. Sed tanti medicamenti rationes cæteras alibi, cum de morbis acutis agam, opportunior dicendi locus erit. Atque hæc hæctenus de Hydrophobia, ad alios morbos longos procedo.

Animadversiones in Salium.

Superiores autem Schedæ de Hydrophobia tantum non impressæ fuerunt, cum librum *Petri Salii Diversi*, proximè superioris seculi doctissimi medici, primum viderim. At multa sanè fide digna, atque aliter quam ab ullis aliis scriptoribus, apud eum dicta inveni.

Itaque & quæ nova ad hunc morbum pertinent, excerpere ; & quatenus nos ab eo in aliquibus dissentimus, pauca hîc reponere luber.

Imprimis, apud illum non video ullam bonam rationem, quâ convellatur sententia *Galen*i ; nempe, *solum canem ex omnibus animalibus rabie corripi*. Admittam licet à Lupo sæviora & magis horrenda symptomata posse consequi : at Lupus à cane non nisi specie differt. Cætera autem animalia, quæ ab *Aristotele*, aliisque, rabie tentari dicuntur, à canino morfu prius infici possunt. Esto ! & Asinus & Leo rabie inficere primariò possunt ; cur homines sic tentati non irrugiant, rudantve, sed semper ut canes latrent, vel ut Lupi ululent ? Hoc itaque rem planè conficere mihi videtur ; morbi nempe malitiam ex integro à canino genere oriri, non homini

mini tantum, sed & aliis quibuscumque animalibus.

Nec multum commoveor ab instantia mulieris Hydrophobicæ ex febre recens sanatæ; nam potuit, ut supra diximus, ea ex traduce transmitti à parentibus, ut alii morbi hæreditarii. Et in his sic propagatis mitiora ferè symptomata esse solent.

Inter symptomata verò titubat, dicens, dum rabiant homines, *sitiunt admodum*. At *sitis* non minus, quàm *Febris*, (quam ipse excludit) ex morbi natura est.

Ut verò Febrem rectè explodit, ita *delirium* quoque nolit hujus morbi *signum Pathognomonicum* constituere, nec necessariò rabiem consequi; quæ ex nostris quoque observationibus fidem habent.

Rationem verò *Salii* libenter admitto, cur oblatio, visus, solâque imaginatio aquæ, Hydrophobicos lædat, nempe ex consensu ventriculi cum rebus vel visis vel imaginatis: quæ infinitis exemplis expediri potest.

Causas Timoris aquæ, quæ ab aliis afferuntur, doctè refutavit: at *ejus* non libenter admitto.

Etenim illa *Antipathia*, quam cum virosâ salivâ liquida alia habeant, res vana & inutilis est. Atque hæc aversio ex accidenti tantum est: nam pejorante malo, ubi valde cupiunt bibere, si virus salivæ

abominandum non impediret, promptè biberent.

Item illa altera ejus causa falsa est; nempe esse materiam ullam, quæ obstruat fauces; vimq; deglutiendi in rabidis hominibus ullo modo ex pituita *cruda, viscida, & virulenta* esse præpeditam: sed stomachum potius à tanto veneno vehementer offendi; nè itaque lædatur, ad aquam insurgere.

Quod autem *solida* avidè deglutiant, cum *liquida* averfentur, ratio est, in absorbendis liquidis *arctius* astringi gulam, quàm in assumendis solidis cibis, idè iis magis offenduntur, quodd è ductibus excretoriis saliva copiosius à liquidis elicitur.

Si quis verò quærat, cur *liquida* (ut in nostro *Ægroto* I. suprà ostensum est) non averfantur in positu canino & pronis capitibus, erecti verò illa maximè abhorreant? Respondeo, Quia saliva virosa, in illo positu effusa, ad labia decurrit, in hoc ad fauces relabitur, easq; ad illam deglutiendam magis provocat.

Etiam si verò Timoris aquæ causas non benè, ut opinor, expedit, cum illo tamen asserere necesse est, *verum charactèrem* hujus mali esse *cruciatum internum*, ab aqua vel assumpta vel oblata inductum, & non *vanum* aliquem timorem aquæ li-

qui-

quidorumque, aut aliquam falsam de iis imaginationem, sed quia *verè & sensibiler* ab iis *interius* admodum & in stomacho læduntur.

Hæc autem quæ sequuntur ferè singularia sunt, atque ad intelligentiam morbi maximè faciunt; eaq; ideo in nostras chartas transferre non gravabor; & præcipuè quodd cum nostris observationibus, suprà comprehensis, ex magna parte benè concordant.

1. Sensui quidem nullus rabientium à proprio habitu & temperamento, ex aspectu immutatus apparet, cum nec in colore, nec in mole corporis, nec in facultatibus, nec in affectionibus, nec in ullis accidentibus sensibilibus, antequam rabiem incurrant, ullam mutationem subeunt.

2. Rabientes ratione *proprii virus* non febricitare: si autem aliquando febricitant, hoc ex corporis *prævia altera indispositione* fieri.

3. Præter signa ab aliis commemorata, unum se (quod *præcipuum & infallibile* futuræ rabiei appellat) animadvertisse ait, omnibus ignotum; atque hoc signum est, dolor *quidam* in loco jam commorso, licet ulcus antea per dies & menses integrè fuerit sanatum, accedens, qui intensus esse non consuevit, nisi morsus partem nervosam petierit.

petierit. Hic dolor à loco jam commorso incipiens, levitèrque patientem affligens, per partem post partem, spatio trium aut quatuor dierum, aliquando paulò plus, aliquando paulò minùs, ascendit ad cerebrum: cui cum communicatus fuerit, in eo quasi *vertiginem* causat, simulque *confusionem* quandam, quòrum merito, modò ad hanc partem, modò ad illam declinantes rectà progredi nequeunt; indèque statim homo in rabiem deducitur.

4. Etiam si rabie correptis omnia excrementorum genera, ut plurimùm retineantur: In uno tamen vidi maximam & ingentem Urinæ copiam excretam, sine ullo ægrotantis sensu.

*En præclarum Diabete
es exemplum ex venenato
morsu!*

5. Vidi aliquos simul carnes & ossa apprehendere & conterere, & ita facillè esitare, ut profectò non adeò facillè *Canes* ipsi ossa edant.

6. Narrat, quâ fide nescio, Lupum à venatoribus captum, in diversaque opsoniorum genera apparatus & coctum, fuisse in causa, ut qui eum gustârint, esitârintque, rabie non multò post correpti fuerint: si verum est, remedium sanè illud ex Hepate dentève Canino suspectum imò abominandum reddit.

7. Ubi Hydrophobiæ indicia accesserint, si quid in tali casu prodesse poterit, hoc

hoc unum erit *Helleborus albus*, ab antiquis valdè celebratus, qui admirandus est in hisce affectionibus. At ubi rabies facta est, morbusq; gravissimus evasit, adeò *lethalis* est, ut *auxilia humana*, nisi tantum ad *remittenda symptomata*, quæ in his *verenda & horrenda* sunt, incassum censeam.

DE

D E L U E V E N E R E A,

Quarta Exercitatio Medicinalis.

Quarto autem loco de plus quam ferinâ *Lue*, scilicet de *Veneræa*, dicturi sumus. Hic novus quidem morbus est, ejusq; adeò descriptio è modernis petenda est. Morbi autem tam vulgaris descriptio supervacua esse videtur; adeòq; ejus definitio, & symptomatum præcipuorum enumeratio sufficiat. Morbus autem contagiosus ab humore aliquo venenato ferè in Coitu contractus, ulceribus, doloribûsq; se manifestans, definiri solet. At hæc ferè mala morbum in omni ejus statu circumscribunt; nimirum Gonorrhæa virulenta, interdum sine ulla alia exteriore Luis nota; inflammati Testes; Bubones; vesiculæ cancrôsæ in pene & alibi corporis; in tota cute pustulæ; Capitis dolor; Verrucæ ad radices linguæ; ficus & condylomata in ano; scabies; serpigines; in volis & plantis pedum fissuræ; Tumores duri; nodi; dolores acerbissimi, qui noctu ferè ingravescunt;

vescunt ; Ossium caries, in primis in cranio, & naso, & palato ; exostoses à carnibus carcinomatosis intra ipsum os genitis, dolorificæ ; Pilorum defluvium.

Una tamen Lues, variis distincta ordinibus est ; imò etiam si multis modis & accidentibus oriatur : maximè tamen ex Venereo * fit concubitu, à quo ferè propagari solet Lues Venerea in hominum genus. Itaque qui venereo complexu jungitur cum inquinata, à pudendis Lue inficitur : nutrix, à quâ infans pollutus lac fugit, à mammis : obstetrix, quæ infectæ parienti opem tulerit, à manu : infans à vitiatâ nutrice altus, nunc ab ore, nunc ab interioribus ; condormiens inquinato sudore diffluent, à cute, & à summis partibus ; qui effusiore osculo salivam exceperit, ab ore.

* Fernel.
cap. 4.

Ab Insulis autem *Americanis*, in quibus, ante *Hispanorum* adventum, hic affectus popularitèr grassatus est, illum per *Hispanos* in *Europam* allatum esse, nullus jam dubitat.

Unde autem primùm inter *Americanos* Lues illa orta sit, quæritur ? Respondeo, Vel à morsu alicujus animalis venenati, vel à victu certe aliquo venenato, credibile est. *Americanos* autem *Serpentes* quoslibet (quorum innumeræ novæ species nobis incognitæ apud *Indos* sunt) libentèr

tèr comedisse, notissimum est; adeóq; vel à victu eorum impuro, (maximè si qui serpentes darentur, ex esu hanc labem infligere proprii) vel per se, vel certè ex sua natura virofa, ab *internâ* causâ primum malum oriri dicendum est: aut si qui serpentes ex *morfu* (ut Hydrophobiam canis rabidus infligere solet) istiusmodi Lue aliquem contaminare apti nati sunt, tunc ab *externâ* quidem causâ primum originem habebit Lues; quæ semel genita, non nisi contagione postea afficere solet. Imò non multum refert, quæ primum via, à serpentino genere certè vel morfu, vel cibo assumpto oriri, verissimile est.

Huic autem rei hæc fidem faciunt; nimirum *Oviedi* observatio; is autem vir omnium *Hispanorum* primus rerum Naturæ apud *Indos* inventarum fide dignissimus Historiographus, idem & plurimis annis Insularum unus è primis Gubernatoribus fuit: hujus verò aliquot libri extant, quamvis multi, ab eo scripti, perièrè; vir, *Cardano* iudice, antiquis scriptoribus comparandus. Inter alia animalia *Indiæ* occidentalis *Inguanas* exactè describit, scilicet ex serpentum Quadrupedum genere bestiolam haud mediocrem; eo *Indi* avidè vescabantur, & in deliciis habuerunt; homines verò *Hispani* ad eorum exemplum

exemplum illum in cibis suis quoque posuerunt : neque enim ejus gustus displicuit, etiam cuniculorum carne multo Sapidior ; imò neminem, inquit ille, eorum esus laedit, nisi quem Lues Venerea affecerit ; de quo quidem morbo, *etiamsi diu sanati sint*, tamen iis noxam *protinus* infert, & morbum, ex aliquot annis *sopitum*, *denuo excitat, renovatque* ; id quod nostri homines *in finitis exemplis* experti sunt : Hæc ille. Adeoq; haud ita absurdum est credere Luem hanc originem suam ex simili, si non ipsâ illâ, causâ habuisse ; cum ex eorum quidem esu *protinus* renascatur malum, diu ante quasi extinctum.

Ad hæc à me facit illud, nimirum in pudendis utriusq; sexûs hoc malo affectorum, etiam cum alia symptomata diu desierunt, tamen ibi nasci solere *Cristas* quasdam spissè *dentatas*, non aliter, quam in serpente *Inguanas* ; cujus corpus istiusmodi cristis ex toto ferè circumscribitur : propria sanè *representatio*, à quo animali ortum suum deduxisset malum : hæc autem mala cristata, inter condylomata & mariscas ab aliis fortasse numerata sunt ; etiamsi ea ferè sine ullo dolore & tenuitate membranaceâ conspicua sint.

Animalia autem venenata contagii sui *characteres proprios & peculiare* imprimere haud rarum est, ex. gr. In Hydropho-
biâ

biâ à canis rabiosi morfu, & antiquis & modernis authoribus confellus *Latratu*; item deglutiendi *canina vorocitas*; item *Lambendi* potius, quàm bibendi, affiduâ linguæ exertione, *aptitudo*. Ab aranei *Pulicis* morfu, *Tarantula* dicti, affidua saltandi cupiditas; neque istiusmodi araneorum gressus alius est, quàm, more pulicum, de loco in locum saltatio. Illud quidem non ignoro, à quibusdam etiam doctis viris pro fabulâ haberi; at mihi certè non ita, cui araneorum mores cæteris paulò diligentius perspecti sunt: imò, id genus araneorum in fervidis, *Calabriæ* putà, regionibus dari posse, à quibus perniciosissimi morsus inferri possunt: Rerum quidem naturæ historia tantum incepta est, adeòq; nihil miror illud & id genus infinita alia Phænomena nos latere, & non sine injuria suspecta esse.

Porro qui *leporem marinum* sumpserint (id est, limacis nudi marini aliquam speciem, qui ferè omnes, etiam in nostro mari inventi, purpurei sunt) urinam *purpurei coloris* reddunt; & in somnis *litoris pulsi fluctus* subinde audire videntur: Corpus fit iis lividum *Scribonio Largo*, & *Dioscoride* authoribus.

A *Salamandra* (quod è serpentum quadrupedum genere est, gressu invalido & pigerrimo, linguâ longum exertâ & *aspera*, mûscas captans) lingua exasperatur,
M corpus

corpus invalidum & exolutum fit ; eodem autore : sed de his plus satis.

Denique, nonnulla symptomata (suprà comprehensa) à morfu canis rabidi huc accedunt, & ad hanc nostram conjecturam firmandam apprimè faciunt ; nempe *Satyrasis*, & haud dissimilis *Gonorrhœa* ; ita infectio propagari potest de bestiola in hominem, & de homine in hominem ex ipso jam infecti traduce.

Hujus autem Luis origine sic positâ, ad ejus causam efficientem procedam : quæ, ut mihi videtur, perniciosa labes est ex sui generis veneno, attactu multiplici, suprà comprehenso, & contagione, contracta. Hujus autem veneni vis & efficacia *hebetior* esse videtur, quodd seminudas tantum partes & cutem minimè integram contaminare potis est ; item quodd aliquando diutius in nobis delitescit, antequàm manifestis signis sese prodat. Item, ut venenum magis elucescat, cuicunque particulæ primùm infederit, illic inhærescens pustulam ferè excitare solet ; si à pudendis ex. gr. initium habet, pustulas in his primùm, & ulcuscula evocat contumacia & mali moris : Igitur si hæc & similia benè perpendamus, non simplicem humorum putredinem causam adæquatam, sed veneni alicujus peculiaris participem esse Luem hanc nobis affirmare necesse

necessè est. Etenim à minimâ portione in totum corpus disseminata, non aliter serpit, quàm quæ à canis rabiosi morfu infertur.

Contagionem autem Veneream, ubi scilicet integra cutis est, nec aliquo vulnere læditur, ut in canis ferè rabidi morfu, sic breviter intelligo: Nimirum, humor aliquis venenosus è muliere Lue affectâ homini transfertur, adhæretque: is verò humor, quòd tenuis & acris, sese primum insinuat in oscula vasorum excretoriorum, quæ ferè ab æstro Venereo patent, perindè ut à frigore contrahi, ac in tubercula se erigere solent. At nec istiusmodi veneni vis tanta est, quin integra cutis satis benè ei resistere possit: ideòq; in ore, circaq; glandem penis nudatam, vulva, mammarum papillis, quòd in his partibus oscula vasorum excretoriorum minùs firmentur, id malitiam suam potentius exerere solet.

Cùm autem *vasa excretoria* non meri canales sint, & perpetuo sine mora humorum transitui tantum destinati; sed etiam receptacula, quatenus humores excernendi diutius inibi restitent; id quod à *Glissonio* nostro de Poro bilario ejusq; ramificationibus satis confirmatur, ex quo reliquorum ductuum excretoriorum analogia manifesta est. Item, cùm humores

excernendi ex aliqua certè fui parte possint *regurgitare in habitum* corporis; maxime si ab aliqua causa ductuum excretoriorum oscula coarctentur: Cùmq; is humor in Lue venenosus summè *inflammatorius* sit, ut ex ejus infectu aliquando prompto, adurentéque, vesiculas excitando in ipsa glande, aliisq; infinitis exemplis, in progressu statúq; morbi sese prodentibus, abundè constat: Phænomena in Lue vulgaria faciliè intelligantur. Hinc itaque Gonorrhææ virulentæ ratio, ex qua prima ferè hujus Tragœdiæ notitia, nempe ubi parastatarum, glandularum & vesicularum seminalium ductus acredine venerea inflammantur & regurgitat humor infectus: ita ipsi etiam ductus vellicantur ab humore acri, serúmque; adeò ab arteriis eò propulsum validiùs effluit ex habitu corporis, atque ex *fracedine* ductuum *venenosa* citiùs corrumpitur. Item Bubonum intumescencia hinc elucescit, nempe ubi stagnat istiusmodi humor Infectus. Item cur tantoperè caput, ejúsque; ductus salivales in oculis, in ore, in faucibus, in palato, petat, ratio est, quòd ex iis serum infectum (ex regurgitatione ductuum, circa penem putà) faciliùs erumpat, nimirum tali humori recipiendo, evacuandóq; maxime totius corporis usitatis & *capacibus* vasis.

Cùm

Cùm autem hujus morbi infinita exempla passim occurrant, ea, quæ maxime nota, & suis symptomatibus faciliè discernenda sunt, ferè omitto; alia verò magis *occulta, incognita, & suspecta tantùm labis*, & ferè ex adjuvantibus tantùm agnoscenda, *exempla* in Lucem proferre operæ prærium esse existimo.

ÆGROTUS I.

Mulier quædam marito ex viginti annis Lue Venereâ affecto, & jam diù sano, (certè ex propria opinione) nupta, ex secundo Puerperio, mense jam finito, tumorem contra uterum obliquum, non sine aliquo dolore, sensit: ab Utero verò toto puerperii tempore gravis odoris quædam sanies effusa est, tandem uterinâ purgatione ex consueto cessante, is tumor paulùm auctus est; item sub eo tempore febricula accessit, quæ, certis quasi periodicis quotidie exacerbata, ex intermittentium genere esse videbatur: fœminam lenioribus medicamentis purgavi, at sine effectu; nam tumor & dolore & magnitudine indies multùm increvit; adeoq; curationis rationem protinùs mutavi, & cataplasmata ex emollientibus, maturan-

M 3 tibus,

ribus, & anodynis superinjecti; item simul antivenereum Apozema, cui *Cortex Peruvianus* ficitur; larga manu injectæ sunt, aliquoties in die propinavi: post 10 dies Chirurgus, caustico primùm admoto, abscessum mediâ plagâ aperuit, quo vulnere magna puris copia effusa est; ad 20 dies vulnus clauditur; interim apozema suprà scriptum assidue, & vulnere ad integritatem se contrahente, *Hieram antiquam* simplicem ter, quaterve sumpsit. Convalluit. Hoc mihi contigit ante aliquot annos.

ÆGROTUS II.

MEdiæ ætatis mulier quædam à puerperio gravissimis doloribus ab utero affecta est; tandem ex altero latere, paulò infra umbilicum ad inguen, tumor ortus est; altero mense à tumore incepto accersitus, fœminam tabidam suprà fidem inveni, cubili defixam, die nocteq; præ cruciatibus exclamantem; tumorem admodum durum, capitis infantis ad instar magnitudinis, vidi; tumor plerisque medicis cancer uterinus existimatus est, multa tam extrâ quàm intrâ adhibita sunt, at sine ullo effectu. Huic protinus pur-

purgatoriam medicinam validam, ex *Hiera antiqua*, secundum *Scribonii Largi* mentem *duplicata*, propinavi; item alternis diebus Antivenerea, & alternis diebus invicem purgationes, repetere jussi. Quid fit? Octidui spatio tumor ex toto disparuit, lecto egressa est mulier. Convaluit præter omnium expectationem.

ÆGROTUS III.

Mulier 30 annos nata, in *Clare-Market* habitans, ex secundo puerperio, ad secundum mensem tumore duro è regione Uteri, ad alterum inguen paulum inclinante, graviter affecta est, non sine febricula. Me vocavit; cum pus ex tactu confectum esse videretur, anti-venereum *Apozema* ter quotidie propinavi; biduo autem ab adventu meo Chirurgum incidere tumorem jussi: à quo vulnere infinitum pus foetidum effusum est. Paucis septimanis foemina ad integritatem restituta est. Maritum clam, & in aure, monui de malo Uxori inflictio; neque se olim Lue Venereâ affectum fuisse negavit, sed jam à multis annis, certè ex propria æstimatione, ab illo morbo convaluit.

ÆGROTUS IV.

Mulier quædam ex puerperio, multo fluore, albo dicto, valde afflicta est: mox eo ex parte cessante in assiduam diarrhæam, at citra graviora tormina, incidit. Etenim huic à multis multa data sunt; at inutilia omnia. Aquæ chalybeatæ, falsò sic dictæ, & ipse crocus, ferrumve vario lenocinio apparatus, infinita astringentia simplicia, cumq; rhabarbaro tosto admista, opiumq; diversimodè confectum, ne hilum profuere. Ad tertium annum malum assiduè protractum est; penè jam tabe consumpta est fœmina; ipse tandem accersitus maritum clam monui de uxoris malo, quod graviter tulit; tamen libenter confessus est, se primâ juventute istiusmodi labem contraxisse; at præter aliquos, idq; rarissimè, contingentes dolores vagos, se ne suspicionem quidem alicujus mali habere; imò nec ejus filiam, octo jam annos natam, alicujus vitii impressionem unquam indicasse, adeoq; ejus uxorem minimè contaminari posse. Amplius contendere nolui: Respondi, tardius esse quàm ut propriis medicamentis opem ferre possem. Rursus abiit mulier uno vel altero lapide ab urbe; eoque malo obiit. ÆGRO-

ÆGROTUS V.

Mulieri cuidam primariæ, marito Lue Venerea affecto, &, ut fieri solet, *benè sanato*, plures annos nuptæ saliva tenuis vehementer moveri consuevit; at sine gravedine aliqua, tussi, aut destillatione certè molestâ: tamen saliva ad libram unam vel alteram die nocteq; effundi solebat, ut ipsa & ego etiam aliquoties ex linteis madidis conjecturam fecimus. Hæc autem obiter notavi: Cum marito, ex febre putrida laboranti, bis, aut ter triennii spatio, medicinam fecissem, aliquoties è magnis periculis evasit; vir tricongiarius tandem obiit; altero post ejus obitum anno optima scœmina, eâ salivatione spontaneâ jam in assiduam tussim conversâ, graviter afflicta est: in manibus præcipuorum hujus Urbis medicorum diutius fuit; ab omnibus malum pro simplici Phthisi habitum est; biennium & amplius medicè vixit, tandem fato succubuit.

ÆGRO.

ÆGROTUS VI.

Quidam quinquagenarius, ante 14 annos Gonorrhœâ lenitèr virulentâ, si id fieri potest, affectus est, remediisq; vulgaribus, ex ejus relatione, subito convaluit, nec amplius recidivam passus est, aut ullum grave symptoma. Vino & potationibus assiduè deditus est; ex improvîso tandem ambabus manibus & altero pede resolutus est, non sine oris tortura: hanc paralyfim subitam levis salivatio excepit, indies increfcens; sesqui annum rurales Medici hominem frustra tractârunt, & aquas calidas ad dies plures bis ingressus est: at nihil profuerunt. *Londinum* venit, & se meæ curæ commisit: Alterum pedem trahebat, manûsq; ita contractæ fuère & rigidæ, ut nec digitis aliquid cõprimere, nec intra eos aliquod depositum ejicere potuit, plerâq; verba vix articulatim pronunciavit; at omnium jam longè gravissimum symptoma salivatio spontanea fuit, quæ hominem die nocteq; vehementer molestavit, imbecillem reddidit, & omnibus remediis obstitit. Hujus autem salivæ lentorem & fœtorem ingratum curiosius observavi, qualis esse solet ab Hydrargyri in-

inunctione. Huic autem malo sic protinus occurrendum putavi. Apozema ex Guaiaco, &c. confectum citra sudorem propinavi. Vinum & carnem homini marcescenti, & quia eo in bona valetudine admodum usus est, indulsi; quarto quoque die Hierâ Diacolocynthidis simplici ex decocto Epithymi, alvum movi: at Salivatio non ante tertium mensem ex toto defuit: tandem cardiacis & calidis aromatis ejus viscera confirmata sunt; intra sex menses manum ita firmam habuit, ut jam scribere posset, imò aliquot milia-ria ambulare, & domum tantum non integer rediit.

ÆGROTUS VII.

Quidam juvenis, admodum robustus, vino & scortis deditus, Rheumatismo gravissimè correptus est, maxime nocte præ cruciatibus infinitis, in capite, mediisq; tibiis, regione interscapulari, & alibi corporis, citra ullum tumorem, afflictus, ut nec cubili se continere, nedum dormire, posset; item his malis febris insuper aliqua intermittens annexa est, horrore, incendio, sudore certis horis quotidie circumscripta; quod ex pulsu celeri,

celeri, urinâ valde biliosâ, & tempore accessionis, mihi liquidò constitit. Venam in brachio protinùs incidere jussi, è quo sanguis admodùm lentus & crudus ad libram missus est; deinde Apozema ad Luem simul & Febrifugum validum ter quotidie propinavi. Sudorem Sp. C. C. ad ℥j. ꝑ. ex aq. lact. alexiterii dict. excitavi. Alternis diebus per tres vices sanguinem mittendum curavi; quotidie enematis fortioribus alvum sollicitavi, nocte somnium opio conciliavi. Octiduo elapso, cùm Urina primùm paulò pallidior visa est, *Corticem Peruvianum* ad ℥ij. ex vino, bis quotidie sumendum proposui. Decimo quinto die exiit foràs integer; at multò diutius Apozemate suprâ posito usus est. Convaluit.

ÆGROTUS VIII.

MUlier, viginti quinque annos nata, ex septennio nupta, obesa, ad tres minimùm menses doloribus quibusdam punctoriis in cruribus, maximèq; pedibus, eorùmq; vehementi ardore graviter cruciata est. Item huic assiduus capitis dolor; huic præterea tussis die nocteq; vexatissima, ut insomnis planè fuerit ad aliquot

quot menses. Accersitus, fœminam inveni febriculâ lecto detentam, Urinam admodum ruffam, qualis Ictericorum esse solet. Clâm maritum de Uxoris malo monui; haud inficias ibat, murûsq; assentire videbatur. Huic protinûs sanguinem ad libram misi. Postridiè calamelanos ʒj. ex Electuarii lenitivi ʒj. dedi, Potionémq; horâ unâ elapsâ, Decocti amari cum Senna ad ʒiiij. propinavi. Et vomitu & dejectione benè fecit; ea nocte opio sòmnum conciliavi. Tertiò, hujusmodi pulverem præscripsi, [R. *Cocheineil.* ʒj. *Offis sepiæ optimè lavigati* ʒss. *m. f. Pulvis.*] Hujus ʒij. sexta quoque hora sumpsit. Item Decoctum validum Guaiaci, &c. ex more nostro, omnis potionis loco, vino albo omnigeno non excluso. Bolum & Haustum purgatorium tribus amplius vicibus sumpsit, at ex calamelanos ad x. tantum grana. Octidui spatio urina primum fit optimi coloris & consistentiæ qualis sanorum: ad decimum quintum diem & dolor & omnino tussis desinit. Convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS IX.

INfans quædam ex nutrice inquinata, annum tertium agens, hæmorrhagiâ, capitis dolore præcedente, usque ad deliquium, affecta est; ad annum verò ætatis suæ decimum quartum, Vesiculæ sive pustulæ quædam, modò in fronte, at sæpius ad imum nasum, oriri consueverunt; hæc vesiculæ mali moris fuerunt, & aliquot vestigia sive cicatrices sui reliquerunt ad instar variolarum: ubi jam menstrua apparere ceperunt tussi gravissima & febricula affecta est; & simplex Phthisis iudicata est: Fonticulo in brachio, & diætâ ex Guaiaco, cui *Cortex Peruvianus* adjectus est, & medicamentis purgatoriis tandem convaluit; imò ejus extrema macies in habitum pleniorē pinguemq; mutata est. At deinceps valetudinariam vitam egit; modò capitis dolore, modò raris aliquot pustulis circa faciem orientibus, at sæpius tussi & spirandi difficultate oppressa est.

ÆGRO-

ÆGROTUS X.

L Ichenes Venereæ admodum vulgares sunt, & passim occurrunt; non tantum in iis hominibus, qui Lue affecti & pro sanatis habentur, sed in aliis etiam non suspectis. Ejus autem mali hæc ferè conditio est: In cute alba, vel pectus totum, vel præcordia, vel collum, aut scœmina & inguina latè occupat quædam flavedo, minutissimis puncturis rufis exasperata: istiusmodi verò maculata cutis, ferè tempore æstivo molestissimo pruritu ægrum torquet, præcipuè noctu; quas ideò insomnes peragunt.

Item in hac Urbe valdè frequens est Herpes, dicam an Scabies quædam sicca Venerea, admodum contagiosa, vexatissimum malumque, ut nihil supra. Hujus autem notæ sunt, pustulæ quædam exiguæ, modò totum corpus infestantes, modò brachia, aut crura tantum, ferè sine pure, imò etiamsi unguibus incidantur, tamen siccæ esse non desinunt; interdum in cute permanent, sæpius verò latent & ægrè sentiri possint, nisi ab infesto & assiduo, maximè nocturno, pruritu.

His verò remediis uti soleo, præter decoctum Guaiaci, &c. & purgationes proprias;

prias ; nimirum, priorem labem succo limonis ex fero lactis fovere soleo : item illæ, si admodum pertinaces sunt, & posterior, etiam labes, maxime Unguento *Catapforas*, vel per se, vel alio diluto, cum bono eventu & tuto illini possint ; ut sæpius expertus sum : Imo tu velim scias hæc mala nullis remediis nisi ex Hydrargyro confectis extirpari posse.

ÆGROTUS XI.

Quinquagenarius quidam ex aliquot annis *Iscuria* graviter affectus est ; à tertio ejus conjugio id illi accidit ; ejus fœmina valetudinaria, & quantum ex voce impedita, ob aliquem, putà in palato, defectum, & vultu, conjicere mihi licuit, ex Lue inquinata : certè is vir mucum quendam fœtidum & sanguineis fibris interspersum copiosè cum urina excernere solet, non sine infinito cruciatu in pene. Huic autem sic putavi succurrendum esse : nimirum, [℞. *Spiritus Vini rectificatissimi* ℥ss. *Gummi Guaiaci* ℥ss. *Cantharidum* ʒj. *Cocheineil* ʒij. *Succi Hypocistidis* ʒij. *Spir. Sulph.* ʒj. digerantur cinere calido ad 12 horas : filtrentur per chartam bibulam.] Hujus medicinæ guttas XL. ex cerevisia tepida

pida manè & tantundem vesperi quotidie propinavi; quo sanè remedio, bono effectu, ad tres menses usus est; idémq; à me; infinitis gratiis propter insigne beneficium redditis, etiam atque etiam rogavit: Etenim malum diuturnum jam potuisse tolerari, haud nihil est.

ÆGROTUS XII.

VIdua quædam juvenis, gravissimo Urinæ ardore & punctiōibus ibidem, item Condylomatis cancroſis in pudendi labiis, non ſine vehementi capitis dolore, afflicta eſt; maritus ejus ex anno ruri Lue mortuus eſt; ipſa *Londinum* venit, & me coram obſtetrice de morbo conſuluit. Hanc autem ſic curare cogitavi; nimirum illam purgavi quarto quoque die pilulis de duobus, quibus æqua pars Mercurii dulcis adjecta eſt. Item Apozemate ex Guaiaco, &c. pro potu quotidiano, citra ſudorem. Item, [*R. Cocheineil ℥iij. Cantharid. ʒj. Vini Rhenani lbj. miſce, digerantur per diem B. M.*] hujus cochleare è decocto Guaiaci ℥iij. bis quotidie ſumpſit: quorum uſu Gonorrhæa admodum virulenta, foetidum & ſanguineo-viridem purem effundens, integrè ſublata

sublata est ; & duobus plus minus mensibus sine ullâ ope Chirurgicâ, etiam ulcera siccata sunt, dolorq; capitis ex toto desiit.

ÆGROTUS XIII.

Quidam juvenis ter Gonorrhæa affectus est, non sine aliis gravibus Luis symptomatibus. Tertia vice ad me venit, Urinæ ardore punctorio, item destillatione puris subviridis. Hominem statim *calomelano* purgavi pilulis fortioribus additis ; intra triduum pus attenuatur, & pellucidum fit ; quo tempore collyrium injeci hujusmodi, [℞. *Aqua Plantan. Papaveris Rheados, an* ℥iij. *Opii benè ustulati* ℥j. *Mellis Rosati* ℥j. *Trochiscorum ex Minio puro metallico* ℥ij. m.] intra septiduum & Urinæ punctiones & Gonorrhæa ex toto desierunt. Decocto autem Guaiaci diù usus est citra sudorem, quo integrè convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS XIV.

Quidam juvenis jam primum Lue inquinatur; illi in Glande vesicula cancrofa orta est, at sine Gonorrhæa aut ullis punctionibus inter meiendum; sub eodem tempore in utroque inguine insuper bubo sentitur; & jam inhorruit & febricula incensa est; præterea ingens capitis dolor, & in cruribus puncturæ intolerabiles. Hominem sic protinus restitui: Alternis diebus calamelanos ʒj. ex Electuario lenitivo dedi; sanguinem è brachio ad libram misi; decoctum valentissimum Guaiaci, cui Cocheineil ad ʒiij. adjectum est, propinavi. Chirurgus vesiculam citò curavit præcipitato rubro ex aliquo digestivo; bubones à tertiâ medicinâ purgatoriâ disparuerunt; ad tres septimanas convaluit; diù tamen Apozemate suprâ scripto usus est citra sudorem, & vino albo carnèq; minimè abstinuit.

ÆGROTUS XV.

JUvenis quidam, triginta annos natus, bis Lue infectus est, & toties salivationem cum Hydrargyro passus est; at non sine recidiva; etenim huic lingua & fauces & ipse penis Ulceribus cancris miserè affectæ sunt; etiamsi optimorum chirurgorum ope, & methodo vexatissimâ diu à salivatione ultimâ usus fuit. Hunc sic restitui. Propter summam stomachi imbecillitatem, vinum ei album Gallicum libenter indulgi; item, propterea quòd Hydrargyri copiam supra fidem sumpisset, (nam ultima salivatio per calamelanos admodum difficulter mota est) succo limonum in omni intinctu usus est. Hierâ antiquâ duplicatâ eum admodum frequenter purgavi; interdum aliquot grana, idq; rarò & parcè, Mercurii dulcis ex bolo Mithridatii dedi; pridè nocte ante medicamentum purgatorium designatum, Decoctum Guaiaci, &c. affidue citra sudorem propinavi. Chirurgus *Mullins*, egregius artifex, quem accersivi, & oris & penis Ulcera diligenter curavit: intra sex menses integram sanitatem recuperavit, nihil mali relicto, præter

præter lichenes quosdam; at citra cruciatum aut contagium, quod scio, Uxori datum, & optima valetudine fruitur jam ex septennio.

Haftenus de Lue Venerea aliquot pauca at diversa pro instituto nostro. Exempla breviter exposuimus; mox de Curationis scopo dicemus, qui in purgatione, medicamentis ex Hydrargyro confectis, præcipuèq; nunquam satis laudando illo Mercurio dulci dicto, & Guaiaci decocto consistit; imò his ferè duobus medicamentis tota curationis methodus hodiè includitur. Horum itaque medicamentorum virtutes paucis pro more nostro examinare volumus.

Hydrargyrus autem primùm inventus, & huic malo cum aliquo successu adhibitus est, at extrà tantum & in unguentis. Hoc debemus *Arabum Scholæ*, authore *Fernelio*. Illud quidem non ignoro, *Arabes* literarum studia coluisse post *Græcos*: *Arabes*, inquam, ab *Octavo Seculo* omnium scientiarum artiumq; utilium & præcipuè medicinæ monumenta è *Græca* in linguam suam traduxisse. At pace tanti viri, facile sui seculi doctissimi Medici, *Hydrargyri* multiplex usus, etiam ad *Scabiem* ab antiquissimis

Medicis Græcis diducendus est. Etenim *Dioscorides* expressis verbis ita perhibet, *cinnabaris*, cerato excepta, papularum eruptionibus, ambustis igni medetur; *cinnabaris autem & optimum & ipsissimum Hydrargyri metallum est*. Item idem medicamentum alio nomine apud antiquos *minium* appellatur, & sinopicum præ cæteris valdè commendatur. Hydrargyrus fit ex Minio, quod abusive cinnabaris dicitur; *lib. 5. cap. 6*. Unde constat cinnabarium & minium, certè antiquis plerisque, synonyma fuisse: imò cinnabaris optimi coloris minium quoddam *Africanum* fuit, quo nomine institores ejus temporis omnigenum minium appellasse verisimile est.

Atque ex hoc fit Emplastrum rubrum adversus morsus ferarum apud *C. Celsum*, quod sanè pro nobis maxime facit; siquidem Hydrargyrum ex resina Terebinthinæ ad contagiosa vulnera aptum esse confirmatur. Rursus, apud *Æginetam* existat Emplastrum ex Cinnabari ad Tophos & alios omnis generis induratos tumores. Porro, aded mite remedium apud antiquos creditum est, ut ad oculorum inflammationes efficaciter cohibendas commendârunt, *Dioscoride* authore: atque hæc satis sunt de externo ejus usu apud antiquos Græcos. De interno autem

tem *Myrepsius* audiendus est, (*cap. 62. de Antidotis*) is inter Antidotos omnino necessarias ad difficultatem Urinæ & stillicidium & calculosos unam à *Galeno* transcripsit, in qua cinnabaris drachmæ sex insunt. *Ætius* quidem eandem Antidotum *Philagrio* inscribit, cui fortè cinnabaris ex aliqua temeraria, non minùs quam timida suspicione minùs arriserit; sed animadvertendum est in hac Antidoto inesse quoque Lapidis *Syriaci* (fortè *Judaici*) drachmas 32, adeoque vim ejus potioremet metallis deberi, verisimile est: & perperam cinnabarim ideò ab *Philagrio* excludi: quâ tamen omisâ Antidotum à *Philagrio* denominare voluit *Ætius*, quàm à *Galeno*, cujus compositio cinnabarim inclusam habuit.

Hinc adeò evidenter discimus (quod demonstrandum proposuimus) apud antiquos Cinnabarim, id est Hydrargyri purum putum metallum, medicamentum natum & non ullo lenocinio vitiatum, ad omnes usus in Lue Venerea maximè requisitos tam intrâ, quàm extrâ, adhibitum fuisse; nimirum ad *Urinæ difficultatem*, quod genus remedii *Gonorrhæa virulenta* maximè desiderat; ad *ignis ambusta & inflammationes*; ambustis autem vesiculæ propriè oriuntur;

eadem mala in pene frequentissima ex Lue: ad *tumores omnigenos induratos*; ex quo mali genere Bubones Venerei sunt: ad *papulas erumpentes*; & quæ, quæso, fœdiores papulæ, quàm quæ ex lue oriiri solent? Postremò, ad *ferarum morsus* ex resina Terebinthina; atque ita prodest ad Luis efficientem & primariam causam. Quorsùm itaque *Arabibus* damus, quod *Antiquis Græcis* jure meritò debetur?

Illud quidem fateor, aliam rem esse Hydrargyrum, atque aliam Cinnabarim: at in Cinnabari Hydrargyri vis nativa lenis, & benigna est; cùm idem ex lapide coctus, & ignem expertus tantùm non venenum est, & intestina exedit; imò ex Terebinthina aut adipe articulis inunctus, linguam, fauces, totùmq; caput intumescere facit, salivamq; vehementer movet, haud aliter quàm ex intenso aliquo frigore, cui corpus exponitur, gravedines destillationesq; pituitæ protinùs oriuntur; ad eundem modum venas quassibet, præcipuè lymphæ ferendæ dicatas, torpore quodam infestat: rigorem autem torporémq; genuinum esse Hydrargyri effectum cuilibet experiri licet. Etenim tu velim demittas digitum in Hydrargyrum, paucis momentis illum pallidum, mortui instar membri, extrahes:

hes: imò vi quadam narcotica tremores nervorùmq; resolutiones ex ejus assiduo usu oriri neminem operariorum latet: ad hæc, quòd Hydrargyro inunctis ægrè adeò medicamentis purgantibus alvum moveri, ut ea duplo validiora, quàm ante, facillè perferunt; scilicet, à stupore visceribus inducto.

At qui fit, inquires, salivam, non ipsum sanguinem moveri? Ita quidem haud rarò evenit; ab intenso gelu multi hæmorrhagiis corripì solent; ad eundem modum in Ptyalismo ex Hydrargyro interdum dysenterias, & sanguinis è gingivis profluvium contingere solere abundè testatur Historia medicinalis: Saliva tamen sola diu & vehementèr movetur. Ea autem res paulò altius deducenda est. Cum lymphæ & affluda separatio & in sanguinem reditus necessarius est, propter rationes alibi exponendas, ubi de natura sanguinis privatim agemus; cùmq; propter summam Lymphæ-ductuum teneritudinem quâ stupore facillè afficiantur ab Hydrargyri inunctione, illa debita lymphæ separatio reditusq; in venas sanguineas multum impediatur, necesse est; vasàq; adeò sanguinea supra modum impleri suo alienòq; humore, tantàmq; lymphæ copiam solis arteriis venisq; contineri non posse.

posse. Igitur assidua vi & pulsu artè-
riarum, lymp̃ha per propria vasa ægrè
jam reflua (quæ ex intenso Hydrargyri
frigore tonum jam suum & vigorem a-
misisse diximus) ad *Saliva majores du-
ctus excretorios*, (scilicet quâ patentior
porta detur) qui ferè in ore sunt, pro-
pellitur, effunditurque. Etenim nisi
lymp̃ha, propter dictam causam, jam
supervacanea assidue evacuaretur, nè cor
suffocatione perpetua deficeret, suoque
gravi oneri succumberet, metuendum
est: hinc adeo frequens & familiare est
deliquum in primo Salivationis impetu;
item Glandularum capitūq; infinita in-
tumescentia. Ad hæc, si ob aliquam
causam salivæ exitus in ore impediretur,
ea protinus totis intestinis excerneretur,
& Diarrhæa, (salutifera tamen) vehe-
mentèr infestaret; siquidem ibidem quo-
que innumeræ glandulæ *Salivæ excreto-
riæ* sunt, non aliter quàm in ore; etiamsi
præter unum *pancreaticum ductum* alii mi-
nutissimi sunt, tamen multitudine infi-
nita eorum parvitas compensatur. A-
deoq; in hoc tota *salivationis ratio* ver-
satur, nimirum intra sanguinea vasa lym-
pham cohibendo, quæ jugi circuitu assi-
duè & necessariò separari & denuò in-
ferri debet; ab artuum verò inunctione,
propter vasorum Lymphaticorum torpi-
dorum

dorum tenuissimæ texturæ depravationem & ineptitudinem, ejus reditus eò præpeditur, venisq; adeò sanguineis usque circuire cogitur ad gravem cordis arteriarumq; inundationem, per *emissaria* Salivæ-ductuum tantum deplendam; neque enim arteriis se exonerandi alia ratio nisi ductibus excretoriis relinquitur. Quemadmodum si fortè à frigore, mutilatione alicujus membri, vel à ligatura, mensura & modus Venarum diminuatur, pulmo à catarrhis infestari, vel hæmorrhagia, hydròpsve oriri solet.

At nostri homines magna industria Hydrargyrum *operi interno* tutò adhibuerunt, ejusmodi itaque remedii jam securi esse possumus; quòd ejus ferocia domatur, & salibus multipliciter adjunctis, compedes ei injiciuntur, quorum ligatura strictiore fit lene remedium. Hoc equidem sentio, nostros homines aliquid amplius quàm *actum* egerunt, & eorum *artificium prætio longè materiam excedere.*

Atque ea hujus sæculi felicitas est: adeòq; amplius quæritur, cur ab Hydrargyro in Mercurium dulcem confecto, eadem tamen salivatio oriatur; maximè si adjectum sit aliquod medicamentum astringens, ut in corpore, etiàm invitis salibus ei connexis, tantisper moretur, idémq;

idémq; spiffius detur. Atque illa fanè differentia est inter medicamentum natum, atque idem artificiosum ; nimirum sales *adjectivos* pro sua natura à madore calórèq; ventriculi, & intestinorum dissolvi, & à sale urinoso, è concoctione Stomachi *Septica* orto, vinculis & connexu cum Hydrargyro liberari ; huncq; adeò sibi jam restitutum relictumque, vim suam indolémque denuò exerere posse ; scilicet torporem Lymphæ ductibus conciliando ; quod illic tanto facilius efficere potis est, quantò corporis interior pars cute externa, digitorum putà, tenuior est.

Ex hoc autem Lymphæ mirifico profusio (quæ prorsus *nova purgationis forma est*, veteribus incognita) multa comoda nobis accedunt ; nimirum pustularum ardorem extinguit, exsiccátq; Ulcera ; non externa tantum, sed & interna ; quæ ipsa quoque vesiculis, pustulis, ulceribúsq; scedantur : cætera omitto ; illud quidem verissimum est, solo *Ptyalismo* morbi radicem non evelli ; imò superiore seculo infinitis experimentis constabat, multos decies & amplius curationem ex perunctione frustra expertos fuisse : Atque idem testantur nostri homines, inter alios *Wisemannus, Obs. 53.* optimus fanè chirurgus idémq; fide dignissimus, nuperus *Anglicanus* Scriptor : vitium quidem lenit,

nit, differtque, at perniciem non aufert, neque ulla cura sine *Guaiaco* efficax; ut nec à *Guaiaco* solo aliquid expectandum est citra periculum recidivæ.

Igitur ut rem conficiamus *Guaiaci* etiam facultates nobis breviter expediendæ sunt. Hic verò aliquis objiciet, *Ægrotum* 16 nostrum suprà comprehensum, usu *Guaiaci*, *Hydrargyro* modicè dato tantum ad grana aliquot, curatum fuisse; item in illa præclara *Fernelii* cura, cujusdam quinquies frustrà inuncti, solo *Guaiaci* cremore tandem restituti? Respondeo, *Historiæ Fernelianæ* faciliè fidem do; at nec suus æger, nec meus, nec alius quilibet sine usu *Hydrargyri* unquam integer erit; mihi autem perinde est, si unquam datus est, *Hydrargyrus*: quamdiu sanè ab ejus exhibitione sit, non magnopere quæro; nam corpus afficit, etiam post triginta & amplius annos, ut ex *Trepano*, & *Salivatione* aliquoties per se redintegrata nobis certò constat: imò nulla concoctione domari potest, & in glandularum *Meandris* aliisve corporis recessibus latere solet; aliquâ tandem occasione loco moveri, & genium suum denuò exerere solere; ad eoque, si quis *Hydrargyrus* vel intus sumptus, vel extrà corpori adhibitus unquam fuit, ex usu *Guaiaci* è latebris excitari, & cum antiquâ ejus impressione, hominis

hominis ævo non delenda, tùm novâ operatione partibus adhuc vitiatis curam facilitari, perficique.

Guaiacum sanè est medicamentum admodum tenuium partium & piperati gustûs, sudorésq; adeò movere aptum. Hæ verò *piperata Resina*, ab *India Occidentali*, *Nova* medicamenta sunt : hujus notæ sunt *Balsamum Peruvianum* & *Gummi falsò*, dum *Resina Guaiaci* dicenda est, *Paralyticos*, *stupidos*, & quovis modo resolutos, curat. Ejusq; adeò præcipua facultas est, stupori ab *Hydrargyro* inducto mederi, ipsûmq; *Hydrargyrum* ponderosum & hebes medicamentum digerere, & in omnes corporis partes dissipare, tandèmq; expellere, scilicet viscera eorûmq; vasa calefaciendo, penetrando, corroborando. Igitur *Guaiacum Hydrargyri*, ut *Hydrargyrus Veneni*, in *Lue Antidotum* est. *Hydrargyrus* pustularum ardores extinguendo, atque ulcera siccando, aliquot teneriores corporis partes stupore resolvit labefactâtque ; contrà *Guaiacum* easdem partes labefactatas suo calore piperato fovet, expeditque ; & quatenus valdè resinosum, vi sua emplastica, ex integro sanat : visceribus autem jam denuò invigoratis, ipsum tandem *Hydrargyrum*, Hospitem torpidum & alienum, ne intra nos æternùm pernoctet, circuire cogunt, sudoréq; præcipuè rarefactum

factum aut Urina, aut Vapore insensibili expellunt.

Atque hæc via quidem brevior & expeditior est; tamen citra sudorem idem ab eodem fit, certè medicinis purgatoriis adjuto; maximè si cætera boni regiminis præcepta servantur, at cura diutius procraftinetur, certissimi tandem effectus: imò vinum, quod sæpius expertus sum, successum non impedit; potiùs auxilio est.

DE

So

C

F

vald

digne

medic

Scor:

Item

more

pustu

punc?

funt

culis.

rea n

varun

foto

ibus

ventr

mole

delic

find

10

D E

SCORBUTO,

Quinta *Exercitatio Medicinalis.*

Proximo autem Lue Venereæ loco *Scorbutum* posui, & propter morbi *novitatem*, & quòd illi tot tantisque *signis communibus*, valdè affinis sit; imò unum ab altero dignoscere, nisi admodum exercitato medico, haud ita facile est. Etenim Scorbuto sui quoque dolores sub noctem graviùs infestantes; item sui tumores duri; suæque Ulcera exedentia, pustulæque & maculæ, suæque pedum punctiones, & crurum lincinationes sunt: Veruntamen Scorbuto etiam *peculiaribus symptomata* sunt, in Lue Venerea minimè notanda; nimirum Gingivarum tumor, mollities & fœtor; in toto ore, cruribus, aliisque corporis partibus purpureæ maculæ *verè violaceæ*; ventris tormina; præcordiorum gravitas molestissimisque anhelitus, sæpiùs ad deliquium; crurum debilitas & mira lassitudo. Dysenteriam, Febres erraticas,

O inter-

intermittentes cujuscunque Typi, pestilentiales, Pleuritim, Dolorem Ischiadicum, Arthritidem, Paralyfin, Hydropen, Atrophiam Scorbuticam, aliâq; infinita symptomata taceo, quæ primâ facie alios, atque alios morbos mentiuntur; summa tamen industria & admirabili sagacitate ab *Eugaleno* primùm, superioris seculi medico docto, hæc morborum simulachra à suis archetypis penitus discernere & distinguere docemur. Illud quidem non ignoro, apud *Plinium* *stomachaces*, & *scelatyrbes* cujusdam mentionem fieri, quo Milites *Romani* olim in *Belgia maritimis* subito correpti sunt; unum eundemque morbum cum Scorbuto hodierno fuisse, vero non admodum dissimile est: tamen à veteribus medicis prorsus neglectus est, neque apud eos ullibi, certè de industria scriptus, ut tantus morbus meruit, occurrat; quòd loci alicujus remoti & tunc temporis parum noti, tantùm indigena fuit. Superiore autem seculo exeunte, ut diximus, *Eugalenus* multùm de Rep. literaria meruit, quòd hunc primùm morbum accuratè descripserit. At hic Morbus jamdiu quasi latescens inter haud ignobilem gentem *Flandrie* Populum, ex assidua & aucta navigatione apud Indos novas vires acquisivit,

ut

ut *maris ipsius morbus* proprius & peculiaris plerique jam audiat, verè *morbus nauticus*, & omni populo longis itineribus naviganti, cujullibet terræ *Europæ* ii fuerint, communis, sive ea Navigatio calidis, frigidisve regionibus fiat: modò nimius iis labor, & victus præter rationem falsus & crassus tantum præbeatur.

Hujus autem causa efficiens *victus falsus* est, ex. gr. Salsamenta è marinis piscibus vel muriâ conditis, vel per se ficcatis, item caseus (omnis in *Salem* caseus senescit; id est, urinosum septicumque; *Plin. lib. 11. cap. 42.*) vetus & falsus; atque id genus alia victus genera. Identidem potio quælibet falsa in hoc censu est; ut cerevisiæ ex aqua subsalsa coctæ; vel quibus sal aut calx viva adjecta est: quæ pessimæ consuetudines, in coquendis cerevisiis non lupulatis, ferè per totam *Angliam* jam obtinuerunt; siquidem inde cerevisiarii multum lucrantur, quòd ita *Potiones hordeaceæ* confectæ, & subito claræ fiunt, & ab acrimonia diu servantur. At sanitati nostræ interim infestissimæ sunt. His adde ipsum *marinum ærem* verè *falsum*; quòd *falsæ pluvie*, calidis maximè regionibus, (ex fide navigantium) satis testantur.

At quomodo, inquires, id fieri potest; ut ex *sale condimentorum antiquissimo*, & in auxilium stomachi concoquentis apto nato, pessimum morbi genus oriatur; huc accedunt salis eximiae virtutes; nimirum à putredine vindicat, pruritus sedat, Lichenas, Lepras, Pforasque medetur; contra omnigenum ferarum morsus optimè facit; adversus Opium & Fungos præclarum antidotum; ad Hydropicorum tumores dissipandos: item abstergit, extenuat, &c. & infinita alia, auctore *Dioscoride*. Hæc quidem contra nos maximè facere videntur. Respondeo; crudum salem his usibus veteres non adhibuisse, sed *ustum*, ex eodem *Dioscoride*, constat; scilicet ustum, semelque lotum, atque ficcatum. Quòd nobis innuere videtur aliquid mali ab ejus *cruditate* illos metuisse. Deinde, ex salis *modico usu quotidiano* hoc malum non nasci solere, orbis terrarum populi universi consuetudo magno argumento est. Itaque ab ejus *excessu* tanta vitia gigni, credibile est: eamq; rem sic paucis expediam.

A nimio sale stomachus & intestina primum vitiantur, ejus filamenta exedi, totumque ventriculum tenuiorem reddi, inflammarique; quemadmodum ab aliquo alio medicamento *septico* copiosè & assidue

affiduè in victum quotidianum dato, tandem evenire, necesse est. Huic autem rei fidem faciunt *inanis* vomendi cupiditas, præcordiorum, etiam jejuno, mira gravitas & distentionis sensus, cum molestissimo anhelitu, non sine animi defectione & subitâ interdum morte; imò hic & alibi cardialgia *subito deliquio* exanimare solet. Inflammatione autem semel vitiato stomacho chylus crudus confici solet; quòd is ne cibi quidem pondus diu pati potest; maximè cum ab eodem cibo falso potionève continuo irriteretur. Itaque crudus chylus festinanter in intestina deducitur, lacteisq; receptus, vi cordis arteriarumque elastica, habitum corporis permeat; at cum crudus & *supra modum salsus* chylus in *Lymphæ ductus* separatur, eos maximè vellicat, inflammat, corrodit; unde vasorum tenerrimorum & angustiorum adstrictio mirifica, & ad circuitum lymphæ ineptitudo. His itaque labefactatis, salsus, & lentus, & crassus chylus in venis sanguiferis deinceps, ex magnâ parte, circulatur; arteriasque adeò ob nimiam lympham multum distendi earumque pulsum impediri, necesse est: Pulsum autem laborare constat, cum illo morbo *pulsus celer, parvus, inequalis* inter præcipua indicia *pathognomonica*

numeretur. Ab ejusmodi autem pulsu sanguinem *crudum, lentum, crassum, salsumque* tardè, aegrè in orbem moveri, necesse est; à motu verò sanguinis lento & inequali, eum, maximè vasis *capillaribus*, ipsisque excretoriis ductibus ob pulsûs impotentiam ac languorem, coalescere & stagnare aptum esse. Hinc Symptomatum facilis explicatio: nimirum *macula purpurea*, ut in fuggillationibus, & in omni vulnere contuso latè circumcirca fieri à sanguine coagulato novimus: item hinc proveniunt Tumores, & Hydropis Scorbutici ratio manifesta est; scilicet à chylo falso & crudo minimè circuire apto; & in hujusmodi Hydrope tumor *durior & magis renitens* esse solet, utpotè à majore vasorum inflammatione. Item Arthritidis vagæ ratio apparet à falsedine sanguinis aegrè moti, & hic & illic membranæ ductibus restibilis ac corrumpentis. Item lassitudinum causa intelligitur membrorumque distentio ab arteriarum nimia plenitudine. Item torpedinis, nervorum resolutionis & contractionis; nimirum à lymphâ falsâ nervis impacta & adplicita, & à nutritionis paucitate & defectu: nutritionis sanè ratio, etiamsi consistere videatur in perpetua arteriarum plenitudine; nisi tamen sanguis debite per corporis

corporis habitum, neutro venarum genere obstructo, circumferatur, ductusque universis excretoriis perpetim ventiletur, accretio corporis infida erit & simulata; vitiumque, non vigor (qui nutritionis tamen præcipuus effectus & summa utilitas) à corrumpentibus humoribus expectandus est. Item dolores acuti sub noctem maximè infestantes, ut in lecto ne horæ quadrantem manere possint, quòd à lecti calore falsus & concreescens sanguis paulatim fusus liquidusque celerius per lymphæ ductus torpentes moveri solet; quemadmodum in digitis nive frigefactis; quòd incalescunt, eò acerbissimo dolore punctorio afficiuntur. Ultimò *Atrophia* explicatur cum Lympha à nimia salsedine vitiatu, & qui mitissimus humor esse debet, fit suprà modum falsus, crassus, crudus, lentus, nutritionique adeò minimè aptus; id est, qui commodè & æquabili quodam tenore per omnes venas circumferri, perque vasa excretoria à superfluitatibus continuè expurgari non possit. Hujus autem rei illustre exemplum in infantibus lactescentibus videmus; ubi lac à Nutricis conceptione fit falsum & Urinam falsam plenè redolet sapitque; quo lacte paucis septimanis nutriti infantes, toto corporis habitu sic vitiantur, ut

rabes illa vix totâ vitâ delenda sit ; imò infiniti atrophîâ pereunt, aut scrophulis aliisve malis inde ortis conficiuntur. Huic autem infortunio (ut id hic obiter notem) non aliud remedium æquè bonum unquam expertus sum, ac lac novum ex aliâ nutrice sanâ.

Quòd autem *Gingiva* intumescere, & cruentari, vel levi de causa, & putrescere solent, (id quod *nautis*, præcipuè in longâ & molestâ navigatione, indicium est futuri Scorbuti) ratio est, lympham *salsam & lentam* à sanguinis crassamento ægrè separari posse & propter vitiatos lymphæ ductus, ad ductus salivales excretorios propellitur ab arteriis ; ubi in salivam lentam, salsamque conficitur, non admodum adedò effundi aptam : Gingivisq; itaque impacta, vasis excretorii subsistit, ampliùsq; ibidem corrupta, eas tumefacit : imò *hemorrhagiis funestis* subito Scorbuticos corripi, propter vehementem hujus falsi humoris sanguinem colliquatum ex putredine appulsum ad caput in exemplis nostris infra videbitur : cujus quidem symptomatis in hoc morbo ipse *primus*, quòd scio, author sum.

Hinc liquet insuper, cur *Hydrargyrus* in hoc morbo curando (*Hartmanni* monitu, alias plurimùm addicti chymicis remediis)

remediis) nihil prodest; cum & lymphæ ductus amplius infirmet, & à falsa supra modum lymphæ ipse tandem vitiatur; cum sal urinosus vim & efficiaciam salium acidorum destruat; & quòd hîc lymphæ crassior & lentior est, quàm quæ salivæ ductibus effundi posset;

At de falsedine sanguinis aliqui meritò dubitant, cum cibum falsum comedentium sanguis minimè *muriatricus* est, nec ex analysi spagirica sal marinus in eo ad pauca grana inveniri potest. Respondeo; sani quidem, & falsamenta multum comedentes, herbis tamen fructibusque simul victitare solent, qui salis naturam alterent, diluantque. Deinde, salem culinarium concoctione quidem domari, & mitem reddi posse; in alium salem, urinosum putà, certè à fanis; manifestum est; quòd nullum alium salem toto uspiam corpore reperire licet. Rursus; de *nautarum* sanguine omnium gravissimè Scorbuto affectorum, nemo, quòd scio, *quatenus iste muriatricus* sit, adhuc experimentum fecerit. At nobis abundè sufficit, si hujusmodi salis copia in habitu corporis restiterit; cum sal urinosus, crudus & imperfectè coctus eodem effectus, è putredine ortos, perpetrare potis est.

Exem-

Exemplum unum vel alterum ponam, quibus sales integros posse per habitum corporis transferri, ibidémque morulas facere clarè evincitur.

Cuidam Gonorrhæâ gravitè affecto, ad 3j. salis prunellæ ex Terebinth. in bolo exhibui; post aliquot horas alvus ei mota est, & sub noctem, fortè cum hominem visitavi, intolerabili dolore meiendo cruciatus, matulam mihi monstravit, quâ nuper minxit; ubi sale micante saturatam urinam vidi; imò aliquot guttas urinæ albicantis, in marmora ante focum posita, stillavit; quæ, ut curiosè eas examinaverim, meræ salinæ, & in crystallos aculeatas suo more concretæ fuerunt. Idem tamen phænomenon ab eodem medicamento aliquoties exhibito, prout sanitatem recuperavit, ex toto desit.

His adde; in iis, qui se aquis medicatis nostris, maxime falsis, *Epsomensibus* putà, aliisve ejusdem farinæ, ingurgitant, eorum urina salis calcarii particulis tam repletur, ut, si vitrum, eâ urinâ plenum, inter oculum tuum & solem teneas, illarum infinitam micationem admiraberis. Imò si multum & diutius bibant, ad aliquot menses illis salinis particulis, (ut ex urina diligenter inspecta liquidò tibi constabit) non ex toto corpus vacabit.

Haftenùs

Haftenus de Scorbuti causâ, ejusque accidentibus, diximus; hujus autem morbi aliquot è multis exempla, pro more nostro, ex adversariis transcribam, ut medicamentorum specificorum rationem exponam.

ÆGROTUS I.

JUvenis quidam robustus, miles, è castris transmarinis rediens, dolore per omnia membra vehementer affectus est; item ferè assiduo vomitu & diarrhæa; huic etiam maculæ quædam rubentes per totum corpus eruperunt. Sanguinem è brachio mitti jussi: is autem refrigeratus cute crassâ ex fusco flavescente obductus est: urinæ paucæ, crassæ & rubræ. Hunc sic curavi, [*R. Vini albi Gallici ℥℥. Sem. Anethi ℥j. fœniculi dulcis ℥ij. Gingiberis rasi ℥℥. ad duodecim horas vase diligenter clauso leniter coquatur.*] Hujus medicamenti ℥ij. ter minimum quotidie quantum calidè id ferre potuit, propinavimus. Convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS II.

VIR quidam, obesus, ab aliquot mensibus, nescio quo languore & horrore, quotidie recurrente, affectus est; item huic gravis in lumbis capiteque dolor; matutini sudores valde frigidi; Tussis; spiritus difficultas; nulla ciborum appetentia; lingua non arida, tamen ficulofus; decumbendi in lecto assidua cupiditas; pulsus parvus & debilis; urina admodum biliosa: huic succos *Nasturtii* & *Cochlearia* ex vino rubro propinavi: & quamvis aliquoties inhorruit, tamen & urina pallida & sudores paulò tepidiores; item spiritus multò facilior. Balsamum Martis ad grana x. ad tussim & spiritum difficilem nocte dormituro dedi, cujus usu, etiam ipso sudoris tempore, melius dormivit; quod aliàs ante, ob pectoris nescio quam angustiam, nunquam facere potuit. In his remediis ad decem dies & amplius perseveravit; horrores sudoresq; omninò desierunt; mirificè convaluit præter necessariorum expectationem.

ÆGRO-

ÆGROTUS III.

Paralyfis ex Scorbuto.

Quinquagenarius, obesus, (*Tith-marsh*) media hyeme primùm fit anhelosus, deque nescio quâ ægritudine circa stomachum valdè questus est; mox brachiorum & crurum quasi paralyfis & languor ægrum corripuit; hæc autem mala excepit gravis & assiduus crurum dolor, dies noctesque hominem crucians, somnūque ei prorsus adimens. Post quatuordecim verò dies in utrōque crure *macula* infinitæ *purpureæ* apparuerunt. Penè invitus curatus fuit remediis Anti-scorbuticis vulgò cognitis; aded vino *Hispanico* & sæpè Spiritui Vini dicto, indulgere voluit. Non ante æstatem tamen manuum pedūque vigorem recuperavit, quo tempore hominem *aquis muriaticis* (in viciniâ *Knarefborough* agri *Eboracensis*) coctis & calidis, quantum sustinere potuit, balneare volui: ex integro convaluit. At Hyeme proximè sequente similiter affectus est; & mortuus est.

ÆGRO-

ÆGROTUS IV.

Atrophia ex Scorbuto.

T*Ailour de Marston*, quinquagenarius spirandi difficultate diu affectus est, tandem admodum emaciatus est; cætera sanus ut sibi videbatur; propter pituitam verò viscidam in lecto dormire vix potuit; pulsus celer & debilis; modica sitis; urina rufa; è medio pectore maculæ quædam subpurpureæ efflorescebant; atque hæ tandem latè fetaceum pectus occupabant; à prima autem earum eruptione iis color subpurpureus, qui indiès degenerare in subluteum solebat, id quod curiosius observabam. Tabidus mortuus est.

ÆGRO-

ÆGROTUS V.

Dominus *Cooke*, è Prebendariis Ecclesiæ *Eboracensis*, minimùm quinquagenarius, macer, literis valdè deditus, *Decembri* exeunte ex frigore primum tussi affectus est; huic nulla ferè ciborum appetentia; tussi supervenit spirandi difficultas, & nescio qui levis dolor, & in tibiâ dextrâ imbecillitas; mox ibidem *pruritus* ortus est, & maculæ *purpureæ*. Ipse autem vocatus, femur & crus tumida & intensè purpureo colore occupata vidi: huic Urina varia, nunc rufa & valdè turbida, nunc clara & qualis sanorum. Imò malum quodammodo Tertianam Febrem mentiebatur, nam alternis diebus pejus se habuit; malum in femore & tibia cum dolore, duritie & rigiditate indiès serpebat. Quò malum auctum est, eò Urinæ certiores, & rufiores, & faciibus magis id saturatæ. Ad decimum verò diem paulatim serpendo totum femur & tibiam & jam ipsum pedem tumore insigni occupavit, & livor jam ad *nigredinem violaceam* valdè accedebat; foveæ in pede facilè fiebant; at
tumores

tumores cruris & femoris multò duriores fuerunt. Jam verò languores primùm æger sensit, & assiduè in lecto deinceps decubuit.

Ex Anti-scorbuticis medicamentis Apozema præscripsi, item Cataplasmata ex solis emollientibus cum herba Cochlearia & Unguento è mucilaginibus toti cruri femorique latè admovi; quibus admodum levati sunt, & dolor, & tumor; Atque à pertinaci istiusmodi remedium usû tandem convaluit. Illud insuper notavi nigredinis extremas partes subluteo colore circumscriptas fuisse, perinde ut fit in suggillatis.

ÆGRO-

ÆGROTUS VI.

Quidam Batavus, valdè obesus, languoribus diu affectus est; tandem lecto defixus; huic labia, genæ, & ipsa lingua livescebant; pulsu parvo, debili, & urina qualis sanorum fuit; Spiritus Vini multum & assidue potare consuevit; huic autem à magni nominis medicis & sanguinis missio aliquoties repetita, & purgatoriæ medicinæ, & chalybs diu exhibitus est: at non ullo modo ei profuerunt. Ipse vocatus mala in infinitum aucta observavi, & jam manus cruræque livescebant, & spirandi difficultas tanta fuit, ut nisi erectus in sella sedere non potuit; adeò lingua balbutiebat, ut hominem gallicè loquentem, vix intelligere potui. Omnia à me sumere recusavit præter cardiaca medicamenta vinosa; quorum sanè in nostris officinis copia est: post aliquot verò menses à primo insultu hæmorrhagiâ sub noctem adeò violentâ correptus est, ut aliquam multas libras sanguinis è naribus effuderit, antequam moriebatur.

ÆGROTUS VII.

JUvenis quidam, exeunte *Decembri*, subito & sine aliqua causa manifesta narium hæmorrhagiâ correptus est: id malum aliquot dies per intervalla duravit; mox totum corpus maculis ferè ex *nigro-purpureis* eleganter depictum est; etiam earum aliquot ex internâ labiorum parte observavi: *huic tamen nec febricula, nec pulsus justo debilior*; Urina qualis sanorum; nec ullum grave aliâs symptoma. At funesta illa pictura fuit.

ÆGRO-

ÆGROTUS VIII.

Puer quidam, quinque annos natus, subito, ineunte vere, maculis quibusdam *ex viola-purpureis* in cute albissima per totum corpus depingitur; ejus linguam, osque fortè inspexi, easdemque maculas, & in ore, & in labiis ulceratas observavi; ejus cura ad me non pertinebat. Nam puerum mihi attulit vicinus quidam meus tantum, animi causa. Et nescio an aliquod medicamentum ab ullo datum fuit. At eadem nocte, Hæmorrhagia graviter affectus, & illicò mortuus est.

N. B. In proximò superiori casu maculæ eruperunt à sanguinis profluvio; in hoc autem post maculas Hæmorrhagia lethalis sequuta est.

ÆGROTUS IX.

Puer quidam (*Waller*) summè agilis, decem circitèr annos natus, casei mercatoris filius, subitò *maculis purpureis* per universum corpus depictus est; ex his parvæ & aliæ majusculæ fuerunt, ipsum *viola martia* *florem* eleganter repræsentantes: mox vehemens Hæmorrhagia sequuta est; gingivæ, fauces, ipsaque lingua summa putredine virulenta exulcerantur; ut nec cibum, nec medicamenta amplius sumere potuerit. Intra septiduum mortuus est.

ÆGRO-

ÆGROTUS X.

Quidam puer (*Hewet*) sex annos natus, subitò *nigro-purpureis* maculis per universum corpus affectus est, puer autem de capitis dolore leviter tantum questus est, & foràs toto eo die ludebat; naribus tamen paululùm sanguine stillantibus; omninò non febricitabat, & cibum pro more avidè appetebat: ejus parentes insolitas maculas mirabantur; media nocte sanguis è naribus copiosè profluebat, eundemque adeò grumosum è ventriculo vomebat: ad decimam diei horam vocatus, sanguis admodùm difficilè comprimi potuit: maculas autem in labiis & linguâ video; item per ejus femora maculæ aliquot longæ & latæ, velut ex verberibus vibices; huic corporis habitus frigidus, pulsus rarus & debilis, urina succinea & qualis sanorum; nulla fittis: ad illum comprimendum infinita frustra adhibita sunt: venâ autem brachii à me incisâ, is protinùs in deliquium, vix sesqui uncia sanguinis effusa, lapsus, & sanguis è naribus per se protinùs compressus est. Sudore frigido madebat usque ad mediam noctem, de-

liravit; fortè ex diacodio dato in aqua plantaginis: postridiè verò manè idem ei sanguinis profluvium contigit per aliquot horas; tandem balsamo Veneris nares implevi, & sanguis stillare desit. Deinceps diacodium modicè datum est. Et *succi limonum, succi cochleariae* ad cyathos aliquot quotidie illi propinavi. Vibices primùm, mox maculae in labiis, reliquòque corpore, sensim disparuerunt. Convaluit.

ÆGROTUS XI.

SUB idem tempus puellam vidi octo annos natam, cui infinitae maculae *purpura-violaceae* in *nivea* cute efflorescebant, sanè spectaculum haud ingratum, nisi quod affectus morbosus fuerit: inter has verò maculas quasdam ad amussim *triquetras*, alias *quadratas*, pleràsque *rotundas* & *inordinatas*, non sine ingenti admiratione curiosius contemplantur. Huic autem me præscripsisse memini spiritum C. C. ad aliquot guttas ex cerevisiâ tenui quotidie bibendas. Convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS XII.

ITem alia puella eodem anno 1682. mihi ostensa est iisdem maculis per totum corpus depicta: diù in cute eæ maculæ apparuerunt; tandem nescio quibus remediis convaluit. N. B. in his duobus ultimis casibus de ulla hæmorrhagiâ superveniente non memini.

Ad *remedia* jam tandem venio; nam in recitandis exemplis, quæ infinita sunt, prolixior esse nolo. Præcipua autem hujus morbi medicamenta sunt, *Cochlearia*, *Limonumque*, *Aurantiorumve succi*: & ex hac notâ sunt omnigeni fructus & olera: at quò magis acidi eò meliores sunt: hinc Acetum quoque & Spiritus Vitrioli valdè profunt.

Horum itaque omnium facultates, & quæ commoda ab istiusmodi acidis remediis expectanda sunt, ab uno Aceto discemus. De Aceto autem inter alia multa ita *Dioscorides* perhibet. Acetum refrigerat, & astringit. Stomacho utile, appetentiam excitat. Erumpentem undique sanguinem sistit, potu infesivæ. Prodest alvi fluxionibus cum cibis coctum. In Ortopnæa calidum

commodè sorbetur. Tussim veterem mitigat. Inflammationes arcet. Reprimat abscedentes Gingivas & sanguine manantes. Suggillationes rapit, & ad conglobatum sanguinem prodest. Ad capitis dolores confert. Ad aquam inter cutem ferventis vapor proficit, panos coercet tepidi fatus. Pruritus permulcet; ad nomas & sacrum ignem, & ulcera quæ serpunt, ad lepras, impetiginésque efficax est. Phagedænas ulcerum nomasque fotu continuo cohibet. Calidum potum adversus omnia venena efficax est, præsertim contra Meconium, Fungos & haustam cicutam. Contra venenatorum serpentium ictus, & eos, qui urens virus ejaculantur.

An verò aliquid in *aceto* deficiat, ad morbum nostrum curandum, aut amplius desideretur, remedio cum morbi symptomatibus diligentè collato, planè nescio; certe tu velim pensites, ô bone lector.

Quamvis succi ex usu quotidiano in hoc morbo supra memorati & præ cæteris commendatî, veteribus parùm aut nihil noti fuerunt; eorum tamen opinionem de fructibus acidis in malo punico videre licet; nimirum boni esse succi, & stomacho utilis, &c. reliqua vide apud *Dioscoridem*.

Quo-

Quomodo autem hi effectus ex usu acidorum oriantur explicandum restat. Atque hujus rei ratio in his paucis consistit. Acidum imprimis infirmum & æstuantem stomachum refrigerat & adstringit; adeoque concoctioni eum aptum reddit; similiter cogitandum est de intestinis visceribus, eorumque vasis, una eademque ratione, salium exedentium copia laborantibus; hujus autem in stomacho & visceribus refrigerii ratio est, quod acida salibus urinosi adjecta eorum vim protinus frangunt, & cum attenuando chylum lymphamve insuper urinam moveant, sales exedentes mitigatos jam maximè eò diducunt foràs: à chylò autem novo, tenui & dulci sanguinis circuitus rursus expeditur, lymphæque adeò motus placidè perficitur, quo articularum labor multum diminuitur, levaturque; adeoque hæmorrhagia & maculæ, & dolores, & lassitudines, nervorumque resolutiones, contractionesque paucis diebus ex toto cessant, & homo moribundus ex integro restituitur. Cujus subitæ curationis exempla infinita in nautis, terræ semel expositis à longis navigationibus, occurrunt.

At

At remediorum magnæ differentia sunt? Respondeo, verissimum quidem esse, multis oleribus, inter quæ Nasturtium & Cochleariam pono, ad Scorbutum utilibus, præter succum acidum inesse etiam quandam piperatam acerbiter; quâ tamen de causâ crassos corporis humores magis attenuant, & in omnes ejus meatus facilius sibi viam faciunt; adeoque salem crudum Urinosum ubique locorum promptius subigere & expellere potes sunt.

Salis autem culinarii *crudi*, sive in Urinosum mediocriter tantum cocti, notio haud ita aliena est. Nam etiam in benè coquentibus Urina suum salem urinosum non faciliè & à primâ statim mictione analysi chymica præbet; imò ut ulteriùs putrescat, necesse est. Item ex sanguine humano eodem artificio destillato, paucæ tantum drachmæ salis culinarii, ex multis libris sanguinis haberi possunt; At idem etiam ambigua naturæ est, nec in omnibus, verè marino responderet, ut perhibet *Boileau* noster.

Rursus; Acetum à fructûs alicujus immaturi succo viribus distat, in eo, quodd Acetum acrimoniam quandam ex putredinosa caliditate, scilicet ex bina ferment.

mentatione confectum, adeptum est. Fructus autem acidus immaturus ea acquisita acredine caret, & acerbitem habet. Unde magis etiam tenuium partium est Acetum, quam alicujus herbæ aut fructus immaturi succus, velut sensus quoque testatur, *quo autem acrior succus, eò promptius penetrat*, ut rectè de victu attenuante *Galenus*.

Amplius; Limonum, Aurantium, Malorumque Punicorum, scilicet perfectè maturorum, succi acidi sunt: nec fructus alicujus immaturi acerbitem ingratam, nec aceti acrimoniam calidam, *ex duplici fermento confecti*, habent; adeoque præ cæteris valdè excellent, & privatim ad hunc morbum omnium remediorum longè præstantissima medicamenta sunt; etiam miseris nautis in auxilium suum infinitis exemplis experta. Limonum autem commendationem hic inferere suave est, Authore *Pisone* Batavo, medico diligentissimo, & in rebus Naturæ exoticis, si quis alius, versatissimo. *Peritissimi*, inquit ille, *nonnulli India*, ubi diu vixit, *medicæ castri plus præsidii in limonibus ponunt, quam in lapide Bezoartico aut Theriaca*, contra malignos morbos, & pestilentes febres, atque ipsa Venena. Ego autem, si-

ne

ne jactantia affirmo, me ex nullo alio aliquo remedio simplici tot felices effectus in tota praxi mea observasse, quam ex limonibus.

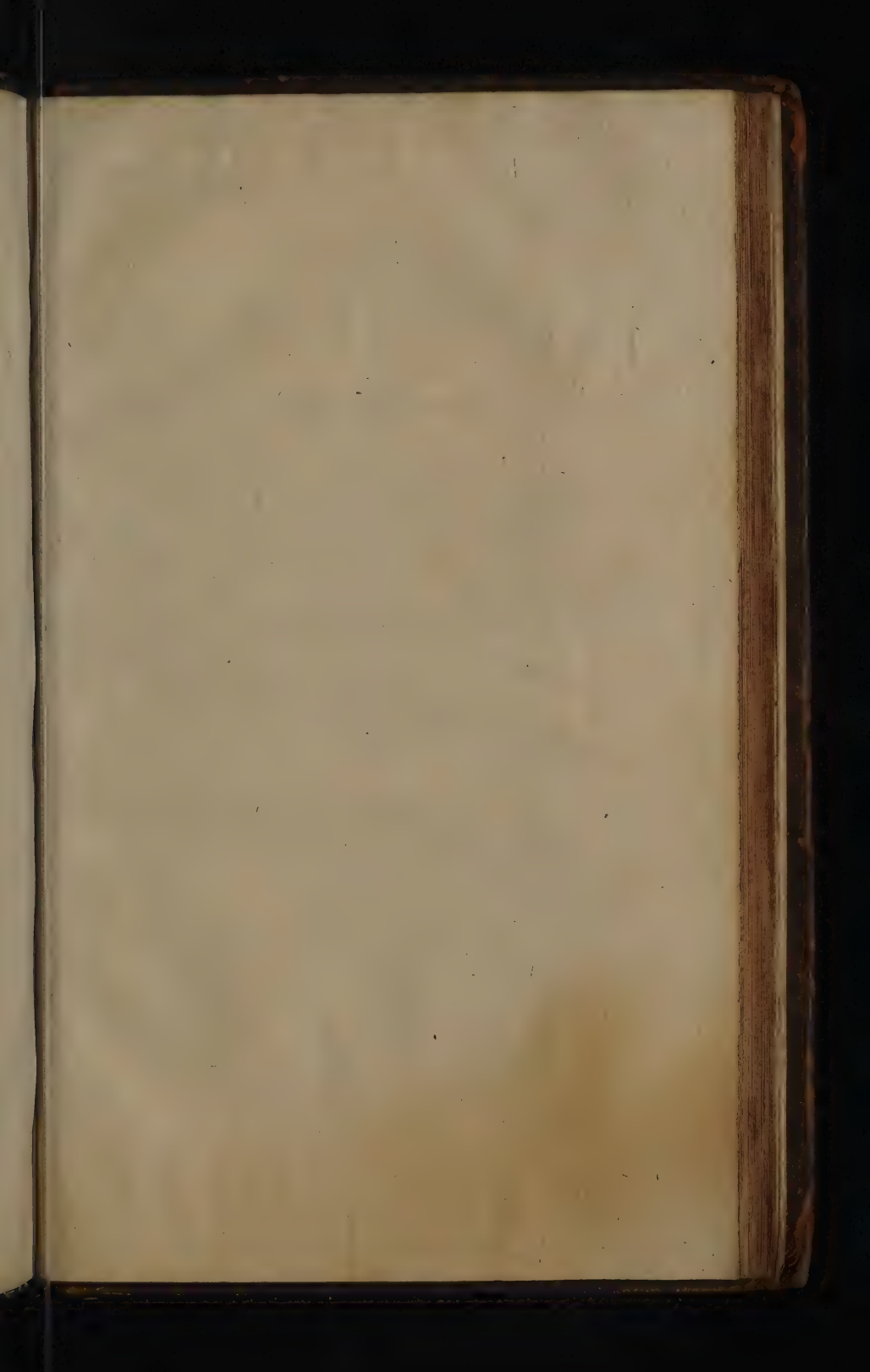
Atque hæc satis dicta sunt de id genus remedium naturâ.

Quæstio autem haud importuna superest, cui respondere, antequam hanc exercitationem finiam, mihi bonum videtur: nimirum cur hoc morbo correpti, sanguinem mitti, & purgari plerumque malè ferunt? Respondeo; Qui diu ciborum appetentia caruerunt, etiam succo nutritio, qualiscunque is fit, vix abundare, credibile est: huic rei fidem facit, inanis vomendi conatus sine ulla notabili excretionem; item quòd Lymphæ ductus feriant; quod testatur & nervorum resolutio & corporis nimia lassitudo, è maximè communibus hujus morbi indiciis, & interdum ossium crepitus.

Deinde diutiùs ab hoc morbo affecti, etiam *vitiatis* humoribus effusis supra modum languent, quòd arteriæ rigida, & diu distenta ex chylo crudo, falsoque, eo dempto, planè stupent, nec facilè ac promptè ad officium debitum redire possunt, sed penè ab opere deficiunt; illud confirmat pulsus debilis, parvus, in-

inæqualis ; item quod ab omni mutatione positûs corporis deliquium pati istiusmodi ægri valdè proni sunt, nimium cordis & arteriarum Systole fatiscente ; id refluxo sanguine inæqualitèr moto, tantum non opprimitur.

DE

A

S

A

DUS

nom

appel

Rh

dolor

men

inter

dolor

In

in re

endi

um,

enum

distr

genti

fulas

Equi

Carit

D E

ARTHRITIDE

Sexta Exercitatio Medicinalis.

A *Rticularum Dolor* sive pedum, sive manuum, sive coxendicum, idem morbus in diversis corporis partibus merito audit; etiamsi aliis atque aliis nominibus, ut Podagra, Cheiragra, Ischiâsve appelletur.

Rheumatismus verò, quamvis is morbus, dolorem quod attinet, affinis sit; in hoc tamen non articuli tantum, sed media quoque inter articulos spatia gravissimis interdum doloribus affici solent.

In descriptione autem hujus morbi, sicut in reliquis omnibus, veteres imprimis audiendi sunt: profectò singulorum accidentium, quibus hic morbus concludi posset, enumeratio apud illos mirabili quadam industria exhibetur, ut nihil hodiernæ diligentiae relinqui videatur. De his verò consulas suadeo *Aretæum* aut *C. Aurelianum*: Equidem ea, brevitatis causâ, quam in his Tractatibus unice institui; certè in tam vulgari

A a

morbo

morbo libentèr omitterem. Quoniam ta-
 men Aureliani liber, propter editionum pau-
 citatem, (imo non nisi ejus unica, quod scio,
 integra est) in paucorum manibus est, &
 quod hoc sit Veterum *summæ accuratioris* in
 morbis describendis *exemplum*, illud tran-
 scribere in nostras chartas non gravabor.
 Sequitur, inquit ille, passione articulari
 tentatos, torpor atque fornicatio eorum
 articularum qui tanguntur, & difficilis
 flexio, atque rursus extensio: item gra-
 vedo & vacandi dulcedo; & ad parvum
 motum vehemens dolor; atque dormien-
 tibus sensus quidam resonantium articulo-
 rum, & cum de somno surrexerint, veluti
 saltu earundem partium afficiuntur; tum
 horror vel rigor, vel tremor, sine ulla ma-
 nifesta ratione, partium sequuntur: dehinc
 cum passio te extollere cœperit, in Poda-
 gricis dolor alterius pedis, aut utriusque
 cum punctiōibus nascitur, incipiens à ve-
 stigio, aut plantæ cavitate, vel sæpius à
 majore digito, attestante torpore & gra-
 vedine, & difficili motu cum horrore ri-
 gido, atque inæquali per membra, & ali-
 quando plurimo fervore, aliquando frigore,
 ut alii refrigerantia, alii calida desiderent
 ægrotantes, & propterea quidam alteram
 calidam, alteram frigidam podagram pu-
 taverunt nuncupandam: item initio, ut sæ-
 pè contigit, similis color patientium, atq;

sanarum

sanarum videtur partium, attestante æqualitate, nullo emergente tumore. Dehinc *inflatio partium* fit cum *rubore*: quapropter *relevatio altiorum* sæpè sequitur. (Hoc est, partes circa ipsa ossa minus dolent.) Tum pejorante passione, *Artbritica* sufficitur passio, cùm in unum, omnium articulorum consensus, & facile ex articulo in articulum venit dolor, nec desinens priusquam cunctos invaserit nodos: sæpè denique, prioris articuli, dolore declinante, *secundus* invaditur, atque eodem similiter miscente, *tertius* sumit exordium, consentiente etiam vesica, atque spinæ majoribus Nervis, quos *Tenonias* vocant. Et in *Stomacho* etiam *nausea* vel vomitu jactantur ægrotantes. Tunc articuli tumentes inflantur, ac deinde *durefcunt*, & soliditati *saxeam* faciunt qualitatem: tum etiam *nigriores* efficiuntur, atque *contorti*, ut in *obliquas* partes *digiti* vertantur, aut *reflexi* supinentur, aut vicinis adfixi incumbant. Et aliquando *humore purulento*, vel *mucilento collecto*, aut viscoso, generent *Poros*, quos nos *Tophos* dicere poterimus: Dehinc lapides sufficiuntur, qui quidem *articulos solvant*, & *cutem distendant*, atque erumpentes promineant, & *chirurgia* detrahantur, aut exilientes cyathis cum *ferramento* tollantur, quod nos *scalpreolum* dicere poterimus, & *rursum* renascantur.

‘ Tum membra dolentium partium, cessante
 ‘ nutrimento, *tenuata languescunt, & arida*
 ‘ efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes
 ‘ parvis ex causis *mobiles* atque *iracundi*, si-
 ‘ quidem motum vel actum non sine quere-
 ‘ la accipiunt.

Principaliter autem hæc passio, inquit idem C. Aurelianus, constituitur in Nervis vel eorum colligationibus, tum cætera morbo consentiunt, atque contiguos, vel superpositos lacertos, & majores nervos pati demonstrant; ineunte morbo, *Nervi*, id est (ex interpretatione ipsius Aretæi) articulorum vincula, & quæcunque ex ossibus exorta sunt, & in ipsa ossa inferuntur, dolore incipiunt. At ipsa ossa non dolent, vel minimum. At si aliquis ab ipsis doleat, non ferramenta astringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis (nam hæc interdum ex remediis in hoc morbo sunt) tantum dolorem excitare possunt, quantum quæ ex ipsis ossibus nascuntur.

Patitur autem principaliter membrana quæ ossa circumtegit: item musculorum capita vel summitates.

Denique augmento passionis inter-creatus humor, ex frequenti dolore corruptus, in saniem transiens, partes aliquas (imò ipsa tandem ossa) collectionibus, id est, abscessu afficit.

Hujus

Hujus autem tanti doloris causam sic breviter intelligo. In articulis itaque & coxis, ubi primus morbi insultus est, *ductus excretorii* cartilaginosa ossium capita, tendines musculorum duriusculos minúsque flexiles, membranasque iis circum positas penetrant, pertranseuntque; perinde ut iisdem ductibus in cute intestinisque fieri solet; nempè ut perpetim effundatur in cavitates aut interstitia articulorum humor ille pituitosus, illorum madefactioni inunctionique valde necessarius, ne in motibus suis exereendis articuli mutua attritione offendantur.

Hi autem ductus *labefactati*, id est, vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maxime à cibo; ex nimia Venere, à quâ tot motus articulorum convulsivi; ex frequenti usu vini vel aromatum, quibus iidem ductus vehementer resolvuntur; vel ex naturali quadam ductuum imbecillitate, quâ contractioni impares sunt: vel *obstructi* ex aliqua longa hæmorrhagia; ex crapula & otio, humor ille ex crudo jam & lento sero confectus, in ductibus articulorum excretoriis moram trahendo, facile putredinem & acrimoniam concipit, & ichorosus tandem fit; ipsa denique ossa rodendo, illa in Tophos dissolvere potis

Inter causas arte redentes varias *Aurelianus* numerat frigus profundum, laborem immodicum, vel repentinam desertionem solitæ exercitationis in antea sum morem; aut rursus cum mollibus nervis atque insuetis fuerit illata quassatio.

est. Quod satis constat ex ossibus cariosis vermiculato quodam opere profundè insculptis. Unde primùm *atrox dolor*, nempe à continua distensione & dilatatione ductuum excretoriorum à corrumpente humore, cui tamen distensioni partium cartilaginosa-
rum *durities* plurimùm resistit: ideoque in iis dolor vehementior excitatur, quàm in mollioribus corporis partibus fieri solet, ubi tanta resistantia non est humori abscedenti. *Hippocratem* audi; Humor corruptus, inquit ille, (*lib. de Affectibus*) quo magis tenues venulas, corporique movendo magis necessarias, nervosque & ossa multa & crebra subierit, eò sanè tum stabilior morbus est, tum ægerrimè profligatur.

Atque hinc illi sensus stricturne infinitæ, compressionis, ponderis, caloris urentis, lancinationis, punctorum, rosionum, ut humor putrescens in angustis & vix dilatabilibus ductibus impactus, viam sibi faciat.

Huic autem explicationi hæc fidem faciunt, quòd ad ipsas cavitates & interstitia articulorum, ut suprà comprehensum est, *profundè incipit dolor*; fursúmque fertur in musculos circumambientes, serè inflammatione in iisdem excitata; nempe ex *regurgitatione* humoris jam putrescentis in arteriolas cutaneas ac musculares: ubi autem ex articulus

ticulis sursum inflammatio tollitur, dolor ad ossa multo remissior esse solet; quòd scilicet ductus excretorii cartilaginosi & semioffeï humore corrumpente paulatim deplentur.

Deinde, à *Tophis*, ipsis articulis innatis, satis confirmatur; quòd ii ex materia *ossea* sunt. Ab initio quidem, Authore Aretæo, veluti abscessus articulos occupant; postquam verò magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum Tophi solidi, albi consistunt. Imo universam ossium compagem morbus populatur, haud secus atque pedis aut manûs articulum. Etenim in toto membro Turbercula exigua & majora exurgunt. Illorum verò humiditas crassa, albicans, & grandinosa est. At illa rara fiunt, nisi ubi longa morbi consuetudo facta est.

Atque hæc hætenus de causa doloris *conjuncta*, nempe de distentione præternaturali ab infarctu ductuum excretoriorum in tendinibus cartilaginosis membranisque ad ossa pertinentibus.

Causa verò *antecedens* est stomachus labefactatus, unde chylus crudus & lentus.

Inter Antiquos verò, Hippocrates, hanc causam voluit esse sanguinem bile & pituita corruptum, inque articulos effusum. At cum bilis & pituita extra habitum corporis

in intestina ferè effundi solent, nec aliqua secretionem, sed ex ipso sanguine (si bonus, bono; si malus, malo) foras in ductus excretorios ubique propulso, & sola ductuum *fracedine nativa* excoctæ fiant, (de quo fufius in Tractatu de Humoribus egimus) ideo istam opinionem non libentè admitto. Inficias tamen non ibo, posse aliquando sanguinem à bile & pituita *refluis* per vasa chylifera vitari.

Alii autem hodierni Medici salem nescio quem, Tartarumque accusant. At hæc vana sunt, & sine fundamento. Cum ipse Sal Tartareus, ex quo Tophos oriri volunt, nuspiam in corpore reperitur; cum nec ipsi Tophi, nec ossa, nec aliquid carnis, humorumve alium salem edant ad torturam ignis, aut alio artificio, quod scio, chimico, præter unum eundemque planè urinosum.

At ipsum Sal Tartareum, (quod à Paracello conceptum, Mayerno, ejusque sectatoribus tam gratum est) aliud planè generis salis est; ut ex ejus figura, cum in crystallos coiverit, satis constat.

Denique sal urinosum *putredinis concoquentis* & coagulationis tam *citra*, id est, in Renibus & reliquis ductibus excretoriis cutaneis, quàm *ultra* habitum corporis & in intestinis, *effectus, non causa* est.

Restat

Restat itaque solus chylus sive *serum crudum* & viscosum, in ductibus excretoriis articularum, ægrè dilatationi cedentibus, *accumulatum*, causa materialis hujus morbi.

Antequam verò morbi accidentia dimittam, unum à moderno quodam Scriptore novum inventum, ut credi voluit, notabo; nempe totam illam narrationem plurimorum exiguorum paroxysmorum quotidianorum ad podagram constituendam, bellam atque lepidam Fictionem esse. Quòd autem dolor nocte recrudescat, manè verò remittatur: id situs corporis facere potest, quo sanguinis motus vel promovetur, retardaturve in hanc vel illam corporis partem: quid enim pedem in scabellum interdiu altius gestet podagricus, si non ad dolorem à positione sedandum? Deinde victus ratio, quæ ferè diurna est, unde nocturna aliqua exacerbatio oriri potest. Ipsa verò Febricula si quæ, ineunte morbo, sit, per accidens est, & à dolore orta & symptomatica, & quæ levi de causa à *medicamentis* aut *victu* intempestivè datis recrudesceere potest. Rectè itaque Aretæus, in Arthritide atroces sanè dolores sunt, sed dolorem comitantia atrociora: defectus animæ, ciborum averratio, sitis, vigilia, inter quæ febricula. Imò eadem incertitudo & varietas exacerbationum in Ischiadicis olim animadversa est à Cœl. Aureliano. Dolor, inquit ille, efficitur
nunc

nunc jugis, nunc deficiens, ordinatus, aut inordinatus, ac longis vel parvis intervallis recurrens, ac paucis ac limpidis lenimentorum spatiis, aut mediocres reliquias servans.

Aliquot autem Quæstionibus de Podagricis hic respondere lubet: quarum prima est cur mulier Podagra non laborat, nisi menstrua defuerint? Illud verum fuisse Hippocratis ævo & in Græcia facile credo. Quod mulieres Græcæ summæ castitatis & temperantiæ exempla fuerunt. At apud nos is Aphorismus minus verus est; cum infinitæ instantiæ occurrunt Podagricarum mulierum, etiam quibus menstrua benè respondent. Illud tamen concedendum est, illas multo rariùs affici hoc morbo, quàm viri, ob menstruorum excretionem, à quibus inaniantur levanturque illi alteri ductus Articulorum excretorii; claro documento, ut id hic obitèr notem, magni emolumenti appropriatorum catharticorum ad morbum hunc præcavendum. Deinde, etiam ex consuetudine vitæque ratione, causis hujus morbi procatartice parùm noxiæ, adeoque minus illo vitio opportunæ sunt.

Eadem verò ratio est de Pueris, quibus plerique ductus excretorii & molliores multo, quàm in ætate provectioribus, & indies pro corporis incremento, ampliantur.

At

At quærent porro, Cur Eunuchi Podagra non laborant ? Respondeo, Admodum pauci in omni ævo fuerunt. Deinde iis ipsa muliebris cura & consuetudo imperata est. Imo mollitie & teneritudine carnis non mulieres tantum, sed & pueros superant; ut de omnibus cujuscunque generis castratis animalibus satis constat; adeoque iis ductus articulorum excretorii facile dilatabiles, & humores *liquidiores* sunt.

Cum autem intentiones curativæ præcipue duæ sunt; *una* ad præcautionem ne redeat morbus, aut tardius mitiusve. *Altera* ad dolorem citò sedandum, dissipandum, resolvendum: ideo ad Ægrotorum exempla pro more nostro jam procedo; in tam vulgari autem & quotidiano morbo paucis tantum opus est; nempe ut naturam & usum aliquot remediorum specificorum ostendam.

ÆGRO.

ÆGROTUS I.

D Omina *Ashton de Whallie*, primaria fœmina, sexagenaria, ex multis annis graviter Arthritide in omnibus artubus afflicta est. Tophi ingentes ubiq; articularum, etiam in mediis membris Tubercula tophacea; alia ad ovi gallinacei, alia ad nucis avellanæ magnitudinem, alia minora infinita grandinis instar.

Huic Urina semper pallida, etiam ipsis accessionibus, ut ipsa ejusque necessarii mihi retulerunt.

Ex Lancastria ad Eboracum venit, meum auxilium implorans, quod, multo maximam anni partem, arthriticis doloribus vehementer vexata, decumbere consuevit.

Hæc erat obesula, certè non macilenta fœmina. Huic verò sic præscripsi. [*R Vini Emetici ʒss decocti Sennæ Gereonis ʒiʒs. Syrup. Violar. ʒss. m. f. Potio Emetica.*] Ab eo verò medicamento aliquoties vomuit, alvusque mota est cum euphoria. Idemque adeo medicamentum singulis septimanis exhibui ad mensẽ. Domum autem reversa, singulis mensibus idem emeticum semel repetiit ex præcepto meo, valetudinemque ei annuam & duos menses bonam præstabat.

Ex

Ex hoc verò successu lætata Londinum abiit, ubi inter alia, ad Tophos dissolvendos, (nam id fieri potuisse vehementer credidit) Antimonii Diaphoretici à L. R. diu sumpsit. Atque alia infinita : tandem à N. pulverem *Hues* dict. i. e. præcipitatum rubrum per se, magno pretio redemit ; item Arcanum ejusdem N. etiam ad integrum annum sumpsit ; item chalybeata ex plurimorum Medicorum præscriptis. At hæc omnia vana, imò noxia, & tandem perniciofa fuere. Nam ipse post septennium forte Londinum adiens, morienti scæminæ accersitus hæc didici ab illa. Huic autem supra fidem *pruritus* continuus ab istis remediis non in universa tantum cute, sed & in ipsis faucibus, stomachoque, quod seriò centies mihi affirmavit, (nam in hac misera conditione ad decem minimum menses vixit) excitatus est, & tandem convulsa mortua est.

ÆGRO-

ÆGROTUS II.

D. *Buchenham* sexagenarius, vir admodum obesus, diu podagricus ad totalem ambulandi impotentiam; tandem manibus captus est: mox in omnem corporis ambitum vagatus est morbus; sævissimisque doloribus etiam in colli vertebriis, & omoplatis cruciatus est; post sexaginta vero dies singuli paroxysmi, quibus ferè annuatim corripì solebat, vix finiti sunt. Atque hæc illius podagrici conditio erat, cum primum hominem viderem. Ad septennium meæ curæ se commisit. Hæc autem expertus sum in 12 minimùm paroxysmis: nempe, ineunte morbo, sanguinem ei semel atque iterum prima *diatrìto* mittendum curavi, cuius semper crassamento frigido cutis densa atque albida adhæsit verè coriacea: item sub eodem tempore ventrem subduxi lenioribus injectionibus. Febricula autem paulatim finita, aliaque cum viderem victæ cruditis indicia ex Urinæ hypostasi levi & albicante, hominemque jam in declinatione morbi constitutum, hujusmodi potionibus dejectionem alvi aliquoties molitus sum. [R. *Decoct. Sennæ Gereon. ℥iv. Syrup. è Rosis purg. cum Agarico. Syrup. Violar. Aq. Mirab. succi limon. ʒss. manna ʒi. misce, f. Potio.*]

Hoc

Hoc autem medicamentum adeo profuit, ut intra tres plurimum septimanas ad integram sanitatem sæpius restitutus est: nec memini illum ullo paroxysmo semel excessisse mensem toto illo septennio, quin ad integritatem corpus rediret; cum tamen antea ad duos trêsvé menses decumbere consueverat. Quis verò exitus fuit hujus viri, si quæras, dicam. Dum forte laudaret effectum medicamentorum purgantium in Podagra curanda, aliquis ex officio ei pilulas nescio quas Scoticas vehementer commendabat. Quid sit? Ultimo paroxysmo quo vivere desiit, & sanguinis detractionem, & omnem methodum meam omnino noluit; sed clam à primo insultûs die ad decimum è pilulis Scoticis duas trêsvé devoravit, quibus alvus quotidie aliquoties mota est. Jam lepidè mecum confabulatus est, an crederem illum tot annis valetudinarium vixisse, nec, sibi certè, Medicum esse posse? Illa verò nocte urina citra ullum dolorem compressa est. Imò mingendi cupiditas ex toto desiit. Ad decimum verò quintum diem vixit, nec unquam vesica respondit; neq; enim guttula urinæ in ea inventa est, cathetere sæpius immisso à perito chirurgo.

ÆGRO.

ÆGROTUS III.

DOmina *Ch.* optima sœmina, mediæ ætatis, obesula, aliquot liberorum mater. Huic menstrua semper benè responderunt; attamen ex Arthritide jam diu miserè afflicta est. Huic bimestres Paroxysmi & interdum longiores, idque aliquoties in singulis annis: dolores in paroxysmis continui & vehementes præter fidem: perpetui ejulatus, nisi ex opio quotidiano epoto. Item totis pedibus, talo & manuum carpis cubitoque inflammatis & mirè tumefactis. Adhibitum est remedium Anodynum nullo secundum ex præscripto S. nempe ex opio crudo Spir. Vini dissolut. De Sanguinis verò missione, aut dejectionibus ventris nihil audiui. In hac itaque conditione erat mulier, cùm primùm accersitus sum. Sanguinem verò, etiamsi nimis tardè, è brachio mitti jussi; enematis eodem die ventrem subduxi: postridie sic dejectionem molitus sum. [*R. Extract. rudii ʒss. de duobus gr. iv. Bals. Peruv. gutt. ii. m. f. Pilul. n. ii. inaurerunt.*] His verò alternis diebus exhibitis, & dolores, & inflammatio intra septimanam desierunt; mirè & præter consuetudinem convaluit. Hæc hyeme acciderunt. Vere autem ineunte, iterum ex podagra decubuit, solitis

ma-
pon-
mi-
fimi
es in
con-
petui
poto.
rarpis
etis.
ullo
opio
gūnis
is ni-
erat
San-
rachio
ntrem
olitus
r. iv.
inau-
ibitis,
anam
dinem
Vere
mbuit,
olitis

r. iv.
 inau-
 hibitis,
 nam
 dinem
 Vere
 ubuit,
 solitis

Colitis

В б мум

num diem morbus ter ex integro profligatus est. Bis verò sævissimis paroxysmis Decumbens, intra 14 dies morbus ex toto judicatus est.

Jam verò & ambulare & manibus sese exercere commodè potuit. Item gravida fit, uterumq; ex 22 septimanis gestabat, cum forte ruri ad *Epsam* degens propter aëris æstivi salubritatem, villiarumque infinitam commoditatem, pede altero subitò capta est; alicujus temerarii suasu *aqua nescio qua chymica*, mirificæ, si diis placet, virtutis, ineunte paroxysmo pedem inflammatum fovebat. Quid fit? Ingenti ventriculi & præcordiorum dolore angustiaque statim affecta est. Postridie Londinum rediit, à quo malo valentioribus Antidotis Stomachicis sceminam liberavi. At *Epsam* denuò adiens post duos menses iterum ex articulis pes doluit, eademque aqua chimica illum irrigavit, atque iidem dolores in stomacho cum motibus convulsivis illico redierunt. Londinum verò protinus advecta, obstetricem Medicum vocavit Doctissimumque virum D. *Carolus Scarborough*, militem & Medicum egregium, quem summi cultus & honoris causâ æternum memorabo: his mecum conjunctis omnis lapis motus est ut ei aliquas suppetias ferre possemus: at frustra omnia, interque diros cruciatus plurium dierum & vehementer convulsa, ipso abortionis momento, expiravit.

ÆGRO-

ÆGROTUS IV.

PEnraddock quidam aulæ regię famulus pede pro more captus, ex necessitate alicujus negotii expediendi, agyrtæ suasu, biduo ab accessione Emplastrum nescio quod pedi dolenti admovit, ac die tertio dolore quasi solutus foràs ambulavit, nec ante vesperam domum rediit; manè lætus surrexit, vestitusque subito concidit, animæque defecit. Ipse vocatus, quòd in vicinia mea habitavit urbe Westmonasteriensis, hominem mortuum inveni; atque hæc à filia ejus, aliisque necessariis, mihi de Emplastro narrata sunt.

ÆGROTUS V.

Illustrissimus Comes de C. mediæ ætatis vir, aliquotiès Arthritide affectus est; ac diutius in morbo hæsit; nec citra longam membrorum imbecillitatem solvi consuevit. Bis tandem ei podagra laboranti medicinam feci. Huic autem in singulis paroxysmis Urina Biliosa: dolor in articulis cum inflammatione; febricula à primis diebus. Sanguine sub initio misso; peptica nonnulla mitiora propinavi, item vinum

B b 2 Cana-

Canariense ex sero lactis vel per se quotidie indulsi, victumq; præterea tenuem maximè secunda diatrìto. Ubi autem declinatio morbi instabat, quæ ferè fit tertia diatrìto, catharticum hujusmodi sumpsit [*R Decoct. Sennæ Gereon ℥iij. Syrup è Spin. Cervin. Aq. Mirab. Succi Limon aa ℥ij. Confect. Hier. Diacolocynth. ℥ss. m. f. Potio.*] Ante 14 diem ex toto convaluit, parum aut nihil debilitatis membrìs.

Ad præcautionem verò hujusmodi pilulas devoravit. [*R Antidoti Marcian. ℥ss. aut ejus loco Spec. Aromatic Rosac. ℥ij. Cortic. Peruv. ℥ss. Sal Mart. agarice aa ℥j. Succi Hypocistid. Aq. Ros. dissolut. ℥j. f. Pilul. exiguae, inaurantur.*] Ex his unam vel duas, quotidie, vel alternis noctibus tantum ad mensum sumere consuevit. Huic methodo assuetus à multis annis jam sibi medicus est: nec mirum quòd omnigenà eruditione excellit, non sui ordinis viros, sed etiam instructissimos Philosophos.

ÆGRO.

ÆGROTUS VI.

Domina C. Quinquagenaria, primaria
fœmina diu Arthritide vehementer
affici consuevit. In aliquo paroxysmo ac-
cerfitus, hæc erat ejus morbi conditio.
Manus pedesque simul inflammati, ut nec
interdiu noctève quiescere præ summo do-
lore posset. Item in ventriculo nescio quis
dolor & Ciborum fastidium. Huic, quod
tardè veni, fœminamque ab omni evacua-
tione averfam habui, sic præscripsi. [& *Bals.*
Leucatelli ʒij. Salis Martis ʒj. diligenter
optimèque terantur super marmor. in singula-
rem lævitatem unitatemque.] Ejus gr. x.
dormituræ quotidie exhibui : ab ipsâ prima
nocte melius se habuit, & deinceps conva-
luit.

N. B. De Vitriolo Martis illud scire li-
cet ex Galeno * ferri squamas inter sic-
cantia medicamenta citra rofionem nume-
ratas fuisse, easdèmq; abtergere, purga-
reque. At omne ferrum Vitrioli parti-
ceps est.

*De comp.
Med. se-
cund. prim,
lib. iij.

Item Bitumen Judaicum ex aq. mulsâ
optimè facit ad Arthriticos, autore Ætlio.

ÆGROTUS VII.

DOminus T. mediæ ætatis vir robustus, ex frigore, Arthritide & artuum doloribus vagis vehementer affectus est : huic Febricula, stomachus æstuans, vigilia, urina admodum biliosa.

Ante meum adventum hominem vehementer purgavit, sudorémque nocte movebat quidam . . . omnia tamen symptomata pejora; die 7 decubitûs accersitus, sanguinem è brachio mitti jussi: Ei verò refrigerato crassamento crassa & albida cutis adhæsit.

Postridiè febricula paululùm remittere visa est. Ad 12 verò diem symptomata æquè gravia, ac antè. Rursus sanguinem mittere curavi; qui refrigeratus idem visus est ac prior. Tum primùm è Pilulis Agarico-martialibus alibi descriptis unam dormituro dedi. Atque illâ nocte optimè quievit, cras urina minùs biliosa; ex bona parte desit febricula.

Ad 16 diem integrè convaleuit.

Quoniam autem hic & illic, nempè ad Talum aut ad carpum dolor interdum leviter exacerbatus est : Hujusmodi Emplastrum ex Scrib. Largo supra injeci: à quo mirificè adjutus est. [R]

[R. *Æris usti*, *æruginis rasæ* \overline{aa} $\text{ʒ}vj$.
Salis Gemmei, *guttæ Ammoniaci*, *Thuris ma-*
sculi \overline{aa} $\text{ʒ}\beta$. *Aristolochiæ rotund.* $\text{ʒ}j$. *Alumi-*
nis $\text{ʒ}\beta$. *Myrrhæ*, *Galbani*, *Aloes* \overline{aa} $\text{ʒ}j$. *Ceræ*
 $\text{ʒ}ij$. *Terebinth.* *Chiæ* $\text{ʒ}j\beta$. *Olei* $\text{ʒ}ij$. *Oleo*,
Galbano, *Cera Terebinthina super ignem lique-*
factis cætera ex aceto, ex arte misce. f. Em-
plastrum viride.]

N. B. Intra noctem illa pars pedis, quæ
 & dolore & infirmitate vexabatur, cæteris
 jam prævalebat.

ÆGROTUS VIII.

Illustrissimus Comes de P. Quadrage-
 narius, obesus, ex aliquot annis Arthritide
 vagâ miserè affectus est. Ante verò bien-
 nium Parisiis hoc malo decubuit, & post
 quartum mensem vix ad sanitatem restitu-
 tus est.

Hoc autem paroxysmò, quò ipse accer-
 sius sum, cubiti dolore vexari cœpit, non sine
 febricula, & urina crassa & biliosa.

Ex meo consilio, siti, abstinentia & quiete
 contra primos morbi insultus pugnavit; nam
 ipsius rebus domesticis maximè tum tempo-
 ris interesse dicebat, ut protinùs conuale-
 sceret.

Ideoque ut nobili viro quantum in me
 esset satisfacerem, etiâ si aliquo modo teme-

raria esset methodus, nec sanguinem misi, nec Alvum ullo modo duxi aut movi, nec sudorem provocavi. Alvus tamen per se quotidie respondebat. Parti verò affectæ Empl. Paracelsi linteo molli illitum illico superinjeci. Quotidie autem alterum è manibus pedibusve denuò cum magna inflammatione malum adortum est. At protinùs Emplastrum adhibuimus, & cum vehementiùs doluit, etiam ipso Emplastro cataplasma ex mica panis Aloe & Croco, &c. latè superposuimus. Ita ad quintam diem se habuit.

Sexta autem die concoctionis signa de urina observavi, ac istud medicamentum propinavi [R. Hier. Diacolocynth. ℥ij. Sacch. Cand. alb. ℥ss. m. f. Bolus : cui superbibit Aq. Epsam. ℥vj. Succi Lim. ℥j. Syrup. Violar. ℥ss. m.]

Septimò omnino desuit febricula, atque urina citrina qualis sanorum reddita est.

Novo exiit foras negotiis expediendis. Decursu autem morbi ad sitim leniendam aquam hujusmodi limac. ad ℥vj. ter quotidie indulsi, [R. Cochlearum Hortensum ℔vj. Nucis Moschatæ contusæ ℥j. Lactis ℔xij. cautè distillantur evitando Empeurema ad medias; singulis libris aq. distillatæ adde Sacchari Cand. ℥ij. Succi Limonum maturorum & de Malaga ℥ss.]

ÆGROTUS IX.

Illuſtris Comes *H. Bronchard* Sexagenarius
exeunte Septembri Podagra vehementer correptus eſt ; utroque pede inflammato , item dolore Iſchiadico. Huic præterea aſſidua Tuſſis, difficilis admodum anhelitus, ut ne decumbere quidem in lecto poſſet, ſed ſella penſili dies nocteſque reſidere coactus eſt. Huic pulſus celer, formicans, & ad tres minimùm pulſus intermittens.

Sic autem hominem ex bona parte intra hebdomadam reſtitui.

Inprimis ſanguinem mittendum juſſi, hujus craſſamenti refrigerati pellis craſſa & albida adhæſit.

Deinde à prima nocte *Balaſamum Agarico-
martiale* ad Ꝟß. exhibui. Idque ſingulis noctibus ſumpſit. Deſiit autem ex toto dolor & inflammatio pedum poſt dies quinque. Item tuſſis, & facilis ei Spiritus redditus eſt, pedum autem & tibiærum tumor à perpetua ſeſſione remanſit ; nec catharticum, quo id incommodum optimè tolli poſſet, ſumere voluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS X.

Quidam pauper Sexagenarius Ischiadico dolore correptus : malum ad Ischiam dextram non tantum sævit, sed Tibiam etiam occupavit. Huic *Hier. Diacoloc.* ad 3ij. exhibui : à quo sexies purgatus est. Intra biduum ex toto dolor desiit, & misso baculo, quod ad se sustentandum gestabat, intra hebdomadam ad consuetum bajulatoris munus rediit. Post alteram verò septimanam ex eodem medicamento se purgavit, & jam firma valetudine fruitur.

ÆGROTUS XI.

Dominus J. L. miles *Baronetus*, Sexagenarius, macer : ex multis annis (minimum viginti) Arthritide vexatus : item cui jam in plerisque articulis Nodi Tophacei : huic olim aliquoties paroxysmi trimestres, & bimestres sæpius contigerunt. Ex biennio & amplius sese meæ curæ commisit ; illum autem quinquies illo tempore malum invasit : in carpis digitisque & pedum manuumque ingens inflammatio. Item non raro ipsis colli vertebis humerisque capi solet ; febricula ab ipso impetu, vigilia, infinitus articulorum dolor,

dolor, urina pallida, tenuis. Huic autem ferè sic sæpiùs medicinam feci. Inprimis sanguinem detrahi jubeo; leniori injectione, si præcordia inflata sint, ventrem duco. Inediam impero *prima diatrìto*. Mox si dolor vehementior & omnem tolerantiam excedat, haustulum è Diacodio permitto, aut etiam Laudani liquidi guttulis aliquot adjectis. Item aliquem pulverem vel è Bezozar. Orient. vel è Chel. compos. aut è lapid. Goæ. dict. aliquot sex grana bis quotidie propino ex Aq. Alexiterii Haustulo: at hæc citra sudorem. Item *altera diatrìto* & Avenacea, aut juscula è pullo Gallinaceo; item Vinum Canariense vel per se, vel ex lactis fero incoctum, cui succi Limon. cum tantillo sacchari adjecta sunt, liberè indulgeo.

In malo autem declinante, cum scilicet Urina tenuis paulo coloratior fuerit; ac febricula, doloresque remiserint, sic præscripsi. [& *Tincturæ Sacræ ex Vin. Canariensi confect.* ℞j. *Cochineil pulverisat. nodulo inclus.* ℥iſſ. *Spiritus Vitrioli* ℥j. *misce.*] Hujus Cochleare unum nocte dormiturus capit; idque triduo, vel quatrìduo pro ratione alvûs motæ & dejectionum tolerantia. Ita omni paroxysmo ferè intra 10 aut 14 dies integrè convaluit.

ÆGRO.

ÆGROTUS XII.

D. *Reynolds*, mediæ ætatis vir, aliquoties per tres quatuorve annos *Rheumatismo* miserè afflictus est. Ei verò sanguis primis illis morbi insultibus, pro more nostrorum hominum, ad aliquammultas libras missus est : nec tamen defuit bimestri spatio malum ; & interdum diutiùs hominem tenere consuevit : virésque ei tandem ægrè restitutæ sunt.

Exeunte autem brumâ, gravissimo illius mali paroxysmo correptus est. Me vocavit. Ejus verò morbi hæc erat conditio : nempe, febris intensa, sitis, perpetuæ vigiliæ ; dolores vagi, ut plurimum tamen in scapulis, humerisque, tibiis carpisque, non sine inflammatione, partiumq; affectarum tumore. Urina pauca valdè biliosa.

Hanc autem curationis methodum institui. Imprimis sanguinem ad ℥xij. mitti jubeo. Item ut alvus enemate leniori, cui Vini Emetici ℥iv. adjectæ sunt, curavi. Hæc autem circiter diem quintum decubitûs facta sunt. Sexto autem & septimo hordeatis tantum & vino oligophoro vel ex fero lactis, vel ex aqua nutritus est. Item Julapia refrigerantia & modicè diuretica propinavi. Octavo verò inclinata febre, hujusmodi

modi medicamentum catharticum & anodynum exhibui. [R. *Spec. Hieræ Picræ* ʒss. *Cochineil pulveris*. ʒij. *Vini Hispanici* ℥ij. *misce. Stent in frigido. Hujus Cochleare unum nocte, & tantundem manè per triduum aut diutius quotidie bibat.*] Paucis autem diebus à sumpto illo cathartico omnino convaluit.

At cum nec amplius purgari voluit, & quod foràs ad negotia curanda ei exire necesse esset, ex frigore recidavit. In hoc autem relapsu malum admodum vehementibus symptomatis antedictis recrudit. Iisdemque ego vestigiis insistere volui, nempe semel sanguinem in principio mittendo, &c. Priori tantum methodo adjeci propter sævitiam dolorum & vigilias, *Diacodii* ʒj. nocte bibendam. Quinto autem recidivæ die, quod jam paululum remittere mihi symptomata videbantur, sic hominem purgavi. [R. *Decoct. Sennæ Gereon.* ʒiv. *Syrup. è Succo Limon. Aq Mirab.* aa ʒss. *Syrup. è Spina Cervina* ʒij. *Confect. Hier. Diacolocynth.* ʒij. *misce f. Potio.*] Alternis verò diebus pro tribus vicibus hanc sumpsit potionem, & convaluit, postque alteram septimanam strenuè se habuit.

Haftenus

Hactenus Ægrotorum aliquot paucas Historiolas ex Adversariis nostris transcripsimus. Antequam verò medicamentorum rationes ac usus diducam, Prognosticon illud de *insanabilitate* hujus morbi discutere paucis lubet.

Hæc autem ad quæstionem rite intelligendam faciunt.

Nemo sensatus à Medico expectabit ut à Podagra semel liberatus, deinceps in perpetuum sanus evadat. Quippe quodd si discrimen evaserint, ex natura morbi, inquit *Aretæus*, laxiorem vitam degunt tanquam *ab inferis elapsi* hilares, incontinentes, in victu molles & delicatuli. Idcirco verò tanquam mortem rursus subituri, *licentiosè* præsentī vitā fruuntur. His adde, Plerosq; Ægrotos non morbi causam legitimam affere solere, novæ crepidæ attritum puta, alius longam ambulationem: alius plagam, aut calcationem; at nullus *intestinam domesticamque causam* Medico explicabit. At nec ab aliis morbis, etiamsi medicis præceptis obediētes fuerint ægroti, in totum præcavendis, tantā cautela à nobis requiri solet. Nōne itaque satis est hominem Podagricum sanitati semel restituisse?

Rursus, Tophos ulla arte posse dissolvi vehementer nego: nec Paracelsi ejusque sectatorum jactantia multum moveor. Vel
fi

si fortè ex toto chirurgiâ tollantur non multum profecerunt. Nam ossium cariosorum, è quibus eliquantur, nulla restitutio est; siquidem quod semel periit ex organica partium constitutione, natura non reficere solet. Hæc itaque extra quæstionem sunt. Imò verò siquæ apud veteres Medicos de Arthritide tanquam morbo insanabiliuspiuam dicta sunt; ea omnia in hoc vel illo sensu intelligenda sunt. Verbi causa. Hæc apud *Hippocratem* * legi possunt. “Qui in sene. * *Lib. Prædist.*
 “*Etute Tophos, aut Callos in articulis induratos habent, ii omnes, ut sentio, humana arte servari nequeunt.* Item *Insanabilis affectus* audit, inquit *Aretæus*, quoniam principiis, cùm debilissimus morbus est, Medicus non resistit, qui ut temporis progressu vires acquisiverit, *nihil* Medici diligentia proficitur.

Est Passio, inquit *C. Aurelianus*, non facilis curatione, & aliquando *magnitudine* insanabilis, *non*, ut plerique putant, *natura*. Causæ autem difficilissimæ curationis, vel ut sæpe contingit, impossibilis, manifestæ ac plurimæ reperiuntur. Est enim passio in nervis constituta, qui sunt natura *densissimi* & inter articularum nodos constituti, quorum angustia comprimuntur, & ad omnem motum asperantur, magis in pedibus: hi enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent, & totum corpus sustinendo
 la-

laborant. Præterea hæc passio initio, parvitatatis causa, negligitur, & contempta convalescit: quippe cum à multis minimè credatur emergere. Alii denique digito laxati, aliqui pedis versionem, aliqui cujusdam rei calcatæ, vel offensæ duritiem, aut fervorem queruntur: tùm necessitate coacti augmenti temporibus in confessionem veniunt ægrotantes. Ob hoc igitur Passio perseverare, atque corpora possidere meditatur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum causa, quibus recessisse putatur, cum sanos ægrotantes fingendo promittit, *adjuvante etiam intemperantia, qua cùm sæpè concipi passio perspicitur, manere posse non dubitatur.*

Quæritur itaque, si quis novissimè podagrâ affectus est, vel ex inveterato morbo aliquis membri ex toto captus, & cui etiam articuli diu etiam ex Tophis obcalluerunt, ac paroxysmo vehementi corripiatur, an melius sit curam omnem naturæ committere, vel à Medico auxilium petere.

Etiam si autem aliqui moderni, tetrici ingenii viri, & quibus infœlix medicina fuit, aliud suadere videntur; non tamen dubitabo ex antiquorum virorum autoritate ac propria & multiplici plurimorum annorum experientia asserere, Arthritidem posse sanari non incunte tantùm morbo, sed etiam veterascente: imò non ulla parte medicinæ fa-

faciendæ *utiliores* Medicos fore, quàm in Arthritide sanandâ, quocunque morbi tempore & ratione id demum occurrat.

Hoc itaque prognosticon, tanquam insanabile malum in Medicis nostris, meritò culpatur eximius *Mayernius* *, ejusque rei rationem * *De Arthrit.* optimam reddit. Medicorum quippe plerique *famæ consequendæ* potiores partes habent quàm ægrotorum sibi commissorum salutis : atque compescendis *ejulatibus* intentos, de valetudine integra restituenda ne cogitatio quidem subit.

De morbo verò *recenti* consentiunt Antiqui. “ Juvenis verò, inquit *Aretæus*, cui “ nondum circa articulos calli induruerunt, “ cuique victus ratio curæ est, ad laborem “ est impiger, alvumque habet vitæ institutæ “ probè cedentem, is sanè prudentem nactus “ Medicum, evadet.

Idem sentit *C. Celsus*. “ Ubi sentire cœperunt articulorum vitia, sanguis mittendus est. Id enim inter initia statim factum, “ sæpè annuam, nonnunquam perpetuam “ valetudinem bonam præstat. Quidam “ etiam, cum *Afinino* lacte poto, ex toto se *elussent* (nota vim purgantem lactis *Afinini*) in perpetuum hoc malum evaserunt. Quidam cum toto anno à vino, mulso, venere sibi temperassent, securitatem totius vitæ consecuti sunt. Idq; utiq; post primum dolorem servandum est, etiamsi quieverit.

Cc

Imò

Lib. de Af-
fect.

Imò verò veteres aliis etiam medicamen-
tis infinitis contra *inveteratum* morbum non
infelicitè pugnârunt, ipso *Hippocrate* at-
testante. "Hi, quibus *Tophi* in articulis,
" succedentes *intestinorum difficultates* opti-
" mè medentur, quin & quæcunque aliæ
" colliquationes inferiores eos valdè juvant.

Item; cùm dolor adfuerit, *Medicamen-
tum deorsum purgans* propinato (non expe-
ctata scilicet morbi remissione) & post hæc,
serum coctum & *lac Asininum* potui exhibeto.
(Nam hæc duo posteriora ferè inter pur-
gantia medicamenta numerârunt Antiqui;
nostrique homines eundem effectum ex
Lacte Asinino ad infinitum damnum *Phthisi-*
corum, & à plurimis morbis convalescenti-
um etiam inviti quotidie in hac Urbe expe-
riuntur) id est, post potentius medicamen-
tum purgantia leniora da; ut rectè obser-
vavit *Fernelius* in hunc locum.

Inclinato Morbi impetu tentanda, inquit
C. Aurelianus, & procuranda ventris facilitas,
sed fugienda quæcunque *vehementiora*, quan-
tùm quidem res admittant.

Verùm enim verò hi novi homines,
etiamsi omnino nihil in *Podagra* moveri
volunt, *totus* tamen homo è lecto in
curriculum omnibus modis & machi-
namentis quotidie moliendus est, ut unâ
aut altera hora extra urbem quotidie
rusticaret. " *Etiamsi dolor & ad motum in-*
habi-

" *habilitas contra-indicare videantur, hic*
" *tamen labor omnino exantlandus est.* Pro-
fectò si hæc doctrina, præ omni medicina, in
Arthritide tanti est; benè actum esset nostris
podagricis, si ipsis Plaustris, *Scytharum* more,
in nascerentur; ut iisdem aliquando com-
modè ægrotarent; deinde, alia insignis utilitas
Plaustrigenitis nostris accederet; quòd cum
omnia medicamenta præter unum *lac asini-*
num exulare oportuit, ipsa etiam jumenta
quibus trahitur plaustrum, *officinam* quan-
dam *ambulatoriam* de se præstarent.

Non autem ignoro gestationem inter re-
media antiquissima ad demendam materiam
positam fuisse; at in Podagra illam adhi-
bere, novum est. At hoc exercitii genus
Stomacho emendando, Calculo præcavendo,
Somno conciliando utile est. Eugè, optimè!
At dolor primùm leniendus est, quàm aut
iis cum appetitu, aut somno res erit.

Qui vero negant medicinam ullam posse
opem ferre Arthriticis, his illos rationibus
moveri, verisimile est.

Quòd à medicamentis quibuscunque eva-
cuantibus (sive ea *emetica*, sive *cathartica*,
aut quocunque modo inanitiones humo-
rum moliantur) ferè periclitantur: cum ta-
men Arthritis, etiamsi per se longus & gra-
vis morbus sit, minimè Lethalis est.

C c 2 m m B Deinde

Deinde, quicumque Podagrici fiant, hi sedata intra 40 (triginta Celsus) dies inflammatione, finiunt, authore Hippocrate. At nostri homines Podagram frequenter trimestrem, & ferè annuam exhibent : quòd ideo præter naturam Morbi accidere videtur, à remediis aliquando perperam & temerariè sumptis.

Quid autem faciant illa argumenta contra nos, appello Ægrotorum Historiolas fidelissima narratione & sine fraude suprà expositas.

Sed lubet privatim persequi vestigia hodierni cujusdam Medici de Podagræ curatione.

Phlebotomiam autem adhiberi nolit in ætate provectioribus, quòd sanguinis detractio spiritus animales, concoctionis instrumenta minuit, opprimítque. Spiritus autem animales quod attinet, ii ad *aniles fabulas* proximè accedunt, & ignorantix asylo sunt : sanguinis verò detractio modica, & tempestiva, cordis onus sublevar, vitiosi chyli plenitudinem diminuendo ; hinc articulorum inflammationi, summòq; eorum dolori, & febriculæ succurritur ; adeoque si id fiat sub initio Morbi, citius multo morbus solvitur. Deinde etiam ætate provectiores plerique podagriciæquè intemperantè, ex Morbinatura *, in victus ratione, ac juvenes peccant : cui rei, si impotentia quoq; eorum ad omne

* Vid. Articularium.

exercitium adjiciatur, etiam sanguinis missione magis requirunt.

Emetica porrò damnantur, quòd ex articulis materiam peccantem revellant intra habitum corporis : hoc autem gratis dictum est. *Emerica* ad præcavendum morbum in plerisque podagricis ferè benè faciunt, ubi scilicet vitiatur stomachus & primæ viæ saburra pituitæ indomabilis premuntur: Deinde istiusmodi remedium materiam vitiosam è ductibus excretoriis intestinorum evellit, evocat, exprimit : unde in aliis, articulorum puta, corporis ductibus minorem quantitatem accumulari verisimile est. Idem dictum puta de Catharticis, ad præcautionem exhibitis: imò in *Tardante* passione, *radicum* vomitus & *Hellebori* approbatur, auctore Aureliano.

At *Podagra* id habet peculiare, ut non tantum non juvetur, sed etiam lædatur à Catharticis. Respondeo, Si quæ medicamenta purgantia sinistrum aliquando eventum habuerunt, vel transferendo morbum in aliqua viscera ab articulis, vel febriculam augendo, vel novas accessiones, veteribus penè sopitis, excitando : illa omnia evenire verisimile est vel ægroti culpa, vel à minùs appropriatis medicamentis perperam ac intempestivè exhibitis. In qua occasione captanda medici prudentis *Ars ex toto* constat.

Quod autem vehementer urget ex morbi natura articulos necessario affici, materiamque; morbificam non securè posse aliò ablegari; id ex parte concedo; at sine sequela est, nec contra cathartica facit: nam omni morbi tempore, articulis valdè aggravatis, & sanguis mitti tutò, & venter subduci injectionibus; item tenui victu aut inedià pugnari potest, ad demendam materiam morbificam: ubi autem symptomatum remissionis ac concoctionis materiæ morbificæ signa apparent, infinito Podagricorum beneficio * cathartica damus. Idque ex ipsius naturæ indicio; nempe quod jam viscositate chyli ex corruptione attenuata, reliquæ sanguinis massæ denuò commisceri circumferriq; incipit, expulsionemque adeo multis de causis requirit; ne articuli ex diutina tentione lædantur; aut ipsa demum ossa in tophaceam materiam corrumpantur. Nam hoc certo certius evenit, ubi nullis auxiliis adjutus languet ægrotus, & usque putrescit materia morbifica in articulis ipsiq; ossibus impacta.

* Potest
Morbus etiam qui per se finem habetur est, citius tamen adhibito auxilio tolli; quod duobus de causis necessarium est: & ut quàm primò bona valendo concingat; &

ni morbus, qui remanet, iterum, quavis levi de causa, exasperetur. Potest enim morbus minus gravis esse, quàm fuerit; neque ideo tamen solvi; sed reliquis quibusdā inherere, quas ad motum aliquod auxilium discutiatur.

C. Cels. l. i.

De Diaphoreticis verò alia res est. Nam viscosi humores parùm evaporant, ac istiusmodi materiam vitiosam in articulos vehementius adi-

adigere solent. At quatenus istiusmodi Medicamenta fere Antidota sunt, ad Ventrículum confirmandum plurimum faciunt, si parca dosi, & citra sudorem, exhibeantur.

Quod autem innuit, Antidota & Cathartica non posse simul exhiberi, falsum est. Cum multa egregia antidota, imò ipse Cortex Peruvianus, non raro alvum vehementer movent; maximè si modo plenior propinentur.

Quod autem remedia *externa* ad Podag. beneficientia omninò ignorat; item, nulla dari specifica affirmat. Proximum est, ut de eis dicam, rationesque remediorum ad Podagram appropriatorum, breviter, pro more nostro, explicem.

Vanum autem, & nimis præter institutum nostrum prolixum esset, omnia medicamenta ad Podagram adhibita recensere: imò multa, animi causa, in hoc morbo probaverunt veteres, auctore Aureliano.

Utilia itaque ac maximè appropriata aliquot tantum medicamenta, exempli causa, commemorabimus; siue illa in ipso morbo, siue ad præcautionem & in paroxysmorum intervallis exhibita sunt.

Imprimis verò *exteriora remedia* videbimus, inter quæ laudantur Unguenta & acopa ex squilla confecta, & hæc ubi ex admodum tenaci humore malum solvi tardavit; nec sine ratione cum squilla & cucumer.

sylvestris (ex quo Elaterium conficitur) potentèr attenuando, viscosos humores discutiant, i. e. è ductibus excretoriis movent, cum humores liquidiores efficiant, imò eadem ratione ex articulis affectis, si quis humor ex fluiditate regurgitaverit, evocant; nempe per ductus excretorios cutaneos.

Reliqua acopa minùs laudo, etiamsi interdum valde efficacia experta sunt, ut sinapis & reliqua rubificantia, propter doloris & vexationis sensum, quem delicatulis inferre possint. Illorum autem ratio eadem est.

His accedit *marinæ aquæ ferventis & aquarum naturalium calidarum* fomentatio, ubi illa commoditas erit.

Illud scire licet, salis particulas aquâ marinâ & naturalibus aquis calidis (nam omnes calidæ quas adhuc novi, ex bona parte muriatæ, id est, salis marini sive gemmei participes sunt) comprehensas supra fidem minutissimas esse, nec à coagulato sale iterùm in tantas minutias dissolvi solere aut posse credo: appello Microscopium, hoc aut. posito facile, certè ferventes, id est, plurimum agitatæ ad ipsos articulos penetrant, viscososque humores vehementèr incidunt, attenuant, abstergunt.

Atque hæc omnia adhibita sunt in Tardante passione.

Ad articulorum verò dolores *leniendos*, vel ineunte paroxysmo, vel in statu ejus inter alia

alia multa, hæc Emplastra nobis commendarunt veteres, nempe *Empl. viride Gliconis*. (Audiendus *Scribonius Largus*) Ad Podagram præter quodvis aliud medicamentum, satis convenit, & huic *mirificè* prodest.

De resinis verò, & aristolochiis in hoc Emplastro nihil attinet dicere, quòd plerisq; aliis, maximè illi Paracelsi, communes sunt; illa tantùm medicamenta observare lubet, quæ verè anodyna privatiim huic insunt: nimirum *æris* triplex genus, Myrrha atque Aloes. De *Æris* verò virtute eximia anodyna suprà in dissertatione de Hydropse satis diximus. Myrrha soporem gignit: Dioscor. Qualis autem Aloe sit, hic breviter exponere lubet.

Hæc autem de Aloe constant, illam alvum movere, somnumq; allicere; atq; hæc efficit tam extrà, quàm intùs adhibita, nimirum temporibus admota somnum inducit, æque benè ac deglutita ad eundem modum. Umbilico illita, maximè tenellis puerulis, alvum dejicit. In articulorum itaque doloribus adjecta dolorem sopit, humoresque simul movet, attenuat, evocat; nam illa sola Purgationis ratio est. His ad-
jice, eximiam ejus virtutem Emplasticam, nempe ad inflammationes tollendas; unde oculis suffusus egregium medicamentum, si correatur.

Proxi-

Proximum est ut *interna remedia* eorumque rationes expediamus: horum præcipua sunt Hieræ antiquissima *Diacolocynthis*; atque illa altera *Picra* Galeni. Hæc autem duo cathartica sunt.

De Aloe verò satis, ut opinor, suprà dictum est: ejus verò medicamenti proprietates ad hunc morbum sanandum requisitas si pensitare velimus, Dioscorides consulendus est; apud quem insigne stomachicum Audit; item vulnerariâ virtute præcipuâ donatur: etiam ipsis oculis torrefacta, hoc est, tenerrimis corporis partibus adhiberi tutò potest. Hoc insuper pono, hujus compositionem deberi *Antonio Musæ*, ut ex *Scribonio Largo* discimus: at nomen Hieræ ei forte, ad imitationem antiquissimæ Hieræ, quod ejus præstantiam in plurimis malis expertus est, à Galeno inditum est.

De *Colocynthide* autem è valentissimis Medicamentis purgantibus huic malo optimè facere è veteribus discimus: *clysteribus* indita privatim coxendicum doloribus prodest: imò verò virentis Succo, inquit Dioscorides, Ischiadici *utilissimè* perfricantur; claro documento, veteres, usum unius & ejusdem medicamenti, tam ultra corporis habitum & in intestinis, quàm citra & in cute externa, æquè & ob easdem rationes utrobique proficuum esse, existimâsse. At cum Colocynthis stomachum labefactatum, iisdem authoribus

ma-

maximè offendar, ideo nunquam satis miranda est doctrina & prudentia medicorum antiquissimorum, qui cùm tot tantàq; alia antidota, & privatim ejusdem omnia efficaciae ad idem malum adjecissent, illàm tamen ferè exiguà mensura dederunt: nempè ut in integra compositionis drachma non sit plus uno vel altero grano Colocynthis; qui tamen, etiam robustis, istius medicamenti justus modus est.

Agaricus itaque, alter è catharticis ejusdem compositionis, Colocynthidi & præsidio & auxilio est; quòd mirifica venenorum antidotus est; item quòd ad dissolutum & acidum ructantem, cibique non tenacem Stomachum efficax est; quòd insuper lenitèr purgat, privatimque facit ad coxendicum ac articulorum dolores. In summa; hoc est illud verum antiquorum medicamentum domesticum, quod, teste Dioscoride, *omnibus internis vitiis convenit*. Addo equidem, illum tantas virtutes ex bona parte habere, quòd è Larice arbore Terebinthinifera nascatur, ejusque virtutis æmulus Fungus sit.

Sagapeni verò Atque *Opoponacis* Medius modus adjectus est: hæ autem resinæ inter antidota quoque sunt: utrisque sanè similes facultates sunt; privatim verò Ischiadicis & Podagricis illinuntur, laterum dentiumque dolores tollunt. At utraque
vasa

vasa excretoria præcipuè aperiunt, quod menses pellunt & Tusse vetustas expediunt. Illorum autem alterum ideo æstimandum est, quòd *Silphium* Antiquorum, teste Dioscoride, proximè referat.

Nimius essem, præter modulum institutionis nostræ, si reliqua medicamenta in hac utilissima compositione percurrerem, cum alibi fortè de iis commodior dicendi locus dabitur. Croci itaque, myrrhæ, atque aristolochiæ virtutes anodynas & discutientes in præsentiarum silebo.

Ad *præcautionem* verò rationes restant remedium expediendæ.

Inter *annalia* verò medicamenta præcipuum locum habet abstinencia à vino, mulso, venere, toto anno. At cur mulsum hic refert Celsus? nempè ut sciamus omnem Liquorem inebriantem prohiberi: nam veteribus pauci noti sunt præter vinum, & qui melle conficerentur.

Inter præcipuas verò causas *procatarticas* hujus mali apud veteres vinum & venus prohibentur: quòd, ut opinor, nervi tendinesq; ab iis maximè labefactantur; cum venus, vinumq; perpetuam distensionem iis partibus inferant; unde tandem ex nimio usu laxantur, ac resolvuntur articuli, artusque vacillant; & si quando Morbi articularis, ex chylo crudo & lento, accessio fiat, vigore necessario ad sanguinem crassiusculum circum-

cumpeitendum deficient. Huic rei fidem facit, quod sæpè expertum est; nempe podagricum aliquem in inclinato & tardante passione ex immodico usu vini subito sese in pedes conjicere potuisse & ambulare, imò saltasse.

At hæc methodus iistantum convenit, qui non plurimo tempore fuerint passione vitati, id est, ut Aurelianus exponit, intra quinquennii tempus constituti, id est, antequam obcalluerunt articuli, & longa morbi consuetudo fuerit.

Aliud remedium *longi usus* est (ut à C. Celso discimus) nempe lactis Asinini potus : podagricos novitios *illo se eluere* vult: quod ejus vim planè purgatoriam indicat. Forte si diu ex victu diarrhœa fiat, articuli à saburra liberati ad pristinum vigorem restituantur. Huic conjecturæ favet illud Hippocraticum suprâ comprehensum, " His, quibus Tophi in Articulis, succedentes " intestinorum difficultates, optimè medentur, quin & quæcunque aliæ *colliquationes* " inferiores eos valdè juvant.

Porrò C. Aurelianus alia medicamenta *annalia* memorat, ut *diacentaureon*, *diascordion*, potanda anno nempe continuo : hæc veteres probârunt, inquit ille; secundum nos autem (juxta Sorani judicium est) metuenda diuturna medicaminis sumptio; cum neque soliti cibi juges, atque iidem utiles, rectè

rectè probentur. Sic denique legimus quosdam veteres memorâsse ex jugi medicamine poto in celeres vel acutas venisse passiones, & alios apoplecticos, alios pleuriticos, alios peripneumonicos interiisse ; item quosdam continua difficultate Spirationis affectos.

Alii verò qui se isto medicamine profecisse testantur, non advertunt, servatæ digestionis causa, id fuisse permissum ; quippe cum cæterarum rerum excessus declinando quidam servaverint sanitatem, cùm interrumpere metuerint sumptionem medicaminis sui : & propterea his intentionibus occupati, alias sibi nesciverint profuisse rationes.

At nostri homines sua egregia quoque *Animalia* medicamenta jactitant : verbi causa, chalybeata medicamenta infinito lenocinio confecta ; item *aquas minerales*, quas chalybeatas, etiam nimium abusivè appellare amant. Ex his autem non solum ex omni tardante passione convalescentiam integramque sanitatem, sed & ad omnium malorum præcautionem certam, (modò ad annum annosve in eorum usu diligentèr persistent) audactèr promittunt.

Sed & tanti medicamenti & spatii illud dandi rationes reddat, cui id curæ est, velim. Nam quæ Aurelianus jam de suis, vereor, ne potiore jure de nostris dicatur, nempe, si non alios morbos & infirmitates ex longo istiusmodi medicamentorum usu corpori ad-

sciscant,

scant, quæ tot apoplecticorum nuperorum una ratio esse potest; ex dicta ratione & abstinentiæ regula plus proficere videntur, quàm ex talibus remediis.

Unum illud illorum consolatione certissimum addam. Si quid emolumenti nobis detraxerit Cortex Peruvianus, abundè restituit ejus *intempestiva ac infinitè repetita exhibitio*.

De Emeticorum verò usu ad præcautionem audiendus *Aurelianus*. Plurimi vomitum post cibum laudaverunt, secundo, vel tertio per menses singulos adhibendum: siquidem & *materiam avertit ab articulis, & indigestos esse non finit*. Sed magis vexabilis est ipso morbo. At rationes ejus, quæ optimæ sunt, laudo. Cùm verò elleborismi forè severitatem vituperat, illa ejus seculi infelicitas fuit, quippè veteribus emetica mitiora adhuc incognita fuerunt. At nobis ex vino emetico insigne remedium ad omnes ferè nervorum affectus inventum est, utpote tutissimum, & quod, certè extra paroxysmum podagricum, omnibus ætatibus ac viribus accommodari potest: quod de Ellebori radicibus, aliisque herbaceis emeticis vix dici posse vereor.

Porro ad præcautionem ulteriùs processerunt veteres Medici, authore Aureliano; Multi Medicinæ Scriptores, *Purgativis* & acrioribus uti solent *Chysteribus*, & *Urimilibus*. Sed oportet cavere Stomachi vexationem,
item

Item vesicam provocare. Tradit enim necessario universo corpori vexationem per sibi cognatam nervorum qualitatem. Quid autem fieri potest hujusmodi medicamentis, me latet; illud tantum mihi semper in votis fuit ut paroxysmus commodè & tempestivè tollatur: id quod fieri posse sine ulla nervorum vexatione centies expertus sum.

Interim, unica illa aurea regula de abstinentia mihi certè, nescio an Podagricis arri-det; nempe ut iis, quibus aut integra sanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi sunt, *parva cibatio* summæ curæ sit. Atq; hoc omnibus hominibus, quocunq; statu & conditione sint, cum ipsius quoque exercitii loco esse potest, etiam pedibus ex toto captis.

Qui tamen plenius vescantur, illos cathartica appropriata, aut emetica (qualia supra comprehensa sunt) interdum sumere, necesse est.

F I N I S.

—
—
3-
er
f
—
s
è
o-
—
ti-
ri-
i-
la
lit.
tu
ri
o
—
x-
ora
Ne

